

รายงานผลการศึกษา

โครงการวิจัยการติดตามผลการดำเนินงาน
โครงการห้องสมุดเด็กไทยคิด ระยะที่ 1

เสนอต่อ

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้
สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้
(องค์กรมหาชน)

โดย

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กันยายน 2553

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินโครงการวิจัยการติดตามผลการดำเนินงาน โครงการห้องสมุดเด็กไทยคิด ระยะที่ 1 สำเร็จลุล่วงลงด้วยดี เนื่องจากการสนับสนุนของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์กรมหาชน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความกรุณาของคุณวัฒนชัย วินิจจะกุล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ที่แนะนำประเด็นการติดตามประเมินผลอย่างแยกย่อย และคุณจอมขวัญ ขวัญยืน นักจัดการความรู้อาวุโส ที่กรุณาติดต่อประสานงานเป็นธุระให้ทุกประการ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารและบุคลากรของห้องสมุดไทยคิดในทุกพื้นที่ที่คณะผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการได้แก่ ห้องสมุดไทยคิด โรงเรียนชุมชนวัดคงยาง จังหวัดสิงห์บุรี ห้องสมุดไทยคิดเทศบาลตำบลพุกม่วง จังหวัดสระบุรี ห้องสมุดไทยคิดห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ จังหวัดขอนแก่น ห้องสมุดไทยคิด ห้องสมุดประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ด และ ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารีจังหวัดเชียงใหม่ ที่สำคัญ คือ กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดในแต่ละแห่งที่สละเวลามาให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณนักวิจัยและทีมผู้สนับสนุนทางวิชาการทุกท่านที่ร่วมกันดำเนินงานและสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนากระบวนการให้บริการห้องสมุดให้ดียิ่งๆขึ้นไปในอนาคต ทำหน้าที่สุดขอบพระคุณเด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการห้องสมุดทุกท่านที่อนุญาตให้คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2553

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	(1)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา และมูลเหตุจูงใจในการศึกษา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
วิธีการศึกษา.....	2
กลุ่มตัวอย่าง.....	4
ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและแผนการดำเนินโครงการ.....	5
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	8
แนวทางการกำหนดประเด็นและพัฒนาเครื่องมือการประเมิน.....	9
กรอบแนวทางการประเมิน/วิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษาวิจัย.....	11
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	12
ระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงาน.....	13
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	13
แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	13
2. ผลการศึกษาและการวิเคราะห์.....	25
ห้องสมุดไทยคิด โรงเรียนชุมชนวัดดงยาง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี.....	26
ห้องสมุดไทยคิด เทศบาลตำบลพุกม่วง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ...	48
ห้องสมุดไทยคิด ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ	77
ห้องสมุดไทยคิด ห้องสมุดประชาชน จังหวัดร้อยเอ็ด.....	103

ห้องสมุดไทยคิด ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่.....	130
3. บทวิเคราะห์การบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิด ระยะเวลาที่ 1	156
การวิเคราะห์ตามกรอบ PDCA	156
การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในภาพรวม.....	160
4. บทสรุป.....	161
บทวิเคราะห์สรุป	163
ข้อเสนอแนะ	167
บรรณานุกรม	

1.1 ความสำคัญของปัญหา และมูลเหตุจูงใจในการศึกษา

การศึกษาเพื่อการติดตามผลการดำเนินงานโครงการห้องสมุดเด็กไทยคิด ซึ่งเกิดขึ้นจากแนวคิดของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park (Thailand Knowledge Park) ที่ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนห้องสมุดหรือศูนย์การเรียนรู้ทั่วประเทศ เพื่อปลูกฝังและส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และขยายโอกาสการเข้าถึง “ห้องสมุดมีชีวิต” ให้กระจายสู่ชุมชนท้องถิ่น (จดหมายข่าวไทยคิด ฉบับที่ 1) โดยมีแนวคิดสำคัญอยู่ที่การจัดปรับห้องสมุดให้มีความน่าสนใจดึงดูดเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีให้เข้ามาอ่านหนังสือและทำกิจกรรมต่างๆ เน้นการมองเรื่องการมีส่วนร่วมจากเด็กเยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม พิจารณาจากการอธิบายแนวทางการบริหารจัดการโครงการที่เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เช่น การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก เยาวชน พ่อแม่ผู้ปกครอง การจัดทำข้อมูลพื้นฐานชุมชนสัดส่วนและจำนวนเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 0-6 และ 7-12 ปี เทียบกับจำนวนประชากร การจัดทำข้อมูลสภาพปัญหา สิ่งแวดล้อม แหล่งทรัพยากรชุมชน เครือข่ายความร่วมมือ หรือการรวมกลุ่มแบบต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในด้านการออกแบบพื้นที่ทางกายภาพ ห้องสมุดไทยคิดมีการจัดพื้นที่และปรับแต่งบรรยากาศให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กทั้งการใช้สีที่มีชีวิตชีวาดึงดูดความสนใจเด็กในช่วงวัยต่ำกว่า 12 ปี การจัดเบาะ/หมอนให้เด็กซึ่งเข้ามาอ่านหนังสือสามารถปรับเปลี่ยนอิริยาบถในการอ่านทั้งทำนั่ง-นอนได้ การจัดวางโต๊ะ เก้าอี้ที่แข็งแรงทนทาน และปลอดภัยกับเด็กโดยการลบเหลี่ยมมุมและหุ้มเสาด้วยวัสดุอ่อนนุ่มเพื่อป้องกันการชนหรือกระแทกในแง่หนังสือและสื่อการเรียนรู้ ห้องสมุดไทยคิดได้คัดเลือกหนังสือที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัยและจัดหาหนังสือใหม่ๆ เข้าสู่ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การออกแบบพื้นที่ทางสังคม ได้จัดให้มีบริการและกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำกิจกรรมต่างๆ มาเพื่อให้เด็กและเยาวชนสนใจเข้าห้องสมุดมากขึ้น อาทิ การจัดกิจกรรมเล่านิทาน วาดภาพระบายสี การพับกระดาษ แม้แต่กิจกรรมที่เน้นการให้ผู้ปกครองเข้าร่วมอย่างการอบรมเทคนิคการเล่านิทานสำหรับพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น ห้องสมุดไทยคิด ความคาดหวังให้เป็นต้นแบบของห้องสมุดมีชีวิตแก่ชุมชนและโรงเรียนนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับห้องสมุดให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน นำไปสู่สร้างและส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านให้เด็กในระยะยาว

ด้วยเหตุที่ห้องสมุดไทยคิดได้ดำเนินการมาในระยะหนึ่งแล้วจึงมีความจำเป็นต้องประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานเพื่อทบทวนกระบวนการดำเนินงานและพัฒนาองค์กรต่อไปในอนาคต

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในฐานะเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงมีหน้าที่ผลิตองค์ความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาสังคม การบริหารสังคม และให้บริการด้านวิชาการแก่สังคม เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของคนในสังคม เล็งเห็นว่าโครงการวิจัยนี้มีส่วนสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเป็นแนวทางการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ได้ อีกทั้งคณะมีนักวิชาการ ผู้สนใจสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว จึงพร้อมสนองตอบความต้องการของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park ในการเสนอโครงการวิจัยการติดตามผลการดำเนินงานโครงการห้องสมุดเด็กไทยคิด ระยะที่ 1

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อติดตามผลการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิดตามโครงการระยะที่ 1
2. เพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการห้องสมุดไทยคิดตามโครงการระยะที่ 1
3. เพื่อสังเคราะห์แนวทางข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการในระยะต่อไป

พื้นที่เป้าหมาย

ขอบเขตพื้นที่ ได้แก่ ห้องสมุดไทยคิดในพื้นที่ภูมิภาค จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น (ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) จังหวัดร้อยเอ็ด (ห้องสมุดประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ด) จังหวัดสิงห์บุรี (โรงเรียนชุมชนวัดดงยาง) จังหวัดสระบุรี (เทศบาลตำบลพูกว่าง) และจังหวัดเชียงใหม่ (ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”)

วิธีการศึกษา

การศึกษานี้จะใช้ทั้งวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อติดตามผลการดำเนินงานโครงการห้องสมุดไทยคิดตามโครงการระยะที่ 1 รวมถึงสังเคราะห์แนวทางข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาโครงการในระยะต่อไป การศึกษาวิเคราะห์จึงต้องพิจารณาอย่างรอบด้าน นำมาตีความ เชื่อมโยง

อย่างเป็นองค์รวม ผ่านกระบวนการสังเคราะห์องค์ความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างข้อสรุปแนวทางการพัฒนาโครงการในระยะต่อไป การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อสำรวจแนวคิดวิธีการดำเนินงานและบริหารงานโครงการห้องสมุดไทยคิดของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ และแนวคิดการประเมินโดยอาศัยกรอบ PDCA
2. การใช้แบบสอบถามการประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง (เด็กอายุไม่เกิน 12 ปี) พร้อมได้ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มผู้ใช้บริการจำนวน 28 คน ณ ห้องสมุดไทยคิดภายในห้องสมุดประชาชนจังหวัดอ่างทอง ได้ค่าความเที่ยง (reliability) 0.87 และได้นำเสนอเครื่องมือต่อผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายวิชาการ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความตรง (Validity)
3. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารและบรรณารักษ์ ของห้องสมุดแต่ละแห่ง โดยใช้เครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง
4. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กลุ่มผู้ปกครอง และตัวแทนภาคีที่เกี่ยวข้อง เช่น วัฒนธรรมหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เป็นต้น โดยใช้เครื่องมือในการศึกษา คือ แบบสนทนากลุ่ม

ในส่วนของคณะผู้วิจัย ได้แก่ (1) กลุ่มนักวิจัย (ก) อาจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้าโครงการ (ข) อาจารย์นงพงา มหามิตร และ อาจารย์สุพมา อรุณจิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง นักวิจัยผู้รับผิดชอบการดำเนินโครงการภาคเหนือ (ค) อาจารย์สุชาติ เครือเขื่อนเพชร นักพัฒนาอิสระ นักวิจัยผู้รับผิดชอบการดำเนินงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ง) อาจารย์อัมรินทร์ ทิพย์บุญราช นักวิจัยและผู้ประสาน (2) กลุ่มนักวิชาการผู้สนับสนุน (ก) นางสาวอัมฤตา สารธิวงศ์ อาจารย์พิเศษคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง (ข) นางสาวณัฐฎิกา ปิงขอด (ค) นายพนัส ศรีไชยบาล (ง) นางสาวปิยรัตน์ เส้นยี่หีม (จ) นายนพภูgul จตุรพรพันธ์

คณะทำงานได้เตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักวิจัย และทีมงาน ให้เข้าใจในกระบวนการวิจัย และแบ่งหน้าที่เพื่อเก็บข้อมูลได้อย่างตรงประเด็น และมีประสิทธิภาพ พร้อมนี้คณะผู้วิจัยได้จัดการนำเสนอ หรือ เปิดพื้นที่การสะท้อนข้อมูลต่อผู้รับผิดชอบห้องสมุดแต่ละแห่งเพื่อร่วมกันระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการศึกษานี้ อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและเสนอแนะประเด็นต่างๆแต่ละพื้นที่

กลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) ห้องสมุดไทยคิดแต่ละแห่งสัมภาษณ์ผู้บริหารห้องสมุด จำนวน 1 คน และบรรณารักษ์ห้องสมุดผู้รับผิดชอบ จำนวน 1 คน รวมทุกพื้นที่ 10 คน และกลุ่มตัวอย่างการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยคัดเลือกโดยใช้ snowball technique จากการสอบถามบรรณารักษ์ในแต่ละพื้นที่เพื่อคัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดเพื่อการสนทนากลุ่ม

วิธีการเชิงปริมาณ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงผู้ให้บริการที่เข้ามาใช้บริการในห้องสมุดไทยคิดแต่ละแห่ง หนึ่งคณะผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือจำนวนกลุ่มตัวอย่างในเชิงปริมาณร่วมกับสำนักงานอุทยานการเรียนรู้เพื่อความชัดเจนและประสิทธิภาพของข้อมูล ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่

ห้องสมุด	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้จริง
1. ห้องสมุดโรงเรียนชุมชนวัดดงยาง อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี	84
2. ห้องสมุดประชาชนเทศบาลตำบลพุก ráng อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี	74
3. ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ จ.ขอนแก่น	107
4. ห้องสมุดประชาชน จ.ร้อยเอ็ด	65
5. ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่	157
รวม	487

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและแผนการดำเนินโครงการ

วันที่	พื้นที่	การดำเนินงาน
20 มิ.ย.53	ห้องสมุดไทยคิดภายในห้องสมุดประชาชน จ.อ่างทอง	<ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบเครื่องมือจำนวน 28 ชุด - สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้รับผิดชอบจำนวน 1 ท่านเพื่อกำหนดกรอบการสัมภาษณ์จริง
16 ก.ค.53	ห้องสมุดไทยคิดโรงเรียนชุมชนวัดดงยาง จ.สิงห์บุรี	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนชุมชนวัดดงยางและครูบรรณารักษ์จำนวน 2 ท่าน - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชน ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง จำนวน 6 ท่าน - ร่วมสังเกตการณ์การใช้ห้องสมุดไทยคิดของโรงเรียน - เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับผู้ให้บริการ
17 ก.ค.53	ห้องสมุดไทยคิดเทศบาลตำบลพูกว่าง จ.สระบุรี	<ul style="list-style-type: none"> - สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากรองนายกฯ เทศบาลตำบลพูกว่าง และบรรณารักษ์จำนวน 2 ท่าน - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครอง และ ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 ท่าน - ร่วมสังเกตการณ์การใช้ห้องสมุดไทยคิดของเทศบาล - เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับผู้ให้บริการ

วันที่	พื้นที่	การดำเนินงาน
ครั้งที่ 1 20 มิ.ย. 53 ครั้งที่ 2 ก.ค.53 ครั้งที่ 3 ส.ค. 53	ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพฯ จ.ขอนแก่น	<ul style="list-style-type: none"> - ครั้งที่ 1 เพื่อการแนะนำตัวระหว่างนักวิจัยกับผู้บริหารและบรรณารักษ์ - ครั้งที่ 2 สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร กศน.จังหวัดและอำเภอ บรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ และจำนวน 5 ท่าน - เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับผู้ใช้บริการ - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครอง และ ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 ท่าน - ครั้งที่ 3 จัดเวทีสะท้อนข้อมูลร่วมกับ กศน.เพื่อนำเสนอข้อมูลและพัฒนาการให้บริการ - เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับผู้ใช้บริการ
ครั้งที่ 1 20 มิ.ย. 53 ครั้งที่ 2 ก.ค.53 ครั้งที่ 3 ส.ค. 53	ห้องสมุดประชาชน จ.ร้อยเอ็ด	<ul style="list-style-type: none"> - ครั้งที่ 1 เพื่อการแนะนำตัวระหว่างนักวิจัยกับผู้บริหารและบรรณารักษ์ - ครั้งที่ 2 สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร กศน.จังหวัดและอำเภอ บรรณารักษ์ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ และจำนวน 5 ท่าน - เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับผู้ใช้บริการ - สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน และสมาชิกชุมชน ได้แก่ ผู้ปกครอง และ ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 ท่าน - ครั้งที่ 3 จัดเวทีสะท้อนข้อมูลร่วมกับ กศน.เพื่อนำเสนอข้อมูลและพัฒนาการให้บริการ - เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณกับผู้ใช้บริการ
ครั้งที่ 1	ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”	<ul style="list-style-type: none"> - ครั้งที่ 1 สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร กศน.จังหวัดและอำเภอ บรรณารักษ์

วันที่	พื้นที่	การดำเนินงาน
24 ก.ค.53 ครั้งที่ 2 23 ส.ค. 53	อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่	ผู้ช่วยบรรณารักษ์ และจำนวน 4 ท่าน - ครั้งที่ 2 จัดเวทีสะท้อนข้อมูลร่วมกับ กศน.เพื่อนำเสนอข้อมูลและขอรับความคิดเห็นเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ แบบสอบถามโครงการวิจัยใช้ค่าคะแนน 4 คำตอบ คือ มากที่สุด ค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อย น้อยที่สุด เกณฑ์การให้คะแนนมีดังต่อไปนี้

มากที่สุด	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 4
มาก	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 3
น้อย	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 2
น้อยที่สุด	แทนค่าด้วยคะแนนเท่ากับ 1

สำหรับเกณฑ์การวัดนั้นจะใช้ค่าเฉลี่ยจากคะแนนที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินในการจัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ มากที่สุด ค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อย น้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์คำนวณจากสูตร ต่อไปนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

ดังนั้น เกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจในการรับบริการจะมีชั้นของคะแนน แบ่งเป็น 4 ระดับชั้น ดังนี้

เกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	
เกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ
3.28 – 4.00	มากที่สุด
2.52 – 3.27	มาก
1.76 – 2.51	น้อย
1.00 – 1.75	น้อยที่สุด

คณะผู้วิจัยกำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์จากเอกสารข้อมูลพื้นฐาน เอกสารรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานรายไตรมาส เอกสารรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการห้องสมุดไทยคิดระยะที่ 1 และการสัมภาษณ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการ

จัดระบบระเบียบและเป็นหมวดหมู่ และวิเคราะห์โดยการมองหาประเด็นหลัก (major themes) หรือแบบแผนหลักๆ (major patterns) ที่พบในข้อมูลการสัมภาษณ์ทั้งหมดก่อน แล้วจึงนำมาแตกออกเป็นประเด็นย่อย (sub - themes) และหัวข้อย่อย (categories) (กิติพัฒน์ นนทบุรีตระกูลย์, 2546, น.160) จากนั้นนำมาวิเคราะห์ต่อโดยการตีความและแปลความหมายหาความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับทฤษฎีกับข้อมูลที่ผ่านการทำให้เป็นหัวข้อย่อย (categories) แล้วพรรณนา (descriptive) ในแต่ละประเด็น

แนวทางการกำหนดประเด็นและพัฒนาเครื่องมือการประเมิน

ประเด็นที่สนใจติดตาม	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูลและเครื่องมือ
1. พฤติกรรมและความคิดเห็นที่มีต่อการใช้ห้องสมุดไทยคิด และการใช้บริการสื่อการเรียนรู้ของ สอว. ที่ให้บริการในห้องสมุดไทยคิด	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนผู้ใช้บริการ - ปริมาณการยืมคืนหนังสือ - การใช้บริการสื่อการเรียนรู้ - การเข้าร่วมกิจกรรม - ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ (รูปแบบเฟอร์นิเจอร์และการใช้งาน สีสันบรรยากาศ ที่ตั้งและการเข้าถึง หนังสือและสื่อ กิจกรรม) 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ใช้บริการ - <u>เครื่องมือ</u> ได้แก่ แบบสอบถาม
2. การพัฒนาเปลี่ยนแปลงในด้านการให้บริการของห้องสมุดที่มีอยู่เดิม (ในกรณีที่เป็นหน่วยงานซึ่งไม่มีห้องสมุดให้บริการอยู่ก่อน จะดูผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับห้องสมุดไทยคิดเมื่อเริ่มเปิดให้บริการ จนถึงวันที่สำรวจวิจัย)	<ul style="list-style-type: none"> - กระบวนการคัดเลือกหนังสือและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของบรรณารักษ์ - จำนวนหนังสือและสื่อ - จำนวนกิจกรรม และเนื้อหากิจกรรม - งบประมาณดำเนินงาน - การมอบหมายหน้าที่ที่ชัดเจนแก่ผู้รับผิดชอบ ภายในหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหาร - บรรณารักษ์ - <u>เครื่องมือ</u> ได้แก่ แบบสอบถาม แบบ สัมภาษณ์/การสัมภาษณ์ และการสังเกตจากการลงพื้นที่
3. ผลการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมผู้ใช้บริการ : <ul style="list-style-type: none"> - ใช้บริการเพิ่มขึ้น - พึงพอใจมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ใช้บริการ - รายงานสรุปผลการดำเนินงานรายไตรมาส

ประเด็นที่สนใจติดตาม	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูลและเครื่องมือ
	<p>-อ่านเพิ่มขึ้น</p> <p>- ความรู้และความเข้าใจต่อแนวคิด “ห้องสมุดมีชีวิต”</p> <p>- ชุมชนมีส่วนร่วมและให้ประโยชน์</p>	<p>- รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการห้องสมุดไทยคิด ระยะที่ 1 เครื่องมือ ได้แก่</p> <p>แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์/การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์โดยนักวิจัย</p>
<p>4. กระบวนการและผลผลิตของโครงการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานและผู้รับผิดชอบงานห้องสมุด สามารถนำไปใช้อย่างได้ผล</p>	<p>- การสร้างความรู้และความเข้าใจโครงการ (สัมมนาแนะนำโครงการ การประสานงานให้ข้อมูลคำปรึกษาแนะนำจดหมายข่าว ฯลฯ)</p> <p>- วิธีการเข้าร่วม ขั้นตอนต่างๆ :</p> <ul style="list-style-type: none"> -จดหมายขอเข้าร่วม -แบบแสดงความจำนง -หลักเกณฑ์การคัดเลือก (กายภาพ ที่ตั้ง บุคลากร งบประมาณ ชุมชน เครือข่าย) -บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ <p>- แบบแปลนและการจัดวางผังพื้นที่ใช้งาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การออกแบบสีสันบรรยากาศ - รูปแบบเฟอร์นิเจอร์และการใช้งาน - รายชื่อหนังสือ และสื่อลิขสิทธิ์ สอร. - การอบรมบรรณารักษ์ (เนื้อหาบรรยาย การฝึกปฏิบัติ เอกสารประกอบ) - งบประมาณหรือผู้สนับสนุน - ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกระบวนการและผลผลิต 	<p>- ผู้บริหาร</p> <p>- บรรณารักษ์</p> <p>เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์/การสัมภาษณ์</p>

ประเด็นที่สนใจติดตาม	ตัวชี้วัด	แหล่งข้อมูลและเครื่องมือ
	โครงการ	

กรอบแนวทางการประเมินวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษาวิจัย

การพัฒนากระบวนการและคุณภาพการให้บริการ(PDCA) ของห้องสมุดไทยคดีมืองค์ประกอบและขั้นตอน ดังนี้

- การวางแผน(Planning) ได้แก่
 1. มีการวางแผนงานอย่างไรเช่น การมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม
 2. การประเมินสถานการณ์และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาห้องสมุด ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลงานมีประเด็นการจัดเก็บข้อมูลเรื่องอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงเพราะอะไร
 3. กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบายผู้นำ/คณะก.บริหารที่สำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่
 4. บุคลากรและโครงสร้างการมอบหมายหน้าที่ในองค์กรเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่หรือ
 5. มีแผนการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง สอดคล้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง
- การให้บริการ(Doing) ได้แก่
 1. กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อและอุปกรณ์ ,กลุ่มเนื้อหาของสื่อที่มีอยู่ สอดคล้องกับช่วงวัยหรือพัฒนา
 2. การให้บริการหนังสือ สื่อและอุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายใดบ้าง ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อนเป็นอย่างไร จำนวนหนังสือ สื่อและอุปกรณ์,เพียงพอหรือไม่
 3. การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้หรือสร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภทและจำนวนกิจกรรมอะไรบ้าง วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผลเป็นอย่างไร

4. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีเกี่ยวข้อง เอกชน รัฐและท้องถิ่น ,มีบทบาทและสนับสนุนอะไรอย่างไรบ้าง การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการพัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน
 5. การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดให้เข้าร่วม
- กระบวนการบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking) ได้แก่
 1. มีระบบการติดตามและประเมินผลภายใน,มีการเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง
 2. การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา(Maintenance)เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้การได้สม่ำเสมอ
 3. การสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน
 4. มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง(TK Park)เหมาะสม
 5. ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก
 - การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action) ได้แก่
 1. มีข้อเสนอแนะต่างๆเพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆ เป็นทางการอันเป็นผลมาจากการติดตามตรวจสอบ
 2. มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ
 3. มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
 4. มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น
 5. มีการสรุปบทเรียน การเป็นต้นแบบ สร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผลรูปแบบ

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. ห้องสมุดไทยคิดบางแห่งอยู่ในระหว่างการปรับปรุงการให้บริการทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีอุปสรรคบางประการ
2. ในกลุ่มตัวอย่างอายุต่ำกว่า 4 ปีคณะผู้วิจัยไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณได้ เนื่องจากข้อจำกัดของช่วงวัยที่ยังไม่สามารถเข้าใจภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามการวิจัย จึงทำให้นักวิจัยในพื้นที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมกับผู้ปกครองแทน
3. ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างการเก็บรวบรวมข้อมูลตามโครงการวิจัยระบุกลุ่มตัวอย่างอายุไม่เกิน 12 ปี ทว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงในพื้นที่ที่มีความคาดเคลื่อนไปบ้างเนื่องจากธรรมชาติของผู้ใช้บริการห้องสมุดแต่ละแห่ง เช่น ห้องสมุดไทยคิดจังหวัดร้อยเอ็ดมีผู้ใช้บริการที่อายุมากกว่า 12 ปีเข้าใช้บริการด้วย จึงกลายมาเป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยเช่นกัน

ระยะเวลาและขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ศึกษาเอกสารข้อมูลและสรุปผลการดำเนินงาน	X				
2. ร่างระเบียบวิธีศึกษาและการติดตามผล/ คัดเลือกห้องสมุดเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง	X				
3. วิเคราะห์รายงานความก้าวหน้าของแต่ละแห่ง		X			
4. สร้างแบบสอบถาม และทดสอบ		X			
5. ประสานงานส่งแบบสอบถาม และนัดหมายวัน ลงพื้นที่สัมภาษณ์และรับแบบสอบถามคืน		X			
6. ลงพื้นที่สำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์			X	X	
7. วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และจัดทำร่างรายงาน				X	X
8. จัดทำรายงานวิจัยติดตามผลฉบับสมบูรณ์				X	X

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ทราบผลการบริหารจัดการและดำเนินงาน รวมถึงมีแนวทางในการปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ห้องสมุดไทยคิดแต่ละพื้นที่ได้สะท้อนข้อมูลและกระบวนการปฏิบัติการและมีโอกาสประเมินศักยภาพกระบวนการดำเนินงานของพื้นที่เอง
3. เด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิดได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการห้องสมุดไทยคิดในระยะต่อไปมากขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดห้องสมุดไทยคิด

นิสัยรักการอ่านจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก แต่ประเทศไทยกลับขาดแคลนแหล่งเรียนรู้ดีๆ นอกห้องเรียนสำหรับเด็ก ห้องสมุดเด็กจำนวนไม่น้อยขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดสีสันทันและบรรยากาศที่ดึงดูด ผู้รับผิดชอบดูแลห้องสมุดบางแห่งยังขาดความรู้ในการคัดสรรหนังสือที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย และไม่มีโอกาสพัฒนาทักษะในกระบวนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้ใช้บริการ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการห้องสมุดไทยคิด (วัฒนชัย วินิจจะกุล และคณะ, 2550, น.1)

ทัศนัย วงศ์พิเศษกุล (ม.ป.ป., น.1) ได้กล่าวถึง แนวคิดของห้องสมุดไทยคิดว่า ห้องสมุดเด็กไทยคิด คือศูนย์การเรียนรู้ของเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี ตั้งอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยและแหล่งชุมชน หรือในโรงเรียน ขนาดพื้นที่ไม่เกิน 150 ตารางเมตร ซึ่งมีการจัดสรรพื้นที่ใช้สอยและบรรยากาศให้ดึงดูดความสนใจกลุ่มเป้าหมาย กระตุ้นและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างของห้องสมุดมีชีวิตให้ชุมชนและโรงเรียนและเป็นแหล่งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปกครองสร้างนิสัยการอ่านให้แก่เด็กตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อขยายแนวคิด “ห้องสมุดมีชีวิต” กระจายสู่ชุมชนทั่วประเทศ
 2. เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็กในการเข้าถึงหนังสือ และสามารถเลือกหนังสืออ่านที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การปลูกฝังสร้างนิสัยรักการอ่านในระยะยาว
- ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะขยายแนวคิด “ห้องสมุดมีชีวิต” ให้กระจายสู่ชุมชนท้องถิ่น “ห้องสมุดไทยคิด” จึงเกิดขึ้นและดำเนินงานด้วยแนวคิดที่มุ่งผลักดันให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์และเป็นพื้นที่สร้างสรรค์นอกห้องเรียนสำหรับเด็กๆ (จดหมายข่าวไทยคิด ฉบับที่ 1) กล่าวคือ

- เป็นห้องสมุดหรือศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กช่วงอายุระหว่าง 4-15 ปี โดยเน้นที่กลุ่มเด็กอายุ 7-12 ปี เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก
- เป็นศูนย์รวมเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน โดยมุ่งเปิดให้บริการหรือตั้งอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยและแหล่งชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่
- เป็นห้องสมุดมีชีวิตขนาดเล็กที่มีพื้นที่ไม่เกิน 150 ตารางเมตร และจัดสรรพื้นที่ให้สอดคล้องกับการใช้งาน ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สำหรับการอ่านหนังสือ พื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ หรือพื้นที่กิจกรรมไอที ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้
- ควรเปิดให้บริการในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์
- สนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเฉพาะสำหรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี

แนวทางการบริหารห้องสมุดเด็กไทยคิด

1. เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น
 - 1.1. จัดทำข้อมูลพื้นฐานชุมชน เช่น สัดส่วนและจำนวนเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 7-12 ปี เทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด สัดส่วนและจำนวนครัวเรือนที่มีเด็กอายุ 0-6 ปี เทียบกับจำนวนครัวเรือนทั้งหมด เป็นต้น รวมถึงสภาพปัญหา สิ่งแวดล้อม แหล่ง

ทรัพยากรชุมชน และเครือข่ายความร่วมมือ หรือการรวมกลุ่มแบบต่างๆ โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนที่สำนักงานอุทยานการเรียนรู้จัดทำขึ้นไว้เป็นแนวทาง

- 1.2. สำรวจความต้องการ และสร้างเครือข่าย โดยจัดประชุมระดมความคิดเห็นทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายประชาสังคม เพื่อแสวงหาความเห็นพ้องกันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ประโยชน์
- 1.3. สำรวจความคิดเห็นและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยจัด Focus group โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก เยาวชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง
2. คำนึงถึงองค์ประกอบ 5 ประการ ในการดำเนินงานห้องสมุด
 - 2.1. ด้านบุคลากร คุณสมบัติของบรรณารักษ์หรือผู้ดูแลห้องสมุดเด็กไทยคิด ควรจะ
 - จบการศึกษาในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์หรือสารนิเทศศาสตร์ หรือมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานห้องสมุด
 - มีใจรักการดูแลห้องสมุด รักการเรียนรู้และใฝ่หาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ในงานดังกล่าว
 - รู้จักพัฒนาวิธีการจัดหมวดหมู่หนังสือ และสื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ใช้บริการค้นหาง่าย
 - รักหนังสือ รักการอ่าน กระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กๆ ที่เข้ามาในห้องสมุด
 - มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหนังสือเด็กเป็นอย่างดี เพื่อที่จะแนะนำหนังสือให้แก่เด็ก ตลอดจนพ่อแม่ ผู้ปกครองที่เข้ามาใช้บริการได้อย่างเหมาะสม
 - มีความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย
 - เป็นมิตร มีจิตบริการ มนุษย์สัมพันธ์ดี คำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้ใช้บริการ
 - 2.2. ด้านอาคารสถานที่ และบรรยากาศ
 - ออกแบบตกแต่งภายในโดยคำนึงถึงการให้บริการและกิจกรรมของห้องสมุด ถ้าเป็นไปได้ควร
 - พิจารณาถึงความสามารถรองรับการเจริญเติบโตได้ (เช่น การขยายตัวไปยังกลุ่มผู้ใช้ช่วงวัยอื่น)
 - จัดสรรพื้นที่การใช้งานเป็นส่วนต่างๆ อย่างเหมาะสม ขึ้นอยู่กับขนาดอาคาร จำนวนทรัพยากรสารสนเทศ จำนวนผู้ใช้บริการ และการให้ความสำคัญกับการบริการด้านใดเป็นพิเศษ แบ่งเป็น

- พื้นที่สำหรับเก็บทรัพยากรสารสนเทศและวัสดุครุภัณฑ์
 - พื้นที่สำหรับการอ่าน ไอที และกิจกรรมฝึกปฏิบัติ
 - พื้นที่สำหรับการทำงานด้านเทคนิคและบริการ
- เลือกใช้สีสีนสดใส มีชีวิตชีวา ดึงดูดความสนใจเด็ก ทั้งนี้ควรปรึกษาสถาปนิกเพื่อเลือกใช้สีให้เหมาะสมกับเด็ก
 - สร้างบรรยากาศที่รู้สึกผ่อนคลายและเป็นกันเอง พื้นที่การอ่านควรมีเบาะหรือหมอนให้เด็กนอนอ่านหนังสือได้
 - ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาความสะอาด
 - มีแสงสว่างเพียงพอ มีการระบายอากาศที่ดี และมีระบบป้องกันสารอันตรายที่ได้มาตรฐาน
 - โต๊ะ เก้าอี้ มีความแข็งแรงคงทน ปลอดภัย เคลื่อนย้ายสะดวก ทำความสะอาดง่าย มีขนาดเหมาะสมกับผู้ใช้ ชั้นหนังสือไม่สูงเกินไป เพื่อให้เด็กสามารถหยิบหนังสือได้เอง เพอร์นิเจอร์ในห้องสมุดทุกชิ้นควรเคลือบเคลือบเพื่อความปลอดภัยของเด็ก รวมทั้งการหุ้มมูมเสาดด้วยวัสดุอ่อนนุ่ม

2.3. ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้

- จัดหาหนังสือตามแนวทางการคัดเลือกหนังสือสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย (ซึ่งสำนักงานอุทยานการเรียนรู้จัดทำเป็นเอกสารแนวทางและหลักเกณฑ์ พร้อมกับตัวอย่างหนังสือไว้ให้แล้ว)
- จัดหาหนังสือ วารสาร สื่อมัลติมีเดีย และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความหลากหลายทันสมัย และเพียงพอ
- คัดเลือกและจัดหาหนังสือหรือสื่อการเรียนรู้ต่างๆ โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของผู้ใช้บริการกลุ่มเป้าหมาย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความจำเป็น
- จัดชั้นหนังสือให้ดึงดูดความสนใจเด็ก โดยวางหนังสือหันหน้าปกออก และหมั่นเปลี่ยนเล่มใหม่เป็นระยะ โดยเฉพาะหนังสือใหม่หรือหนังสือที่ต้องการแนะนำ
- จัดเก็บหนังสือ สื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในสถานที่ที่เหมาะสม
- ดูแล บำรุงรักษาหนังสือ สื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานตลอดเวลา

2.4. ด้านบริการ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- กำหนดวัน เวลาเปิด-ปิดบริการที่ชัดเจน และควรเปิดในวันเสาร์หรืออาทิตย์ด้วย
- มีบริการพื้นฐาน เช่น การยืม-คืน แนะนำหนังสือ การสืบค้นข้อมูลและหนังสือ

- จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น เล่านิทาน วาดภาพ ระบายสีการประดิษฐ์ พับกระดาษ อบรมเทคนิคการเล่านิทานสำหรับพ่อแม่ ฯลฯ ตามแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และเด็กแต่ละช่วงวัย ซึ่งสำนักงานอุทยานการเรียนรู้จัดทำเป็นเอกสารแนวทางและหลักเกณฑ์ พร้อมกับตัวอย่างกิจกรรมไว้ให้แล้ว

2.5. ด้านระบบเทคโนโลยี

เนื่องจากเป็นห้องสมุดขนาดเล็ก การนำเทคโนโลยีมาใช้กับระบบงานห้องสมุด อาจไม่ใช่สิ่งจำเป็น ในขั้นต้น เว้นแต่ผู้บริหารมีแผนจะขยายพื้นที่ให้บริการ หรือห้องสมุดเด็กไทยคิดเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดเดิมที่มีเทคโนโลยีระบบงานห้องสมุดรองรับการให้บริการอยู่แล้ว

ส่วนคอมพิวเตอร์ที่มีไว้บริการนั้น ควรใช้สำหรับการค้นคว้าข้อมูล การเล่นเกมสร้างสรรค์ และการอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนรองรับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ต่างๆ

แนวคิดเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์

แนวความคิดว่าด้วยเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นในสังคมไทยด้วยเหตุผล 3 ประเด็น ได้แก่ (1) นโยบายระดับนานาชาติและระดับชาติ (2) สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (3) ธรรมชาติของวิถีชีวิตของชุมชน (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, 2550 ; สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน, 2550 ; สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก, 2550) คณะผู้วิจัยเห็นว่าห้องสมุดไทยคิดเองก็มีลักษณะเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ที่ส่งผลทางบวกต่อเด็กและเยาวชนด้วยอีกทางหนึ่ง กรอบความคิดเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์จึงสามารถนำมาอภิปรายประเด็นดังกล่าวนี้ได้เช่นกัน

ความหมายและลักษณะของพื้นที่สร้างสรรค์

พื้นที่สร้างสรรค์มีการให้นิยามความหมายไว้หลายแนวทาง แต่ส่วนมากมีลักษณะใกล้เคียงกันรายละเอียดดังต่อไปนี้

สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก (2550) พื้นที่สร้างสรรค์ หมายถึง พื้นที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ หมายรวมถึง แหล่งจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไว้อย่างหลากหลาย เน้นการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อกระจายโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ และมีพื้นที่สำหรับการแสดงกิจกรรมอย่างสร้างสรรค์ และเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น ห้องสมุดต่างๆ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สถานสงเคราะห์เด็กเอกชน ศาลาประชาคม ศูนย์วัฒนธรรม และวัดเป็นต้น และหมายความรวมถึง ช่องทางหรือโอกาสที่เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมเพื่อแสดงถึงศักยภาพและความสามารถ เช่น การแข่งขัน การประกวดเยาวชนดีเด่น การรณรงค์เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ การ

จัดรายการทางวิทยุ เป็นต้น ผลลัพธ์ที่ได้จากการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ คือ เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาในทุกด้านและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

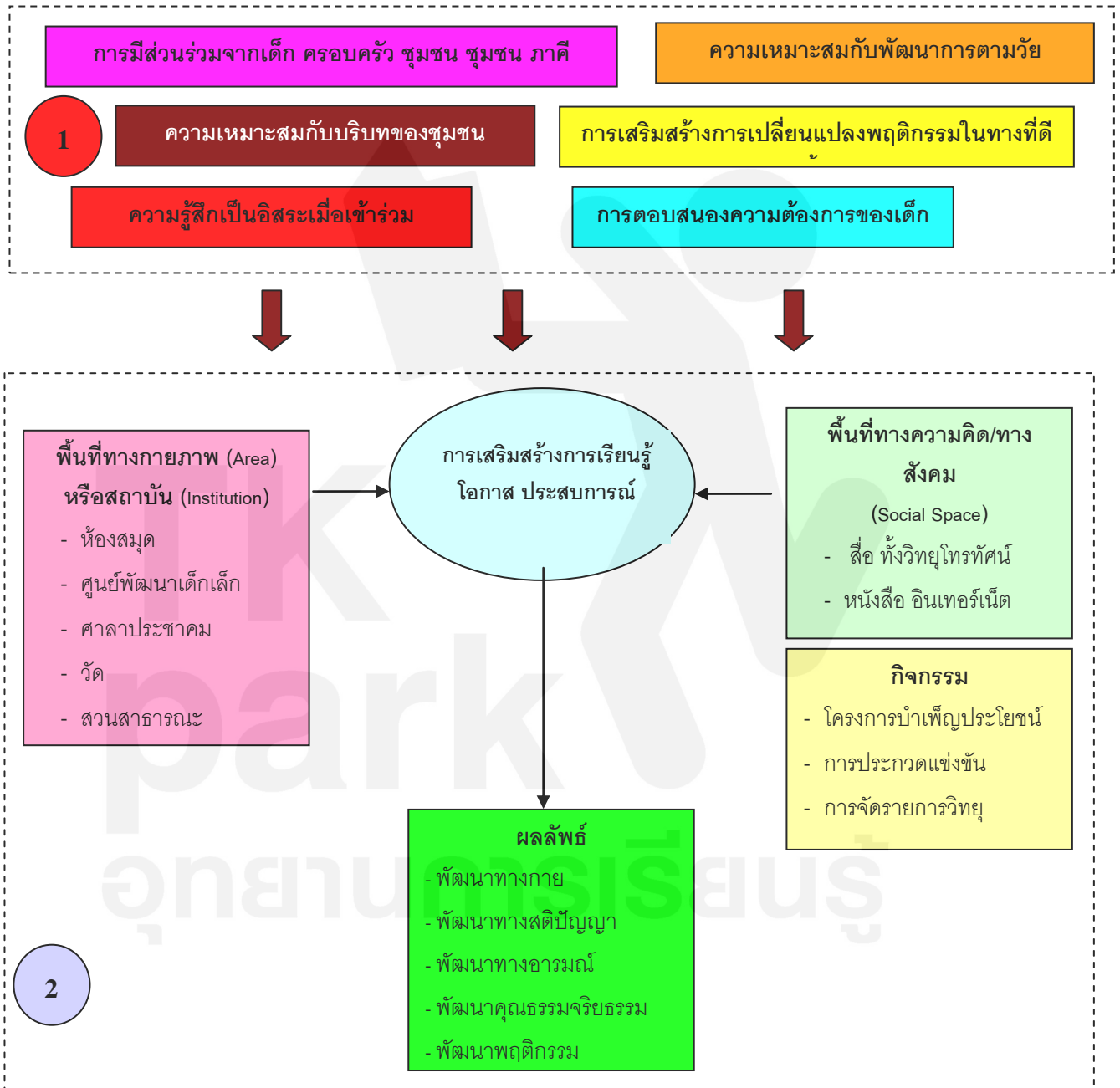
ในขณะที่ สำนักพิทักษ์เยาวชน (2550) อธิบาย พื้นที่สร้างสรรค์ หมายถึง พื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางความคิดที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้เพื่อการพัฒนา โดยมีกิจกรรมและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาเด็กและเยาวชน ชุมชน ซึ่งอาจเป็นบริเวณอาคารสถานที่ รวมถึง พื้นที่ทางความคิด เช่น ได้เข้าร่วมประชุม ได้พูดในเวทีชาวบ้าน ได้ทำงานอาสาสมัคร ได้ติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) ให้ความหมาย พื้นที่สร้างสรรค์ หมายถึง พื้นที่ที่สร้างประสบการณ์ สร้างโอกาส ในการพัฒนาตามวัย และตอบสนองความต้องการของเด็ก เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของเด็ก ครอบครัว ชุมชน และหมายถึง สถานที่ หรือโอกาส ที่เด็ก ครอบครัว ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันดำเนินการอย่างอิสระ และมีความสุข จนมีผลให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาการอย่างสร้างสรรค์สำหรับเด็ก ลักษณะของพื้นที่สร้างสรรค์ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก ด้านต่างๆ โดยมีหลายมิติ คือ พื้นที่ทางกายภาพ พื้นที่ทางความคิดทางสังคม พื้นที่ทางสื่อ พัฒนาการตามวัย และตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของเด็กกลุ่มต่างๆ และ เน้นการมีส่วนร่วมของเด็ก ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พื้นที่สร้างสรรค์จะต้องสร้างประสบการณ์ สร้างโอกาส ตอบสนองความต้องการของเด็ก เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของเด็ก ครอบครัว และชุมชน (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, 2550)

มูลนิธิสยามกัมมาจล (2552) อธิบายลักษณะของพื้นที่สร้างสรรค์ว่า พื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กช่วยให้เด็กๆ มีพัฒนาการที่ดีเสริมทักษะชีวิตและเติบโตอย่างมีคุณภาพ เช่น อ่านหนังสือในห้องสมุด ทำงานฝีมืองานประดิษฐ์ งานประดิษฐ์จากเศษวัสดุ งานผ้า งานกระดาษ งานศิลปะกิจกรรมเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ บริการสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อการค้นหาข้อมูล พิมพ์รายงาน ให้คำปรึกษาด้านการทำโครงการและกิจกรรมแก่กลุ่มเด็กและเยาวชนกิจกรรมนันทนาการสร้างสรรค์ การเล่นเกมกีฬา อุปกรณ์กีฬาออกกำลังกาย กิจกรรมดนตรีสำหรับเยาวชน เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปพื้นที่สร้างสรรค์ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) พื้นที่ทางกายภาพหรือพื้นที่ของสถาบัน/องค์กร เช่น โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ห้องสมุด สถานสงเคราะห์ เป็นต้น (2) พื้นที่ทางความคิดและสังคม เช่น สื่อ ทั้ทั้งวิทยุโทรทัศน์ เว็บไซต์ ชุมชนออนไลน์ และ (3) กิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมการประกวดต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้พื้นที่สร้างสรรค์ยังต้องมีปัจจัยควบคุม 7 ประการ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมจากเด็กเยาวชน

ครอบครัวและชุมชน (2) การตอบสนองความต้องการของเด็กและเยาวชน (3) ความเหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัย (4) ความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน (5) การเสริมสร้างการเรียนรู้โอกาสและประสบการณ์ (6) การเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น และ (7) ความรู้สึกอิสระเมื่อเข้าร่วมในพื้นที่สร้างสรรค์ (ดังแผนภาพ)

ที่มาของแนวคิดเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์

แนวความคิดเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน นักวิจัยสังเคราะห์ที่มาของพื้นที่สร้างสรรค์มี 3 ประเด็น ได้แก่ (1) นโยบายระดับนานาชาติและระดับชาติ (2) สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม (3) ธรรมชาติของวิถีชีวิตของชุมชน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, 2550 ; สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน, 2550 ; สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก, 2550)

(1) นโยบายระดับนานาชาติและระดับชาติ

(ก) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. 2535 - อนุสัญญาได้มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2535 แนวคิดเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์จึงเกิดขึ้นตามอนุสัญญามาตราที่ 31 “เด็กมีสิทธิที่จะได้มีเวลาพักผ่อน ได้ร่วมกิจกรรมการเล่น มีส่วนร่วมอย่างเสรีในทางวัฒนธรรมและศิลปะ” ตัวอย่างเช่น มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็กได้นำกรอบอนุสัญญา มาตรา ที่ 31 มากำหนดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กและเยาวชนอย่างรอบด้านโดยเฉพาะด้านอารมณ์ สังคม ผ่านกิจกรรมต่างๆ

(ข) นโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการหลักระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” พ.ศ. 2548 – 2557 - ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 14 ด้าน เพื่อการปกป้องคุ้มครอง และพัฒนาเด็กเยาวชนได้รับการพัฒนาในทุกด้าน อย่างเป็นองค์รวมโดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเด็ก

(2) สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

สถานการณ์ปัญหาในสังคมเป็นที่มาของการเกิดแนวคิดพื้นที่สร้างสรรค์อีกประการหนึ่ง เนื่องจากปัญหาเหล่านี้ถือเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นพิษต่อเด็กและเยาวชนเด็กและเยาวชนที่เติบโตในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ย่อมได้รับผลกระทบ เช่น เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม ความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ข้อมูลจากเอกสารระบุว่า การที่เด็กและเยาวชนไม่มีที่วิ่งเล่นอย่างอิสระปลอดภัย ไม่มีสถานที่ทำกิจกรรมดีๆ ไม่มีเวทีให้แสดงออก (ห้องสมุด สนามกีฬา ลานกิจกรรม) หรือแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม (พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน วัด) ถูกละเลย ล้าหลัง ไม่ดึงดูดเด็ก ไม่มีสวนสาธารณะ หรือ สวนสัตว์ ให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะรักธรรมชาติ เด็กและเยาวชนขาดโอกาสในการตัดสินใจในการทำกิจกรรมด้วยเหตุนี้จึงเกิดการเรียกร้อง “พื้นที่สร้างสรรค์” สำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนในการดูแลเด็กและเยาวชน

(3) ธรรมชาติของวิถีชีวิตของชุมชน

วิถีชีวิตและกิจกรรมที่สร้างขึ้นในชุมชนสั่งสมเป็นวัฒนธรรมของครอบครัวและชุมชนถือว่าเป็นพื้นที่สร้างสรรค์เพราะเมื่อชุมชนจัดกิจกรรมขึ้นภายในชุมชน อาทิ กิจกรรมงานบุญประเพณีต่างๆ พ่อแม่ผู้ปกครองก็จะพาลูกหลานเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนด้วย เด็กและเยาวชนอาจได้แสดงดนตรีพื้นเมือง ฟ้อนรำ แสดงวันเด็กของชุมชน และแข่งกีฬาประเพณี เป็นต้น การเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ก็เป็นโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมและได้แสดงบทบาทของตนเอง แม้แต่ในระดับครอบครัวพ่อแม่ผู้ปกครองอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดีมีคุณธรรม การสอนให้รู้จักการประกอบอาชีพของครอบครัว เช่น ทำนา ทำสวน ประมง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นที่มาของแนวคิดพื้นที่สร้างสรรค์ด้วยเช่นกัน

แนวทางการสร้างบทบาทและพื้นที่สร้างสรรค์

โครงการคาราวานเด็กกำหนดเกณฑ์การพิจารณาตำบล หมู่บ้าน เทศบาลที่ดำเนินงานสร้างพื้นที่สร้างสรรค์โดยต้องมีการประสานเชื่อมโยงแนวคิด แผนและการดำเนินงานระหว่างกิจกรรมตามคาราวานเสริมสร้างเด็กและสร้างบทบาทพื้นที่สร้างสรรค์ ทั้งนี้กิจกรรมมีหลากหลายโดยทรัพยากรและอาศัยทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น เช่น โรงเรียน วัด ศูนย์พัฒนาครอบครัว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สวนสาธารณะ ห้องสมุด ศาลาประชาคม สนามกีฬา และสนามเด็กเล่น เป็นต้น (จิตติ มงคลชัยอรัญญา, ชานนท์ โกมลมาลย์ และสุชาติ เครือเขื่อนเพชร, 2552)

แนวคิดในการวิเคราะห์ PDCA

PDCA (ซุนิกานต์ เขียรสูตร, วงจร PDCA คืออะไร?, 12 มีนาคม 2551) มาจากคำภาษาอังกฤษ 4 คำ ได้แก่ Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) Act (ดำเนินการให้เหมาะสม)

แนวคิดเกี่ยวกับวงจร PDCA เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกโดยนักสถิติ Walter Shewhart ซึ่งได้พัฒนาจากการควบคุมกระบวนการเชิงสถิติที่ Bell Laboratories ในสหรัฐอเมริกาเมื่อทศวรรษ 1930 ในระยะเริ่มแรก วงจรดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อ "วงจร Shewhart" จนกระทั่งราวทศวรรษที่ 1950 ได้มีการเผยแพร่อย่างกว้างขวางโดย W.Edwards Deming ปรมาจารย์ทางด้านการบริหารคุณภาพ หลายคนจึงเรียกวงจรนี้ว่า "วงจร Deming"

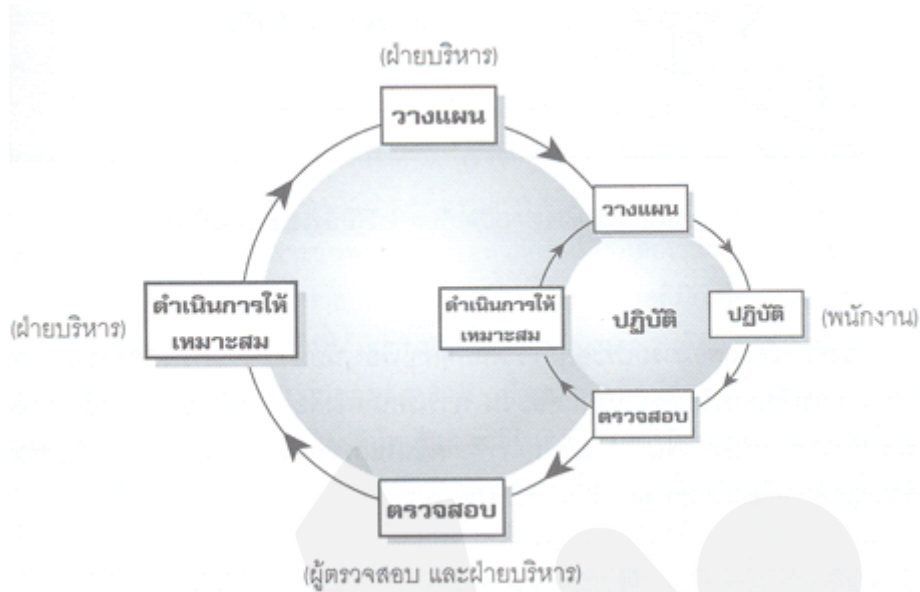
เมื่อเริ่มแรก Deming ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ 4 ฝ่าย ในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพ และความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งได้แก่ ฝ่ายออกแบบ ฝ่ายผลิต ฝ่ายขาย และฝ่ายวิจัย ความสัมพันธ์ทั้ง 4 ฝ่ายนั้น จะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพของสินค้าตามความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยให้ถือว่าคุณภาพจะต้องมาก่อนสิ่งอื่นใด

ภาพแสดงวงจร PDCA ในยุคแรก

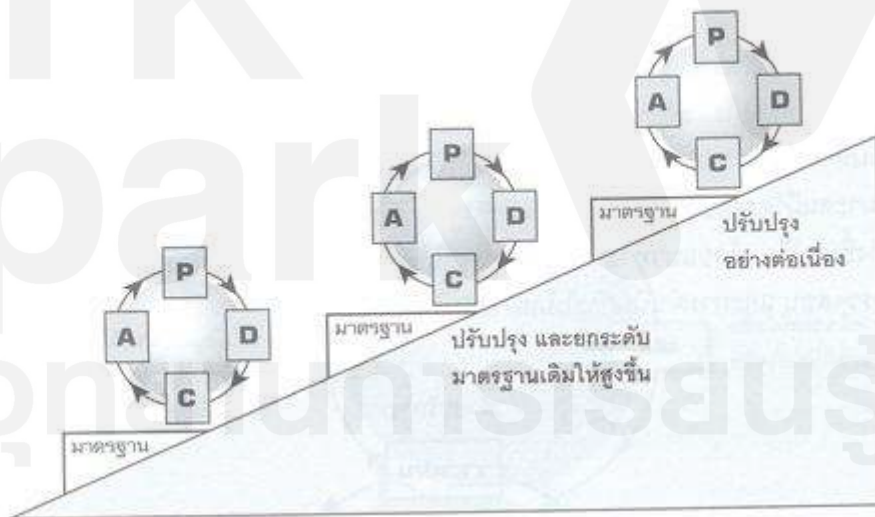
ต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับกับวงจร Deming ได้ถูกดัดแปลงให้เข้ากับวงจรการบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบ และขั้นตอนการดำเนินการให้เหมาะสม (ซึ่งในระยะเริ่มแรกหมายถึงการปรับปรุงแก้ไข) แต่ยังไม่สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะแต่ละขั้นตอนถูกมอบหมายให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละฝ่าย ขณะที่ฝ่ายบริหารกำหนดแผนงานและตั้งเป้าหมายสำหรับพนักงาน พนักงานก็ต้องลงมือปฏิบัติให้ บรรลุตามเป้าหมายที่ฝ่ายบริหารได้กำหนดขึ้น ในขณะที่ผู้ตรวจสอบคอยตรวจสอบผลการ ปฏิบัติงานของพนักงานเป็นระยะๆ และรายงาน ผลให้ผู้บริหารทราบ หากการปฏิบัติงานมีความ ผิดพลาดหรือเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายก็จะได้แก้ไขได้ทันที พนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้ตาม เป้าหมายก็จะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน แต่ถ้าไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายก็จะถูกประเมินผล การปฏิบัติงานที่ต่ำ การดำเนินงานในลักษณะนี้จะเห็นได้ว่าค่อนข้างแข็งแกร่ง นอกจาก ผู้บริหารจะไม่ประเมินศักยภาพของพนักงานซึ่งเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุด เกี่ยวกับกระบวนการทำงานแล้ว ยัง ขาดวิสัยทัศน์ที่ดีในเรื่องของการประสานงานภายในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้พนักงาน มีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผนและแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

อย่างไรก็ตาม วงจร Deming ได้พัฒนาไปในทิศทางที่นุ่มนวลขึ้น ในประเทศญี่ปุ่นซึ่งได้ให้ ความสำคัญกับพื้นฐานการบริหารงาน 2 อย่าง นั่นก็คือ การสื่อสารและความร่วมมือร่วมใจจาก ทุกคนในหน่วยงาน โดยผู้บริหารยังคงเป็นผู้กำหนดแผนงาน แต่จะสื่อสารผ่านช่องทางหัวหน้างาน และพนักงานตามลำดับขั้นเป้าหมายถูกกำหนด ขึ้นตามความเหมาะสมเป็นไป

ภาพแสดงวงจร PDCA แบบญี่ปุ่น

เราใช้วงจร PDCA เพื่อการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ทุกครั้งที่วงจรหมุนครบรอบก็จะเป็นแรงส่งให้หมุนในรอบต่อไป วิธีการใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับปรุงก็จะถูกจัดทำเป็นมาตรฐานการทำงาน ซึ่งจะทำให้การทำงานมีการพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุด เราอาจเริ่มด้วยการปรับปรุงเล็กๆ น้อยๆ ก่อนที่จะก้าวไปสู่การปรับปรุงที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

ภาพแสดงวงจร PDCA กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

วงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุก ๆ เรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัว เช่น การปรุงอาหาร การเดินทางไปทำงานในแต่ละวัน การตั้งเป้าหมายชีวิต การดำเนินงานในระดับบริษัท จนกระทั่งในระดับสถาบันการศึกษา หรือที่นำมาใช้ในระบบประกันคุณภาพการศึกษา

โครงสร้างของวงจร PDCA

ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจร PDCA ประกอบด้วย "การวางแผน" อย่างรอบคอบ เพื่อ "การปฏิบัติ" อย่างค่อยเป็นค่อยไป แล้วจึง "ตรวจสอบ" ผลที่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติใดมีประสิทธิภาพผลที่สุด ก็จะจัดให้เป็นมาตรฐาน หากไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ก็ต้องมองหาวิธีการปฏิบัติใหม่หรือใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม

ขั้นตอนการวางแผน (Plan)

ขั้นตอนการวางแผนครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน นอกจากนี้ จะต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

การวางแผนยังช่วยให้ เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความเสี่ยงเสียต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัตถุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน เวลา ฯลฯ โดยสรุปแล้ว การวางแผนช่วยให้รับรู้สภาพปัจจุบัน พร้อมกับกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการผสมผสานประสบการณ์ ความรู้ และทักษะอย่างลงตัว โดยทั่วไปการวางแผนมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภทหลักๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การวางแผนเพื่ออนาคต เป็นการวางแผนสำหรับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตหรือกำลังจะเกิดขึ้น บางอย่างเราไม่สามารถควบคุมสิ่งนั้นได้เลย แต่เป็นการเตรียมความพร้อมของเราสำหรับสิ่งนั้น

ประเภทที่ 2 การวางแผนเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เป็นการวางแผนเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเพื่อสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเราสามารถควบคุมผลที่เกิดในอนาคตได้ด้วยการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ ปัจจุบัน

ขั้นตอนการปฏิบัติ (DO)

ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ในขั้นนี้ต้องตรวจสอบระหว่างการปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจ หรือไม่ พร้อมกับสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบด้วย เราไม่ควรปล่อยให้ถึงวินาทีสุดท้ายเพื่อดูความคืบหน้าที่เกิดขึ้น หากเป็นการปรับปรุงในหน่วยงานผู้บริหารย่อมต้องการทราบความคืบหน้าอย่างแน่นอน เพื่อจะได้มั่นใจว่าโครงการปรับปรุงเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)

ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แต่ขั้นตอนนี้มักจะถูกมองข้ามเสมอการตรวจสอบทำให้เราทราบว่า การปฏิบัติใน ขั้นที่สองสามารถบรรลุเป้าหมาย

หรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งสำคัญก็คือ เราต้องรู้ว่า จะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบจะเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสม (Act)

ขั้นตอนการดำเนินงานให้เหมาะสมจะพิจารณาผลที่ได้จากการตรวจสอบ ซึ่งมีอยู่ 2 กรณี คือ ผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ หากเป็นกรณีแรก ก็ให้นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำให้เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่สอง ซึ่งก็คือผลที่ได้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ เราควรนำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

- มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้
- ใช้ความพยายามให้มากขึ้นกว่าเดิม
- ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้
- เปลี่ยนเป้าหมายใหม่

การวางแผนการดำเนินงานเราต้องกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ อาจจะเป็นเป้าหมายระยะสั้น หรือเป้าหมายระยะยาวก็ได้ แต่เป้าหมายที่ดีจะต้อง SMARTER ซึ่งประกอบไปด้วย

Specific - เฉพาะเจาะจง มีความชัดเจน

Measurable - สามารถวัดและประเมินผลได้

Acceptable - เป็นที่ยอมรับได้ของผู้ปฏิบัติ

Realistic - ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง

Time Frame - มีกรอบเวลากำหนด

Extending - ทำท่าย และเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติ

Rewarding - คู่คุณค่ากับการปฏิบัติ

ผลการศึกษาในบทนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูล และบทวิเคราะห์ทั้งในส่วนของผู้ที่และ การจัดการเชิงระบบ คณะผู้วิจัยค้นพบในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด เนื้อหาประกอบด้วย

ข้อมูลห้องสมุดไทยคิดแต่ละแห่ง

คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลกับผู้บริหาร บรรณารักษ์ ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง หน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ เป็นต้น และกลุ่มเด็กผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิด ได้แก่

- ห้องสมุดไทยคิด จังหวัดสิงห์บุรี (โรงเรียนชุมชนวัดดงยาง)
- ห้องสมุดไทยคิด จังหวัดสระบุรี (เทศบาลตำบลพูกว่าง)
- ห้องสมุดไทยคิด จังหวัดขอนแก่น (ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)
- ห้องสมุดไทยคิด จังหวัดร้อยเอ็ด (ห้องสมุดประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ด)
- ห้องสมุดไทยคิด จังหวัดเชียงใหม่ (ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี”)

ผลการศึกษากำหนดให้บริการของแต่ละห้องสมุดไทยคิด มีดังต่อไปนี้

ห้องสมุดไทยคิด โรงเรียนชุมชนวัดดงยาง อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

1. สภาพทั่วไปและความเป็นมา

ห้องสมุดไทยคิด โรงเรียนชุมชนวัดดงยาง จังหวัดสิงห์บุรีเป็นหนึ่งในห้องสมุดไทยคิดจากจำนวนสามแห่งในภาคกลางซึ่งอยู่ในการดำเนินงานระยะที่ 1 ของ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park ห้องสมุดไทยคิดฯ จ.สิงห์บุรี ตั้งอยู่ในโรงเรียนชุมชนวัดดงยาง อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี ขนาดพื้นที่ใช้สอย 72 ตารางเมตร บริเวณชั้น 1 ของอาคารเรียนของโรงเรียน แต่เดิมเป็นห้องสำนักงานการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ห้องสมุดไทยคิดเปิดให้บริการตั้งแต่ 07.00 – 16.30 น. ในวันจันทร์ – ศุกร์ ยกเว้นวันหยุดราชการ ผู้รับผิดชอบสะท้อนให้ฟังในประเด็นการเปิดให้บริการในลักษณะที่ว่าเวลาการเปิดบริการห้องสมุดมีลักษณะที่ยืดหยุ่นพอสมควรกล่าวคือ โรงเรียนขยายเวลาการปิดบริการออกไปบ้างในบางวันที่นักเรียนยังคงให้ความสนใจหรือจำเป็นต้องใช้บริการอยู่ ปัจจุบันห้องสมุดไทยคิดแห่งนี้มีผู้รับผิดชอบดูแลหลัก 2 ท่านได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดดงยาง นายธงชัย พรหมสโร และ ครูบรรณารักษ์ นางศรีนวล เต็มมีย์ ลักษณะการให้บริการส่วนมากเปิดบริการด้านการอ่านหนังสือทั้งสำหรับเด็กเยาวชน ทว่าในความเป็นจริงผู้ปกครองนักเรียนก็สามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือพิมพ์ การอ่านหนังสือทั่วไปได้เช่นกัน ในส่วนของบริการคอมพิวเตอร์มีจำนวน 4 เครื่อง แต่ใช้งานได้ 3 เครื่อง ทั้งนี้ห้องสมุดได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจาก บริษัทพลังโสภณ จำกัด

โรงเรียนชุมชนวัดดงยางเป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีครู 10 คน และนักเรียน 163 คน โรงเรียนแห่งนี้ในอดีตเปิดบริการห้องสมุดอยู่แล้ว ทว่าเดิมห้องสมุดของโรงเรียนเป็นอาคารไม้ ชั้นเดียวอยู่ในสภาพทรุดโทรมหนังสือในห้องสมุดส่วนมากเป็นแบบเรียน หนังสือเก่า หนังสือบริจาค ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้มาใช้บริการได้ ส่งผลต่อจำนวนนักเรียนที่เข้ามาใช้บริการมีเพียงไม่เกิน 10 รายต่อวัน สภาพบรรยากาศห้องสมุดขณะนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนสะท้อนว่า

“เมื่อก่อนไม่มีใครเข้าห้องสมุดเลย เขาไม่เก่าๆมาทำเป็นชั้นหนังสือ หนังสือก็เก่ามาก ไม่มีชีวิตชีวา ห้องสมุดเก่าๆเด็กไม่สนใจ หนังสือเก่าๆ ไม่พร้อม หนังสือ 10 – 20 ปีก็อยู่อย่างนั้นไม่ดึงดูดเด็กเลย” (ผู้อำนวยการโรงเรียน)

อาจเป็นไปได้ว่าข้อจำกัดดังกล่าวมีผลทำให้เด็กและเยาวชนไม่สนใจการอ่านซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก็ได้สะท้อนข้อมูลตรงกันโดยเฉพาะในเรื่องสภาพและบรรยากาศของห้องสมุดโรงเรียนในอดีต¹

ในประเด็นสถานการณ์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่พบว่า เด็กเยาวชนที่เรียนในโรงเรียนแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในพื้นที่เติบโตในครอบครัวที่พ่อ แม่ หย่าร้าง แยกทางกัน เด็กเยาวชนหลายรายต้องอาศัยอยู่กับปู่ย่า ตายาย รวมถึงเด็กเยาวชนหลายรายมีปัญหาเรื่องการเรียนรู้บางรายป่วยด้วยโรคสมาธิสั้น โรค Learning Disability นอกจากนี้ เด็กเยาวชนยังมีความสนใจสิ่งเร้าต่างๆ โดยเฉพาะการเล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ทำให้ไม่สนใจทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งของครอบครัวและชุมชน เช่น ไม่ทำงานบ้าน ไม่สนใจภูมิปัญญาชุมชน² ไม่เข้าร่วมงานชุมชน อนึ่ง ครอบครัวของเด็กเยาวชนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างยากลำบาก รายได้ประชาชนต่อหัวประมาณ 25,000 บาท/ปี

2. ผลการติดตามการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดไทยคิด

2.1 ขั้นตอนการวางแผนและเตรียมการ (Plan)

ผู้บริหารโรงเรียนชุมชนวัดดงยาง ผอ.ธงชัย พรหมสโร ได้ตระหนักถึงข้อจำกัดของห้องสมุดโรงเรียนมาโดยตลอด ในขณะที่โรงเรียนก็ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการสร้างและพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อการพัฒนานักเรียน ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2550 กระบวนการห้องสมุดเริ่มขึ้นจากการริเริ่มของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดดงยางคนปัจจุบัน เนื่องจากท่านผู้อำนวยการฯ ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานกิจกรรมทางการศึกษา ณ อิมแพคอารีน่า เมืองทองธานี ภายในงานดังกล่าวสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park ได้จัดกิจกรรมการแสดง

¹ ข้อจำกัดของปัญหาของห้องสมุดโรงเรียนจำนวนมาก คือ คุณภาพของหนังสือ ความเหมาะสมของหนังสือกับพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็ก บรรยากาศภายในห้องสมุด ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันโรงเรียนหลายแห่ง ประเด็นนี้เองก็น่าจะมีผลต่อความรักหรือสนใจการอ่านหนังสือของเด็กและเยาวชนก็เป็นได้

² ชุมชนแห่งนี้มีภูมิปัญญาการทำนา การประมงน้ำจืด และการสานอบซึ่งปัจจุบันพบว่าเด็กเยาวชนตั้งแต่อายุ 25 ปีลงมาไม่สนใจภูมิปัญญาเหล่านี้และไม่สามารถทำนา จับปลา และสานอบได้เลย(สนทนากลุ่มผู้ปกครอง, 2553)

บรรยากาศจำลองของห้องสมุดไทยคิดขึ้น เมื่อผู้อำนวยการฯ ได้เห็นภาพห้องสมุดไทยคิดที่ได้จัดแสดงดังกล่าว จึงสนใจนำมาเป็นรูปแบบ/แนวทางเพื่อการพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียน ในเบื้องต้น ผู้อำนวยการทราบงบประมาณในการสร้างห้องสมุดไทยคิด ประมาณ 500,000 บาท การรับรู้จำนวนงบประมาณการดำเนินงานในครั้งนี้เองก็กลายเป็นอุปสรรคของกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนด้วยเช่นกัน เนื่องจากงบประมาณดังกล่าวมีจำนวนสูง ผู้อำนวยการจึงนำกลับมาประชุมวางแผนการดำเนินงานร่วมกับครูในโรงเรียนและแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ทาง

1. การขอการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลทองเอน

ผู้อำนวยการโรงเรียนเริ่มการประสานงานขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลทองเอนจำนวน 100,000 บาท³ เพื่อปรับปรุงห้องสมุดของโรงเรียนให้มีความทันสมัยและมีความใกล้เคียงกับห้องสมุดไทยคิด งบประมาณก่อนหน้านี้ได้นำมาปรับปรุงห้องสมุด เช่น การติดเครื่องปรับอากาศในห้องสมุด การจัดซื้อหนังสือและสื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจ เป็นต้น

2. ประสานความร่วมมือกับทาง TK Park

ผู้อำนวยการโรงเรียนมีโอกาสร่วมงานกับเลขานุการคุณหญิงชดช้อย ไสภณพานิช ประธานกรรมการสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park) ปฏิบัติหน้าที่แทนสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ในขณะนั้น เพื่อการได้รับข้อมูลและการสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดจากสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ ผู้อำนวยการโรงเรียนเล่าให้คณะผู้วิจัยฟังในประเด็นนี้ว่า

“ผมได้ติดต่อไปทางคุณตุ๊กตา เลขานุการคุณหญิงชดช้อย ตอนนั้นเขาก็รับประสานงานให้ผมก็รอการประสานงานกลับมา จนกระทั่งคุณตุ๊กตาโทรมาบอกผมว่า สร้างห้องสมุดได้แล้วเพราะมีบริษัทพลังโสภณ จำกัด เขาอยากสนับสนุนกิจกรรมของทางโรงเรียน” (ผู้อำนวยการโรงเรียน)

จนกระทั่งโรงเรียนชุมชนบ้านดงยางได้รับการประสานงานจากสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ว่าบริษัทพลังโสภณ จำกัด ได้ติดต่อมาเพื่อร่วมเป็นกำลังหลักในการสร้างห้องสมุดไทยคิดแก่โรงเรียนแห่งนี้ จนกระทั่งในปัจจุบันห้องสมุดไทยคิดได้สร้างสีสันให้กับโรงเรียนแห่งนี้อย่างมาก จากเดิมที่มีนักเรียนใช้บริการเพียงไม่ถึง 5 รายต่อวัน มาสู่จำนวนนักเรียนหลายสิบคนต่อวัน อาจกล่าวได้ว่าการเกิดขึ้นของห้องสมุดไทยคิดในโรงเรียนแห่งนี้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การอ่านของเด็กเยาวชนและนิเวศวิทยาของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้อย่างมีนัยยะสำคัญดังจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

ข้อสังเกตในประเด็นการเกิดขึ้นของห้องสมุดไทยคิดแห่งนี้กล่าวได้ว่าปัจจัยของผู้บริหาร (โรงเรียน) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันส่งเสริมเพื่อการสร้างและพัฒนาห้องสมุด นอกจากนี้กระบวนการวางแผนและยุทธศาสตร์การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดเป็นการเฉพาะยัง

³ ปัจจุบันผู้บริหาร อบต. เปลี่ยนแปลงไปทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนดังเช่นในระยะแรกของการดำเนินงานนี้

ไม่ปรากฏในการดำเนินงานของโรงเรียนมีเพียงโครงการพัฒนาห้องสมุดซึ่งได้งบประมาณปีละ 8,000 บาทเท่านั้น

2.2 ขั้นตอนการให้บริการ (Do)

2.2.1 โครงสร้างการบริหารจัดการและการดำเนินงาน

โครงสร้างการบริหารจัดการห้องสมุดประกอบด้วยคณะกรรมการจำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ ครูประจำวิชา ครูผู้รับผิดชอบ ทว่า คณะกรรมการบริหารห้องสมุดก็ไม่ได้กำหนดการประชุมร่วมกันมากนักโดยจะใช้วิธีการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ผู้ให้บริการหลักในห้องสมุดไทยคิดแห่งนี้เป็นคือ ครูศรีนวล เต็มยี่ การให้บริการห้องสมุดพบว่าได้เปิดให้บริการวันจันทร์ – ศุกร์ ยกเว้นวันหยุดราชการตั้งแต่ 07.00 – 16.30 น. ในช่วงต้นๆ การเปิดบริการจะประชาสัมพันธ์ให้กับนักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบถึงการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด นอกจากนี้สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้จัดการฝึกอบรมบรรณารักษ์จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ก่อนเปิดบริการห้องสมุด และครั้งที่ 2 เมื่อเปิดห้องสมุดแล้ว การฝึกอบรมมีสาระเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก การส่งเสริมกิจกรรมการอ่านและการเรียนรู้

แม้ว่าวัตถุประสงค์ของห้องสมุดแห่งนี้จะเน้นการให้บริการสำหรับเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี แต่ในความเป็นจริงกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มนักเรียนอายุมากกว่า 12 ปีก็เข้าใช้ใช้บริการห้องสมุดแห่งนี้ด้วยเช่นกัน สาเหตุที่ผู้ปกครองใช้บริการห้องสมุดแห่งนี้ เพราะผู้ปกครองหลายรายมารอรับนักเรียนโดยเฉพาะในช่วงเวลาเย็นระหว่างการรอเลิกเรียน ผู้ปกครองจึงเข้าไปในห้องสมุดเพื่อใช้เป็นที่พัก เมื่อเห็นหนังสือจำนวนมากและมีความหลากหลายผู้ปกครองจึงสนใจหยิบมาอ่านด้วยเช่นกัน รวมถึงผู้ปกครองยังเป็นผู้ใช้บริการทางอ้อมกล่าวคือ เมื่อเด็กเยาวชนยืมหนังสือจากห้องสมุดไทยคิดไปอ่านผู้ปกครองก็มีโอกาสอ่านหนังสือของบุตรหลาน หรือฝากให้บุตรหลานยืมหนังสือที่ตนเองสนใจมาอ่านด้วยเช่นกัน ภายในห้องสมุดแบ่งออกเป็น 2 พื้นที่

ก. พื้นที่อ่านหนังสือ

การจัดวางหนังสือไม่มีรูปแบบตายตัว แต่พยายามจัดให้เด็กมองเห็นปกหนังสือและง่ายต่อการหยิบไปอ่าน หนังสือที่เป็นที่นิยมส่วนมากเป็นวรรณคดี/สารคดีที่น่าเสนอในรูปแบบการ์ตูน เช่น ไซอิ๋ว สามก๊ก วิทยาศาสตร์น่ารู้ ปัจจุบันมีผู้ใช้บริการยืมหนังสือเฉลี่ยวันละ ประมาณ 20 เล่ม สมาชิกห้องสมุดสามารถยืมหนังสือได้ 3 เล่ม/สัปดาห์ เช่นเดียวกับห้องสมุดแห่งอื่นๆ ห้องสมุดแห่งนี้มีกฎกติกา ระเบียบที่ใช้อยู่กับผู้ใช้บริการ กล่าวคือ ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ห้ามนำอาหาร/น้ำเข้าห้องสมุด และค่าปรับวันละ 1 บาทในกรณีที่คืนเกินกำหนด

ข. พื้นที่สำหรับคอมพิวเตอร์

คอมพิวเตอร์ที่ใช้การได้จำนวน 3 เครื่องจาก 4 เครื่อง ส่วนมากเด็กที่มาใช้บริการคอมพิวเตอร์จะเป็นเด็กโต ประมาณชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป โดยเด็กนักเรียนจะมาเล่นเกมของ TK Park และ เล่น internet เฉลี่ยเพียงคนละประมาณ 15 – 20 นาที เนื่องจากมีนักเรียนสนใจเล่นเกมจำนวนมากแต่จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอ

2.2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กลุ่มนักเรียน เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงรายละเอียดของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดพบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นมีหลากหลายกิจกรรมซึ่งทุกกิจกรรมล้วนใช้ประโยชน์จากห้องสมุดไทยคิดมากน้อยแตกต่างกันออกไป กิจกรรมส่งเสริมการอ่านหลักๆที่ดำเนินการมี 2 ลักษณะ ได้แก่

ก. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ผสมผสานเข้าไว้กับกิจกรรมประจำของโรงเรียน

การส่งเสริมการอ่านเป็นภารกิจของโรงเรียนที่พึงส่งเสริมแก่นักเรียนอยู่แล้ว ดังนั้นโรงเรียนจึงผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของโรงเรียนเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดไทยคิด โดยทั่วไปในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันสุนทรภู่ วันภาษาไทยแห่งชาติ วันสำคัญทางศาสนา ฯลฯ แต่ละโรงเรียนก็มักจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อมีห้องสมุดไทยคิดโรงเรียนแห่งนี้ก็นำกิจกรรมประจำของโรงเรียนมาผนวกเข้ากับการส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดไทยคิด

ข. กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ดำเนินการเฉพาะของห้องสมุดไทยคิด

แม้ว่ากิจกรรมการส่งเสริมการอ่านในกลุ่มแรกจะเน้นการผสมผสานร่วมกับงานประจำของโรงเรียน ทว่า ห้องสมุดไทยคิดของโรงเรียนแห่งนี้ก็ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านขึ้นภายใต้การดำเนินงานของห้องสมุดไทยคิดเองแต่ก็เป็นจำนวนที่ไม่มากนัก กิจกรรมหลักๆที่ดำเนินการ คือ (1) การทำสมุดบันทึกการอ่าน (2) การส่งเสริมการค้นคว้าโดยกำหนดโจทย์คำถามและให้นักเรียนไปค้นคว้าข้อมูลในห้องสมุด

2.3 ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบ (Check)

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้ติดตามผลการดำเนินงานโดยใช้การสะท้อนข้อมูลจากพื้นที่ด้วยการให้รายงานผลการดำเนินงานแบบรายไตรมาส โดยใช้แบบฟอร์มเดียวกันกับห้องสมุดอื่นๆ ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลสะท้อนชัดเจนว่า พื้นที่เรียกร้องให้ทาง TK Park เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบให้ใกล้ชิดกว่านี้ และดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าห้องสมุดไทยคิดแห่งนี้ไม่ปรากฏแผนยุทธศาสตร์เป็นการเฉพาะในการพัฒนาห้องสมุดทำให้การติดตามและตรวจสอบยังไม่เป็นระบบและรูปธรรมเท่าที่ควร

2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (Act)

เมื่อกระบวนการตรวจสอบยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควรการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพงาน โดยเฉพาะการประเมินผลการดำเนินงานโครงการจึงเป็นเพียงการประเมินผลทางเทคนิค เช่น การซ่อมแซมหนังสือ การจัดซื้อหนังสือใหม่ ฯลฯ ไม่ปรากฏการประเมินโครงการเพื่อการปรับปรุงกระบวนการให้บริการ การพัฒนาระบบการให้บริการ การประสานงานระหว่างพื้นที่กับส่วนกลาง เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ถึงแม้ว่าการปรับปรุงคุณภาพของห้องสมุดไทยคิดจะยังไม่เป็นระบบเท่าใดนัก ทั้งนี้และทั้งนั้นคณะผู้วิจัยเห็นถึงความพยายามของพื้นที่ในการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการ กล่าวคือ ห้องสมุดไทยคิดในพื้นที่ภาคกลางได้สร้างระบบการติดต่อประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันรวมถึงการช่วยกันแสวงหาแนวทางการปรับปรุงการให้บริการ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับบริษัทที่สนับสนุนงบประมาณการจัดสร้างห้องสมุดไทยคิดแห่งนี้ นั่นคือ บริษัทพลังโสภณ การศึกษาในพื้นที่พบว่า บริษัทพลังโสภณยังคงมีบทบาทในการเข้าร่วมการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ยกตัวอย่างเช่น วันที่ 23 มกราคม 2553 ที่ผ่านมา คณะผู้บริหารและพนักงานของบริษัทพลังโสภณได้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนและยังสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียนจำนวน 84,700 บาท แบ่งเป็น อุปกรณ์การศึกษา 60,500 บาท สนับสนุนอาหารกลางวัน 8,200 บาท และ สนับสนุนทุนการศึกษา 16,000 บาท

3. วิเคราะห์ผลการติดตามการดำเนินงาน

3.1 แนวคิดและจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิดจังหวัดสิงห์บุรี

ห้องสมุดไทยคิดแห่งนี้ตั้งอยู่ในพื้นที่โรงเรียนชุมชนวัดดงยาง แนวคิดและจุดประสงค์ของการดำเนินงานจึงยึดโยงอยู่กับมิติเชิงพื้นที่ในเชิงบริบทของโรงเรียน ดังจะได้อภิปรายต่อไป

3.1 การปรับเปลี่ยนเชิงกายภาพ เช่น โต๊ะ/มูมอ่านหนังสือ และสีต้นของห้องสมุดให้นำสนใจและดึงดูดเด็กมาใช้บริการ รวมถึงการคำนึงถึงพัฒนาการเด็กโดยเฉพาะอายุก่อน 12 ปี

3.2 การผสมผสานกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมการอ่าน เนื่องจากภารกิจของโรงเรียนเน้นการเรียนการสอนและโรงเรียนชุมชนวัดดงยางมีลักษณะพิเศษในด้านการเรียนการสอน กล่าวคือ มีการเรียนการสอนรายชั่วโมงมากกว่าโรงเรียนอื่นๆ (หมายถึง มีคาบเรียนที่ 7 ในขณะที่โรงเรียนอื่นๆหลายโรงเรียนมีเพียงคาบเรียนที่ 6) เมื่อเป็นเช่นนี้ครูผู้รับผิดชอบจึงไม่อาจจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้เท่าที่ควร ทว่าโรงเรียนเองก็มีความพยายามในการผสมผสานกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำของโรงเรียน

3.3 การขยายการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดไทยคิด กล่าวคือ ห้องสมุดไม่ใช่เพียงห้องที่ใช้สำหรับการอ่านหนังสือ แต่โรงเรียนได้ขยายการใช้ประโยชน์จากเพียงห้องสมุดออกไป โดยนำกิจกรรมหลายประเภทเข้ามาใช้พื้นที่ร่วมกันในห้องสมุด เช่น กิจกรรมการเล่านิทาน ใช้พื้นที่ฝั่งอ่านหนังสือ และ กิจกรรมการฝึกร้องเพลงคาราโอเกะใช้พื้นที่ฝั่งคอมพิวเตอร์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการคนอื่นๆ เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวตรงกับช่วงเวลาเรียนทำให้ไม่มีผู้ใช้บริการพอดี

3.4 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการห้องสมุดเด็กไทยคิดโดยใช้ห้องสมุดเป็นกลวิธีในการปลูกฝังการอ่านและเสริมความรู้ให้เด็กเยาวชน เช่น พฤติกรรมการรักการอ่าน ความรับผิดชอบในการดูแลรักษาห้องสมุด และหนังสือ ฯลฯ คณะผู้วิจัยเห็นว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนี้ยังมีนัยยะสำคัญไปสู่การกลุ่มผู้ปกครองด้วย เพราะผู้ปกครองเองก็มีโอกาสใช้บริการห้องสมุดไทยคิด และมีความสนใจหนังสือที่บุตรหลานอ่านตนเองก็อ่านตามไปด้วยเช่นกัน

3.2 การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานออกเป็น 2 ประเด็นได้แก่ (ก) ตารางการประเมินวิเคราะห์การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด (ข) ตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA (ค) การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรค ดังต่อไปนี้

ก. ตารางการประเมินวิเคราะห์การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
1.การวางแผน (Planning)						
1)มีการวางแผนงาน เช่น การมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม			☆			-มีการดำเนินงานวางแผนร่วมภายในโรงเรียน
2) การประเมินสถานการณ์และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาห้องสมุด ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลงาน			☆			

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
3) กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบาย ผู้นำ/คณะกก.บริหารที่สำคัญและ เชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่			★			-ผู้บริหารเอาจริงเอาจังกับการ ดำเนินงาน
4) บุคลากรและโครงสร้างการ มอบหมายหน้าที่ในองค์กร		★				-มอบให้มีครูผู้รับผิดชอบ
5) มีแผนการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง สอดคล้องกับภารกิจและบทบาท หน้าที่ที่คาดหวัง					★	-มีเพียงส่งครูผู้รับผิดชอบไปอบรม กับ TK Park เท่านั้น -ขาดผู้รับผิดชอบโดยตรง
ค่าเฉลี่ย การวางแผน (Planning) = 2.8						
2.การให้บริการ(Doing)						
1) กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อ และอุปกรณ์ ,กลุ่มเนื้อหาหนังสือที่มี อยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือ พัฒนาการ	★					
2) การให้บริการหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อน ความเพียงพอของหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์	★					
3) การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้หรือ สร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับ บริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภท และจำนวนกิจกรรมรวมถึง วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผล การดำเนินงาน		★				-กิจกรรมที่จัดขึ้นเฉพาะมีจำนวน ไม่มาก แต่มีกิจกรรมที่ผสมผสานใน งานต่างๆของโรงเรียน
4) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาควิชาที่เกี่ยวข้อง เอกชน รัฐและท้องถิ่น การสร้าง		★				-ผู้ปกครองมีส่วนร่วมใช้ประโยชน์ จากห้องสมุด -ครอบครัวรักใคร่-สนใจกันมากขึ้น

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
สัมพันธ์ภาพในครอบครัว รวมถึงการพัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน						
5) การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดให้เด็กเยาวชนเข้าร่วม	★					
ค่าเฉลี่ย การให้บริการ(Doing) = 4.6						
3. การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking)						
1) มีระบบการติดตามและประเมินผลภายใน, การเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง			★			-มีเพียงรายงานไปยัง TK ส่วนกลาง
2) การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา(Maintenance)เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้การได้สม่ำเสมอ			★			-จัดสรรงบประมาณปีละ 8,000 บาท
3) การสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน				★		
4) มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง(TK Park) เหมาะสม				★		
5) ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก	★					
ค่าเฉลี่ย การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking) = 3.0						
4. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action)						
1) มีข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆ เป็นทางการอันเป็นผลมาจากการติดตามตรวจสอบ				★		

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
2) มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ				☆		
3) มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น				☆		
4) มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น				☆		
5) มีการสรุปบทเรียน การเป็นต้นแบบสร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผลรูปแบบ				☆		- เป็นความสำเร็จเฉพาะองค์กรยังไม่สามารถขยายผลได้นัก
ค่าเฉลี่ย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action) = 2.0						
ค่าเฉลี่ยภาพรวมทุกประเด็น = 3.10						

ประเด็นการประเมินทั้ง 20 การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด จังหวัดสิงห์บุรีอยู่ในระดับคะแนนสูง 4.6 ในด้านการโดยเฉพาะประเด็นการให้บริการหนังสือ สื่อวัสดุอุปกรณ์ ส่วนที่เหลือระดับการประเมินอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ทั้งในประเด็นการบริหารจัดการภายในห้องสมุด และ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ สะท้อนเชิงมิติเชิงระบบทั้งสิ้น แสดงให้เห็นว่าในแง่ของระบบการพัฒนาโครงการเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้ประเมินระดับค่าเฉลี่ยภาพรวมของห้องสมุดไทยคิดโรงเรียนชุมชนวัดดงยางทุกด้านพบว่าได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.10

ข. ตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
Planning	- ผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่น และมีศักยภาพในการประสานงานความ	- การวางระบบ/บทบาท แผนงานและการกำกับติดตามระหว่างหน่วยงาน

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	<p>ร่วมมือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มที่ชัดเจนที่ใช้บริการ - ภาครัฐมีส่วนสำคัญในการผลักดันงบประมาณทั้ง TK Park ,บริษัทพลังไสภณ และอบต.ทองเอน - ช่องทางการสื่อสารระหว่างโรงเรียนเด็กนักเรียน และผู้ปกครองดีมากจึงทำให้มีผู้สนใจใช้บริการจำนวนมาก 	<p>ส่วนกลางกับพื้นที่ไม่เพียงพอ</p> <ul style="list-style-type: none"> -- ไม่รู้เรื่องการจัดการงบประมาณ การงบประมาณงาน/จัดโครงสร้างองค์ไม่ชัดเจน บรรณารักษ์ไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น - ขาดระบบการส่งเสริมบุคลากรให้ได้รับความรู้ เทคนิคใหม่ๆในการจัดกิจกรรม - แผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานและพัฒนาไม่ชัดเจนเพียงพอ
Doing	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยายภาคภายใน/การเข้าถึงสถานที่และกลุ่มเป้าหมาย สะดวก ปลอดภัย - การเตรียม/พัฒนาบุคลากรกิจกรรมเสริมรักการอ่านโดย TK Park - สื่อการเรียนรู้ที่เป็นเอกสาร ดึงดูด และเหมาะสมกับเด็ก - เป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งของโรงเรียนเพื่อให้เด็กค้นคว้า รวมถึงเป็นแหล่งดูงานของภาคีเกี่ยวข้อง/ชุมชนอื่น ๆ - ผู้ปกครองเด็กเข้าใช้บริการและสนับสนุนให้เด็กเยาวชนเข้ามาใช้บริการ - ผสมผสานและขยายการใช้ประโยชน์ของห้องสมุดไทยคิดให้กว้างขวางขึ้น - พฤติกรรมเด็กเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณจำนวนน้อย 8,000 บาทต่อปี - ครูผู้รับผิดชอบมีภาระกิจมาก โดยเฉพาะการสอนทำให้ไม่มีครูนั่งประจำในการให้คำแนะนำดูแลเด็กเยาวชน - กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้จำนวนไม่มากนักกิจกรรมซ้ำๆและไม่ได้บูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกัน - สื่อคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอกับเด็กเยาวชน และคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ไม่สามารถใช้ได้เต็มศักยภาพ - ยังไม่ได้เชื่อมโยงทุนเดิมของชุมชน เช่น ภูมิปัญญาต่างๆของชุมชนรอบโรงเรียนเท่าที่ควร
Checking	<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการวางระบบการสะท้อนข้อมูลและรายงานผล 	<ul style="list-style-type: none"> - ระบบการรายงานเป็นเพียงการเก็บเชิงสถิติและสื่อสารทางเดียว - ระบบการนิเทศงานและการติดตามผลการดำเนินงานจากส่วนกลางยังไม่

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
		เพียงพอ
Action	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างระบบการปรับปรุงและพัฒนางานห้องสมุดไทยคิดโดยการเกาะเกี่ยวกันอย่างหลวมๆ ระหว่างห้องสมุดไทยคิดเครือข่ายภาคกลาง - ปรับปรุงและพัฒนาเฉพาะในส่วนที่สามารถกระทำได้ง่าย โดยง่าย เช่น การซ่อมแซม จัดซื้อหนังสือ - ประสานความร่วมมือระหว่างพื้นที่กับบริษัทที่สนับสนุนงบประมาณเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาบริการห้องสมุด 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื่องจากระบบการนิเทศงานและกำกับติดตามประเมินผลยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควรจึงยังไม่สามารถพัฒนาและปรับปรุงการบริหารและการบริการได้

ตารางข้างต้นนี้เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบแนวคิด PDCA แต่ละประเด็นได้แสดงให้เห็นจุดแข็ง และจุดอ่อนไว้แล้ว ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริม/พัฒนาจุดแข็งและหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน อย่างไรก็ตามในภาพรวมตารางข้างต้นสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุงคุณภาพการบริหารจัดการและบริการ

ค. การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรค

ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่

1. การมีกลุ่มเป้าหมายผู้สนใจชัดเจน กล่าวคือ เด็กเยาวชนชนทั้งอายุไม่เกิน 12 ปี กลุ่มเป้าหมายหลัก และ เด็กและเยาวชนอายุเกิน 12 ปีซึ่งเข้ามาใช้บริการด้วย เด็กเยาวชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนของห้องสมุดไทยคิดเพราะนักเรียนต้องเรียนในโรงเรียนอยู่แล้ว ทำให้ทั้งช่วงเช้า กลางวัน จนถึงเย็นมีนักเรียนเข้าใช้บริการมากตามไปด้วย การมีนักเรียนใช้บริการมากก็สามารถสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะความรักการอ่านในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้ด้วย
2. ถึงแม้ว่าห้องสมุดแห่งนี้ตั้งอยู่ภายในโรงเรียนเพื่อรองรับการใช้บริการของครู และ นักเรียน ทว่า ผู้ปกครองนักเรียน และสมาชิกในชุมชนก็สามารถเข้าใช้บริการหรือได้รับประโยชน์จากห้องสมุดไทยคิดของโรงเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน ดังนั้น ผู้ปกครองและชุมชนจึง

สนับสนุนการดำเนินโครงการห้องสมุดไทยคิดเป็นอย่างดีจึงสนับสนุนให้บุตรหลานมาใช้บริการ และมีความพร้อมในการร่วมพัฒนาโครงการ

3. การได้รับการสนับสนุนอย่างดีผ่านการประสานงานกับบริษัทพลังโสภณซึ่งเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณการดำเนินงานห้องสมุดตั้งแต่แรก
4. ความเคร่งครัดและเอาใจจริงเอาใจของผู้บริหารโรงเรียนที่มุ่งมั่นในการริเริ่มสร้างและพัฒนาการให้บริการห้องสมุดไทยคิด ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง

ปัจจัยอุปสรรค ได้แก่

1. โครงการห้องสมุดไทยคิดเป็นโครงการที่ดีแต่ขาดความต่อเนื่อง เป็นการให้การสนับสนุนแต่วัสดุอุปกรณ์ และการเสริมองค์ความรู้โดยการจัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้รับผิดชอบเพียงเท่านั้น และยังขาดการติดตามประสานงานระหว่างผู้ให้การสนับสนุนกับผู้รับการสนับสนุน
2. การได้รับงบประมาณสนับสนุนจำนวนน้อยการเรียนการสอนเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน การบริหารจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณจึงถูกทุ่มเทไปที่การเรียนการสอนเสียเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมห้องสมุดไทยคิดจึงได้รับการจัดการบริหารจัดการอยู่ในภารกิจระดับรองลงมาพิจารณาจากงบประมาณที่ได้รับจำนวน 8,000 บาทซึ่งเป็นงบประมาณอุดหนุนการดำเนินงาน เช่น เพื่อซื้อหนังสือ และประดับตกแต่งห้องสมุด เป็นต้น
3. บุคลากรรับผิดชอบห้องสมุดไทยคิดมีภารกิจหลายด้านแม้ว่าผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดดงยางเป็นผู้บริหาร แต่ด้วยความที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก⁴ ผู้อำนวยการก็มีวิชารับผิดชอบสอน รวมไปถึงครูบรรณารักษ์ ครูศรีนวล เต็มมีย์ ยังรับหน้าที่เป็นครูประจำชั้น และมีรายวิชาสอนด้วย การมีภารกิจสอนหนังสือนี้ส่งผลทางตรงต่อระบบการจัดการห้องสมุดเนื่องจากในรายวิชาที่ครูบรรณารักษ์มีสอนห้องสมุดไทยคิดก็ไม่มีผู้ดูแลทำให้กิจกรรมบางอย่างต้องหยุดชะงักจนไม่ให้บริการหรือให้บริการได้ไม่เต็มที่ ประกอบกับเด็กเยาวชนอยู่ในช่วงวัยที่ซุกซนหากเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดอาจรู้เท่าไม่ถึงการณ์เล่นสิ่งของบางอย่างจนได้รับอันตรายก็เป็นได้

⁴ ประเด็นนี้อาจมีความแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ที่บางโรงเรียนมีบรรณารักษ์ประจำ

3.3 ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดสิงห์บุรี

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	- หญิง	36	43.4
	- ชาย	47	56.6
2. อายุ	- 7	8	9.6
	- 8	14	16.9
	- 9	8	9.6
	- 10	23	27.7
	- 11	25	30.1
	- 12	4	4.8
	- 13	1	1.2
3. การศึกษา	- ยังไม่เข้าโรงเรียน	0	0
	- เตรียมอนุบาล/Nursery	0	0
	- ชั้นอนุบาล	0	0
	- ประถมศึกษาปีที่ 1-3	23	27.7
	- ประถมศึกษาปีที่ 4-6	60	72.3
	- มัธยมศึกษา	0	0
4. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับ	- บิดา-มารดา	55	66.3
	- บิดา	0	0
	- มารดา	7	8.4
	- ตา ยาย/ปู่ ย่า	19	22.9
	- ลุง ป้า/น้ำ อ่า	2	2.4
5. อาชีพของผู้ปกครอง	- รับราชการ	6	7.2
	- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	0	0
	- ธุรกิจส่วนตัว	1	1.2
	- ค้าขาย	28	33.7
	- พนักงานบริษัท	3	3.6
		7	8.4

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
	- แม่บ้าน	7	8.4
	- เกษตรกรรม	31	37.3
	- รับจ้างทั่วไป		
6. ก่อนเข้าห้องสมุดไทยคิดเคยเข้าห้องสมุดบ้างหรือไม่	- เคย มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์	33	39.8
	- เคย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์	40	48.2
	- ไม่เคย เนื่องจากตั้งอยู่ไกลบ้าน	3	3.6
	- ไม่เคยเนื่องจากไม่มีใครมาส่ง	3	3.6
	- ไม่เคย เนื่องจากไม่รู้จัก	2	2.4
	- ไม่เคย เนื่องจากย้ายมาจากต่างจังหวัด/พืงย้ายมาอยู่	2	2.4
7. ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิด	- มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์	21	25.3
	- 3-4 ครั้ง/สัปดาห์	23	27.7
	- 1-2 ครั้ง/สัปดาห์	26	31.3
	- 3-4 ครั้ง/เดือน	9	10.8
	- 1-2 ครั้ง/เดือน	1	1.2
	- น้อยกว่า 1ครั้ง/เดือน	3	3.6

n = 83

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56.6) และเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 43.4) มีอายุ 11 ปี (ร้อยละ 30.19) มากที่สุด รองลงมาคืออายุระหว่าง 10 ปี (ร้อยละ 27.7) และอายุ 8 ปี (ร้อยละ 16.9) มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 72.3) รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 (ร้อยละ 27.7) ตามลำดับ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา (ร้อยละ 66.3) รองลงมาพักอยู่กับตา ยาย ปู่ย่า (ร้อยละ 22.9) และพักอยู่กับมารดา (ร้อยละ 8.4) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 37.3) รองลงมาค้าขาย (ร้อยละ 33.7) และประกอบอาชีพแม่บ้าน และเกษตรกรรวม เท่ากัน (ร้อยละ 8.4) ตามลำดับ

ก่อนมีห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยใช้บริการห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 48.2) รองลงมาเคยเข้าห้องสมุดมากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 39.8) และไม่เคยเนื่องจากอยู่ไกลจากบ้าน และไม่มีใครมาส่ง เท่ากัน (ร้อยละ 3.6) ตามลำดับ

ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้ห้องสมุด 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 31.3) รองลงมาใช้ห้องสมุดไทยคิด 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 27.7) และใช้ห้องสมุดไทยคิดมากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 25.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการใช้ห้องสมุดไทยคิตของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)
1. อ่านหนังสือ	20 (24.1)	63 (75.9)	0 (0)
2. ทำรายงาน ทำการบ้าน	30 (36.1)	27 (32.5)	6 (31.3)
3. ยืม คืน หนังสือ	19 (22.9)	56 (67.5)	8 (9.6)
4. เล่น Internet	15 (18.1)	39 (47.0)	29 (34.9)
5. เล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฟี กูกี้ กูกี้ กู๋,สุโขทัย,อยุธยา,รามเกียรติ์	19 (22.9)	29 (34.9)	35 (42.2)
6. สื่อในคอมพิวเตอร์ หนังสือเสียง ชุมทรัพย์แห่ง แผ่นดิน	15 (18.1)	38 (45.8)	30 (36.1)
7. ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟังนิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ	21 (25.3)	44 (53.0)	18 (21.7)

n =83

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้บริการห้องสมุดโดยกิจกรรมที่ใช้บริการเป็นประจำมากที่สุดคือ ทำรายงานทำการบ้าน (ร้อยละ 36.1) รองลงมา ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟังนิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ (ร้อยละ 25.3) และยืม คืน หนังสือ และเล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฟีกูกี้ กูกี้ กู๋,สุโขทัย,อยุธยา,รามเกียรติ์ เท่ากัน (ร้อยละ 22.9) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ทำเป็นบางครั้งเมื่อใช้บริการห้องสมุดไทยคิตกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้บริการ ยืม คืน หนังสือ (ร้อยละ 67.5) และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการเลยคือ เล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฟีกูกี้ กูกี้ กู๋,สุโขทัย,อยุธยา,รามเกียรติ์ (คิดเป็นร้อยละ 42.2)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X} แปล ผล	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่เคย ใช้/ไม่มี บริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านบุคลากร								
1. เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ	21 (25.3)	45 (54.2)	10 (12.0)	7 (8.4)	0 (0)	0 (0)	2.96 มาก	.847
2. เจ้าหน้าที่จัดหนังสือเพื่อให้หา และหยิบอ่านได้ง่าย	41 (49.4)	32 (38.6)	9 (10.8)	0 (0)	1 (1.2)	0 (0)	3.34 มากที่สุด	.772
3. เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ	34 (41.0)	20 (24.1)	16 (19.3)	12 (14.5)	1 (1.2)	0 (0)	2.89 มาก	1.13 7
4. เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส	34 (41.0)	32 (38.6)	10 (12.0)	5 (6.0)	2 (2.4)	0 (0)	3.09 มาก	.995
ด้านอาหารสถานที่และบรรยากาศ								
1. ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมา ห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมา เองได้	57 (68.7)	16 (19.3)	5 (6.0)	4 (4.8)	1 (1.2)	0 (0)	3.49 มากที่สุด	.902
2. ห้องสมุดสะอาดเรียบร้อย	60 (72.3)	19 (22.9)	3 (3.6)	1 (1.2)	0 (0)	0 (0)	3.66 มากที่สุด	.610
3. ห้องสมุดอากาศไม่ร้อน ไม่ หนาวเกินไป มีต้นไม้สวยงาม	47 (56.6)	26 (31.3)	7 (8.4)	3 (3.6)	0 (0)	0 (0)	3.41 มากที่สุด	.797
4. โต๊ะเก้าอี้ ชั้นวางหนังสือ สวยงาม	56 (67.5)	18 (21.7)	8 (9.6)	1 (1.2)	0 (0)	0 (0)	3.55 มากที่สุด	.720
5. ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มี เพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทย	10 (12.0)	10 (12.0)	12 (14.5)	36 (43.4)	15 (18.1)	0 (0)	1.56 น้อย	1.26 1

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X} แปล ผล	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด	ไม่เคย ใช้/ไม่มี บริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
คิด							ที่สุด	
ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้								
1. หนังสือในห้องสมุดมีพอสำหรับ ทุกคน	72 (86.7)	11 (13.3)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.86 มากที่สุด	.341
2. หนังสือน่าอ่าน ทันสมัย	65 (74.7)	17 (20.5)	4 (4.8)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.69 มากที่สุด	.557
3. หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด	37 (44.6)	22 (26.5)	14 (16.9)	10 (12.0)	0 (0)	0 (0)	3.03 มาก	1.05 3
4. คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอ สำหรับทุกคน	26 (31.3)	22 (26.5)	23 (27.7)	7 (8.4)	5 (6.0)	0 (0)	2.68 มาก	1.17 8
ด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
1. เวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับ เวลาว่าง	45 (54.2)	32 (38.6)	3 (3.6)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.43 มากที่สุด	.736
2. กิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนาน น่าสนใจ	59 (71.1)	20 (24.1)	4 (4.8)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.66 มากที่สุด	.569
3. ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ	20 (24.1)	46 (55.4)	14 (16.9)	2 (2.4)	1 (1.2)	0 (0)	2.98 มาก	.789
4. การยืม-คืนหนังสือเป็นเรื่อง ง่าย	55 (66.3)	22 (26.5)	4 (4.8)	2 (2.4)	0 (0)	0 (0)	3.56 มากที่สุด	.702

n = 83

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการให้บริการสูงสุดแต่ละด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิดด้านบุคลากร

มากที่สุดในประเทศนี้ เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ และเจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ตามลำดับ

ด้านอาคารสถานที่และบรรยากาศมากที่สุดในประเทศนี้ ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด รองลงมาคือ ห้องสมุดอากาศไม่ร้อนไม่หนาวเกินไปมีต้นไม้สวยงาม และใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้ ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้มากที่สุดในประเทศนี้ คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน รองลงมาคือ หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด และหนังสือน่าอ่านทันสมัย ตามลำดับ และด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดในประเทศนี้ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อย ๆ รองลงมาคือ เวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับเวลาว่าง และการยืมคืนหนังสือเป็นเรื่องง่าย ๆ ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิด

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)
1. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ	82 (98.8)	1 (1.2)
2. เกมและสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อย ๆ	73 (88.0)	10 (12.0)
3. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น	80 (96.4)	3 (3.6)
4. อ่านหนังสือสนุกกว่าเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือดูทีวี	78 (94.0)	5 (6.0)
5. พ่อแม่ ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน	40 (48.2)	43 (51.8)
6. เคนนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไปทำที่บ้านหรือโรงเรียน	62 (74.7)	21 (25.3)

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)
7. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น	78 (94.0)	5 (6.0)
8. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เช่น การถามคุณครูและตอบคำถามในห้องเรียน	74 (89.2)	9 (10.8)

n = 83

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังการใช้ห้องสมุดไทยคิดเห็นด้วยในประเด็น มีห้องสมุดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.8 รองลงมา มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 96.4 และ อ่านหนังสือสนุกกว่าเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือดูทีวี และกิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 94 ตามลำดับ

ส่วนในประเด็นที่ไม่เห็นด้วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในประเด็น พ่อแม่ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 51.8 รองลงมา เคยนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไปทำที่บ้านหรือโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 25.3 เกมและสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ คิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะจากพื้นที่

4.1 ข้อเสนอต่อ TK Park

1. ต้องการให้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park ส่วนกลางจัดการฝึกอบรมหลักสูตรใหม่ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านกับเด็กเยาวชน รวมถึงการบริหารจัดการ
2. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK park ควรสร้างระบบการติดตามความต่อเนื่องและให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในแง่งบประมาณ และเทคนิคความรู้
3. การจัดกิจกรรม การติดต่อสื่อสาร การสนับสนุนในเรื่องการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น วิทยุบายปีละครั้งสองครั้ง ยังได้สัมพันธ์ติดต่อสื่อสารกันเรื่อยๆ เปลี่ยนบรรยากาศเรียนรู้ เพราะมีทีมฝ่ายกิจกรรม ฯลฯ

4.2 ข้อเสนอแนะต่อห้องสมุดไทยคิด จ.สิงห์บุรีและภาคี

1. โรงเรียนชุมชนบ้านดงยางต้องกระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนตำบลทองเอนแสดงบทบาทในการสนับสนุนโรงเรียนเหมือนในอดีตที่เคยสนับสนุนโรงเรียนปีละ 100,000 บาท (ทั้งนี้ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจากปัจจุบันเปลี่ยนผู้บริหาร อบต.ทำให้นโยบายเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย
2. องค์กรเอกชนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนระยะยาว เช่นที่ บริษัทพลังโสภณ ให้พนักงานทั้งบริษัทเข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในช่วงต้นปี พ.ศ. 2553 ดังนั้นในการยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน หรือเจ้าของทุน ควรเป็นลักษณะที่มีความต่อเนื่องมากกว่าการให้เงินสนับสนุนมาเพียงครั้งเดียวแล้วจบ จึงน่าจะเป็นตัวแบบหรือข้อเสนอให้กับบริษัทอื่นๆ ที่สนใจทำ CSR ว่าควรมีรูปแบบที่มีการยกระดับมากขึ้นเป็นการสนับสนุนในระยะยาว
3. ควรจัดสรรตำแหน่งบรรณารักษ์ ที่ดูแลห้องสมุดเป็นการเฉพาะเพื่อการดูแลห้องสมุด และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านต่างๆ

TK
park
อุทยานการเรียนรู้

ห้องสมุดไทยคิด

เทศบาลตำบลพูกว่าง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ห้องสมุดไทยคิด เทศบาลตำบลพูกว่าง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นห้องสมุดไทยคิดที่อยู่ในการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลตำบลพูกว่าง ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจาก บริษัท ปูนซีเมนต์เอเชีย จำกัด ลักษณะอาคารเป็นอาคารที่สร้างแยกออกมาจากตัวอาคารสำนักงานเทศบาล ตั้งอยู่เลขที่ 108 หมู่ที่ 7 ถนนบ้านหมอ-ท่าเรือ ตำบลพูกว่าง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี ขนาดพื้นที่ 60.6 ตารางเมตร (กว้าง 6 เมตร x ยาว 10.0 เมตร)

1. สภาพทั่วไปและความเป็นมา

ห้องสมุดไทยคิด เทศบาลตำบลพูกว่าง เกิดจากแนวคิดของคุณหญิงชดช้อย โสภณพานิช (ขณะนั้นดำรงตำแหน่งประธานกรรมการสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอว.)) ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็ก และมีความต้องการให้ในพื้นที่ในอำเภอพระพุทธบาทมีห้องสมุดสำหรับเด็ก จึงติดต่อกับบริษัท ปูนซีเมนต์เอเชีย จำกัด (จังหวัดสระบุรี) เพื่อประสานงานในพื้นที่ และทางบริษัทปูนซีเมนต์เอเชียเล็งเห็นว่าเทศบาลตำบลพูกว่างมีความพร้อมด้านสถานที่ ความพร้อมของหน่วยงานในการบริหารจัดการ และมีตั้งอยู่ใกล้ที่อยู่อาศัยและแหล่งชุมชน ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดไทยคิด จากนั้นบริษัทปูนซีเมนต์เอเชียจึงติดต่อประสานงานมายังเทศบาลตำบลพูกว่างเพื่อปรึกษาหารือ และสำรวจพื้นที่ห้องสมุด ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากเทศบาลและได้จัดสรรพื้นที่ภายในบริเวณเทศบาลเพื่อสร้างเป็นห้องสมุด เนื่องจากนโยบายของเทศบาลมุ่งเน้นและให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาของเด็กและเยาวชน และในพื้นที่ที่เทศบาลดูแลอยู่ยังไม่มีห้องสมุดเด็กในพื้นที่ โดยทางบริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย สนับสนุนงบประมาณในการสร้างอาคารทั้งหมด จำนวน 450,000 บาท รวมทั้งมีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลปรับปรุงภูมิทัศน์ภายนอกอาคารห้องสมุด เพื่อสร้างบรรยากาศให้มีความร่มรื่น และเหมาะสมแก่การเป็นพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก

เมื่อได้พื้นที่ที่ใช้สร้างอาคารสถานที่ เจ้าหน้าที่ด้านสถาปัตยกรรมของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park ได้มาสัมภาษณ์และถ่ายรูปสถานที่ เพื่อออกแบบอาคารสถานที่ และออกแบบตกแต่งภายใน ซึ่งอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ที่ออกแบบตกแต่งคำนึงถึงการให้บริการและกิจกรรมของห้องสมุด แสงสว่างที่เพียงพอ มีการระบายอากาศที่ดี มีระบบป้องกันสารอันตรายที่ได้มาตรฐาน และครุภัณฑ์ที่ใช้มีความแข็งแรงคงทน ปลอดภัย เคลือบย่ำยสะดวก ทำความสะอาดง่าย มีขนาดเหมาะสมกับผู้ใช้งาน ชั้นหนังสือ โต๊ะ เก้าอี้ มีการหลบเหลี่ยมมุมเพื่อความปลอดภัยของเด็ก

รูปแบบของห้องสมุดไทยคิดจึงเป็นแบบสำเร็จรูปที่มีการออกแบบจากส่วนกลาง จากนั้นได้ประสานงานมายังห้องสมุด เพื่อจัดอบรมผู้รับผิดชอบห้องสมุด ซึ่งทางเทศบาลตำบลพูกว่างได้ส่งบุคลากรเพื่อไปที่สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ นางสาวนันทวัน อองอาจทวีชัย (รองนายกเทศมนตรีตำบลพูกว่าง) และครูโสภี รักใคร่ บรรณารักษ์ประจำห้องสมุดไทยคิดในขณะนั้น ปัจจุบันย้ายไปรับตำแหน่งธุรการงานป้องกันสาธารณสุข เทศบาลตำบลพูกว่าง)

2. ผลการติดตามการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดไทยคิด

2.1 ขั้นตอนการวางแผนและเตรียมการ (Plan)

2.1.1 กระบวนการบริหารและดำเนินงานพัฒนา และการให้บริการห้องสมุดไทยคิด

ปัจจุบัน ห้องสมุดไทยคิดอยู่ในการบริหารงานของเทศบาลตำบลพูกว่าง โดยนางสิริพร ก้อนทอง (นายกเทศมนตรีตำบลพูกว่าง) มีการเปิดให้บริการ 5 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ วันพุธ-วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.30-18.00 น. และวันเสาร์-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. มีสมาชิกห้องสมุดจำนวน 121 คน จำนวนผู้มาใช้บริการเฉลี่ย 27 คนต่อวัน (สำรวจล่าสุดเดือนกุมภาพันธ์ 2553) และจะมีผู้ใช้บริการเป็นจำนวนมากในวันเสาร์-วันอาทิตย์ สูงสุดประมาณ 40-50 คนต่อวัน

การดำเนินการให้บริการห้องสมุด มีบรรณารักษ์ประจำห้องสมุด ได้แก่ นางนันทิยา สายหยุด (ครูเล็ก) โดยตำแหน่งเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลพูกว่าง หากแต่นายกเทศมนตรีเล็งเห็นถึงความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับเด็กจึงให้มาดำรงตำแหน่งบรรณารักษ์ เนื่องจากมีประสบการณ์ในการสอนการศึกษานอกโรงเรียนถึง 18 ปี มีจิตวิทยาในการสอนหนังสือ ประกอบกับเคยเรียนวิชาจิตวิทยาเด็ก จึงนำมาปรับใช้ให้เข้ากับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งเข้ามารับผิดชอบห้องสมุดตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 อย่างไรก็ตาม ครูเล็กยังไม่เคยไปอบรมบุคลากรกับทาง TK Park วิธีการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กจึงเรียนรู้จากอินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ ฯลฯ เพื่อจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย

2.1.2 การจัดการด้านสถานที่และบรรยากาศ

ด้านสถานที่ตั้งของห้องสมุดไทยคิด อยู่ในชุมชนหมู่ที่ 7 ตำบลพูกว่าง นับได้ว่าเป็นแหล่งชุมชนและมีประชากรอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ยังอยู่ใกล้ศูนย์เด็กเล็กสิรินพร ซึ่งเด็กเล็กสามารถที่จะมาใช้ประโยชน์จากห้องสมุดได้

ด้านบรรยากาศภายในห้องสมุด มีความสว่างและอุณหภูมิที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมสำหรับเด็ก มีห้องน้ำ 1 ห้อง อยู่ในอาคารเพื่อความสะดวกและความปลอดภัยของเด็ก และอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

- พื้นที่อ่านหนังสือ

การจัดวางหนังสือมีจัดหนังสือตามหมวดหมู่ และเขียนป้ายติดไว้ให้มองเห็นได้ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการค้นหาหนังสือ ในส่วนของโต๊ะเก้าอี้ มีความเหมาะสมกับช่วงอายุของเด็ก แต่บางครั้งไม่เพียงพอกับจำนวนผู้มาใช้บริการ เนื่องจากมีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก

- พื้นที่สำหรับคอมพิวเตอร์และเครื่องรับโทรทัศน์

เครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับสำหรับเจ้าหน้าที่ จำนวน 1 เครื่อง และเครื่องคอมพิวเตอร์ให้บริการแก่เด็ก จำนวน 1 เครื่อง ซึ่งไม่เพียงพอต่อการใช้งานของผู้ใช้บริการ ส่วนมากเด็กที่มาใช้บริการคอมพิวเตอร์จะเป็นเด็กโต โดยเด็กจะมาเล่นเกม/สื่อการเรียนรู้ของ TK Park และinternet การใช้คอมพิวเตอร์จะมีเวลาดำเนินการให้ใช้ได้ประมาณ 30 นาทีต่อคนต่อวัน เนื่องจากมีเด็กมีความต้องการใช้คอมพิวเตอร์ในการเล่นเกมนานจำนวนมาก

เครื่องรับโทรทัศน์ จำนวน 1 เครื่อง เครื่องเล่นวีดีทัศน์ จำนวน 1 เครื่อง เพื่อใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

ด้านบรรยากาศภายนอกห้องสมุด ทางบริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย ได้เข้ามาดูแลเรื่องการจัดสวนหย่อมอยู่เป็นประจำ ทำให้บริเวณภายนอกห้องสมุดร่มรื่น และเป็นสิ่งดึงดูดให้เด็กเข้ามาใช้บริการ นอกจากนี้จะมีบริเวณลานกิจกรรมของเทศบาล ซึ่งครูบรรณารักษ์ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น เล่นเกม วิ่งแข่ง ฯลฯ

2.1.3 ประเภทและลักษณะหนังสือภายในห้องสมุด

หนังสือภายในห้องสมุดไทยคิดตำบลพุกวาง ได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ได้แก่

- หนังสือตามรายการมาตรฐานที่จำเป็นสำหรับห้องสมุดไทยคิด
- หนังสือที่ได้รับการบริจาคจากบริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย เจ้าหน้าที่บริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย และสมาชิก/เจ้าหน้าที่เทศบาล

ปัจจุบันได้เขียนขอรับบริจาคจากบริษัทปูนซีเมนต์เพิ่มเติมอีก 200 กว่ารายการ โดยจะให้ทั้งสมาชิก ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการแนะนำหนังสือ กล่าวคือ กลุ่มผู้มาใช้บริการและกลุ่มผู้ปกครองแนะนำหนังสือโดยทางห้องสมุดจะจัดไปแนะนำหนังสือให้ เพื่อเขียนรายชื่อหนังสือหรือประเภทของหนังสือที่ต้องการ ซึ่งความต้องการหนังสือมีทั้งหนังสือของเด็กและผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้ปกครองที่มากับบุตรหลาน มีความต้องการหนังสือสำหรับผู้ใหญ่ ประกอบกับในช่วงเวลากลางวันของวันจันทร์-วันศุกร์ จะมีผู้ปกครองหรือนักศึกษา กศน.เข้ามาใช้สถานที่ในการอ่าน

หนังสือ แต่อย่างไรก็ตามไม่กระทบต่อการใช้บริการของเด็ก เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เด็กต้องไปโรงเรียน โดยมีความเห็นว่าควรจัดมุมหนังสือผู้ใหญ่ไว้ด้วย เพื่อสร้างความหลากหลายและครอบคลุมผู้ให้บริการมากขึ้น เช่น หนังสือธรรมะ ตำราทำอาหาร ตำราเลี้ยงลูก สามก๊ก หนังสือประวัติศาสตร์ และแหล่งอารยธรรมต่าง ๆ เป็นต้น

หนังสือที่เป็นที่นิยมจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามช่วงวัย เช่น ช่วงชั้น 1 จะชอบหนังสือที่มีรูปภาพการ์ตูนตัวใหญ่น่ารักๆ เช่น น่องหมีหม่าหม่า คุณแม่ไปไหน ส่วนช่วงชั้น 2 จะชอบหนังสือประเภทนิยายฉบับการ์ตูน หนังสือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งทางห้องสมุดไม่ได้จำกัดกลุ่มผู้ใช้บริการเฉพาะแค่กลุ่มเด็กอายุไม่เกิน 12 กล่าวคือ ในช่วงเวลาที่เด็กใช้บริการน้อย เด็กและเยาวชนในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาภาคสนาม พนักงานเทศบาล ผู้มาติดต่อกับเทศบาล กลุ่มชาวบ้าน บริเวณใกล้เคียงจะมาใช้บริการห้องสมุด ทั้งนี้ ทางเทศบาลตำบลมีแนวคิดจะให้ห้องสมุดเป็นพื้นที่ที่มีคนหลายช่วงวัยได้มาใช้บริการ เพื่อเป็นพื้นที่แห่งปัญญา และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวด้วย

2.2 ขั้นตอนการให้บริการ (Do)

2.2.1 โครงสร้างการบริหารจัดการและการดำเนินงาน

โครงสร้างการบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิดตำบลพุทรา อยู่ในแผนงานการบริหารการศึกษา ฝ่ายบริหารทั่วไป สังกัดสำนักปลัดเทศบาลตำบลพุทรา อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยนายพนพร เขียมจันทร์ (ปลัดเทศบาลตำบลพุทรา)

การให้บริการของห้องสมุด เปิดให้บริการ 5 วันต่อสัปดาห์ ได้แก่ วันพุธ-วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 08.30-18.00 น. และวันเสาร์-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. และมีการเปิดรับสมัครสมาชิกห้องสมุด โดยวิธีการรับสมัคร จะให้ผู้ต้องการเป็นสมาชิกรอกบัตรสมาชิก ขอรูปถ่ายและเบอร์โทรศัพท์ติดต่อของตนเองและ/หรือผู้ปกครอง ซึ่งไม่เสียค่าใช้จ่ายในการสมัคร ในช่วงแรกของการเปิดให้บริการห้องสมุด มีสมาชิกไม่มากนัก ทางผู้บริหารและบรรณารักษ์จึงร่วมกันหากิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ห้องสมุด โดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมออกหน่วยประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนระดับประถมศึกษาบริเวณใกล้เคียง โดยนำสื่อการเรียนรู้นักหนังสืออ่านต่างๆ ไปโชว์ มีการจัดกิจกรรมกับเด็ก ทำให้มีเด็กรู้จัก ให้ความสนใจ และมาใช้บริการมากขึ้น

“แรกๆ คนยังมีไม่มาก ประมาณ 4-5 คนต่อวัน มากที่สุดก็ไม่เกิน 10 คน เราก็คุยกันในที่ประชุม (เทศบาลฯ) ว่าเราควรจะไปโมทห้องสมุดตามงานต่างๆ ว่าเรามีห้องสมุดไทยคิด มีหนังสือที่หลากหลาย เอาสื่อ เอากิจกรรมลงไปโชว์ในโรงเรียน สร้างความประทับใจให้เด็ก มีแจกของรางวัล จัดกิจกรรมนอกสถานที่เพื่อดึงเด็กเข้ามาห้องสมุดมากขึ้น” (นันทวัน องอาจทวีชัย, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2553)

โดยสมาชิกสามารถใช้บริการยืมคืนหนังสือได้ ประมาณ 5-10 เล่มต่อคนต่อสัปดาห์ อย่างไรก็ตาม กฎกติกาในการยืมคืนหนังสือยังมีความยืดหยุ่นอยู่มาก กล่าวคือ ถ้าสมาชิกยืมหนังสือไปแล้ว ไม่คืนตามกำหนด จะไม่มีการปรับ แต่จะใช้การบอกกล่าวตักเตือน และถ้ายังไม่คืน จะมีการเขียนชื่อไว้ในกระดานยืมคืนบริเวณหน้าห้องสมุด ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่จะสร้างความละอายต่อการใช้บริการ และเนื่องด้วยเป็นห้องสมุดสำหรับเด็กจึงมีการส่งเสียงดัง การวิ่งเล่นอยู่เป็นปกติ ดังนั้นจึงไม่มีระเบียบข้อบังคับในการใช้เสียงเช่นเดียวกับห้องสมุดทั่วไป แต่จะมีการจำกัดระดับเสียงไม่ให้มีความดังมากเกินไป โดยบรรณารักษ์จะตักเตือน หากมีการส่งเสียงดังมาก

แม้ว่าตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด จะมุ่งเน้นการให้บริการกับเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี หากแต่มีกลุ่มผู้ใช้บริการหรือผู้เข้ามาใช้ประโยชน์จากห้องสมุดมากกว่ากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มผู้ใช้บริการออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1. เด็กอายุไม่เกิน 12 ปี
2. เยาวชน ตั้งแต่อายุ 13-20 ปี
3. นักศึกษา กศน. ตั้งแต่อายุ 15-60 ปี
4. ผู้ปกครองเด็กที่มาใช้บริการ
5. คนในชุมชน เช่น คนทั่วไป เจ้าหน้าที่เทศบาล เป็นต้น

การที่ห้องสมุดเปิดกว้างให้คนหลากหลายกลุ่มได้เข้ามาให้พื้นที่ เนื่องจากต้องการสร้างให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ของกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ทั้งในระดับครอบครัว และในระดับชุมชน

ทั้งนี้ มีหน่วยงานห้างร้านต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนห้องสมุดไทยคิด ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ ให้การสนับสนุนอุปกรณ์การศึกษา ของเล่น ของขวัญที่ให้แก่เด็กในการทำกิจกรรมต่างๆ, โรงสีข้าว ให้การสนับสนุนอาหาร ขนม ไอศกรีมที่ให้แก่เด็กในวันสำคัญต่างๆ, สถานีอนามัย ให้การสนับสนุนหนังสือการสร้างเสริมสุขภาพ, การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ให้การสนับสนุนสื่อวีดิทัศน์การประดิษฐ์ประดิษฐ์ประดอยและการอาชีพ, ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำชุมชน ให้การสนับสนุนเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านทราบถึงกิจกรรมของห้องสมุดในวันสำคัญต่างๆ และช่วงปิดภาคเรียน

2.2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ห้องสมุดไทยคิดตำบลพูกวาง ได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเดือน และจัดทำเป็นตารางกิจกรรมของแต่ละเดือน และจัดเป็นกระดานประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ปกครองและเด็กที่สนใจได้เข้ามาร่วมกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งกิจกรรมหลักในการส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ กิจกรรมสัปดาห์รักการอ่าน หนูน้อยรักการอ่าน กล่าวคือ ให้เด็กมาอ่านหนังสือให้ครูบรรณารักษ์ฟัง โดย

เด็กจะเลือกหนังสือที่ชอบและจะยืมต่อแถวกัน เมื่อเด็กอ่านแล้วเสร็จ ครูบรรณารักษ์จะให้ลงชื่อหนังสือและชื่อเด็กที่อ่าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสำรวจความสนใจการคัดเลือกหนังสือของเด็กด้วย ในช่วงแรกของการทำกิจกรรมนี้ ต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่เด็ก ตัวอย่างเช่น การชมเชย การกอด การให้ของรางวัล เช่น ที่คั่นหนังสือของไทยคิด เครื่องเขียน ฯลฯ จากนั้นให้เด็กยืมหนังสือกลับไปอ่านพ่อแม่ผู้ปกครองฟัง และกิจกรรมการสอนเสริมในวันเสาร์-วันอาทิตย์ให้แก่เด็กที่มาใช้บริการด้วยเช่น สอนสุภาษิตคำพังเพย ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ให้เด็กได้ชิมชั้บวันละเล็กวันละน้อย จากเดิมที่เด็กบางคนไม่จับหนังสือ แต่พอเล่านิทาน เล่าประวัติศาสตร์ เด็กก็จะไปหยิบหนังสือมากขึ้น แล้วมาถามครูว่าเป็นอย่างนั้นจริงหรือไม่ โดยครูจะสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง ความรักชาติร่วมด้วย

นอกจากนี้ กิจกรรมวาดภาพระบายสี จะมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระสำคัญเข้าไป ยกตัวอย่างเช่น การวาดรูประบายสีวันสุนทรภู่ จะมีรูปภาพพระอภัยมณีฉบับการ์ตูน การเขียนประวัติย่อเพื่อให้เด็กได้อ่าน และมีการจัดบอร์ดความสำคัญของวันต่างๆ จากนั้นมีกิจกรรมการตอบปัญหา เป็นต้น

“ทุกกิจกรรมล้วนเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จะมีแผนทำกิจกรรมแต่ละอาทิตย์กัน เช่น อาทิตย์นี้ทำลูกบิดแฟนซี พับกระดาษ ใครทำอะไรเป็นก็มาสอนกัน บางครั้งก็ปั้นดินน้ำมัน เช่น วันนี้เล่าเรื่องกระทู้กับเต่า เมื่อเล่าเสร็จให้เด็กปั้นดินน้ำมัน แต่บางครั้งก็มีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม เช่น กิจกรรมพี่ข้าวโพดน้องถั่วเขียว ให้เด็กเอาอุปกรณ์มาพอเด็กลืมเอามา ก็ต้องเอาลูกโป่งมาสำรอง มาใช้ทำกิจกรรมแทน” (นนทียา สายหยุด, สัมภาษณ์, 17 กรกฎาคม 2553)

แผนการจัดกิจกรรมของห้องสมุดไทยคิดตำบลพูกวางในแต่ละเดือน

- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนตุลาคม 2552 ได้แก่
 1. สอนเสริมภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์
 2. สอนศิลปะประดิษฐ์
 3. เล่านิทาน
 4. วาดภาพระบายสี
 5. ส่งเสริมการอ่าน
 6. เล่นเกม/ร้องเพลง
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม 2552 ได้แก่
 1. กิจกรรมการมีส่วนร่วมกับห้องสมุด คือ ร่วมจัดนิทรรศการเทศกาลวันสำคัญต่างๆ
 2. สอนเสริม

3. งานประดิษฐ์คิดเป็น
 4. เล่านิทานแทรกคุณธรรม
 5. ส่งเสริมการอ่าน
 6. วาดภาพระบายสี
 7. ร้องเพลง/เล่นเกม
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือน ธันวาคม 2552 – กุมภาพันธ์ 2553 ได้แก่
 1. ออกหน่วยห้องสมุดเคลื่อนที่ งานวิชาการโรงเรียนพระพุทธบาทพลาญภูทิววิทยา
 2. กิจกรรมสอนเสริมทุกวันเสาร์-วันอาทิตย์
 3. กิจกรรมรักพ่อ 5 ธันวาคมหาราช คือ วาดภาพระบายสีพระบรมฉายาลักษณ์ แต่งคำขวัญวันพ่อ
 4. ตกแต่งห้องสมุดตามเทศกาลต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันวาเลนไทน์
 5. จัดบอร์ดวันสำคัญต่างๆ เช่น วันมาฆบูชา
 6. จัดบอร์ดประมวลผลการจัดกิจกรรมห้องสมุดไทยคิดในแต่ละเดือน
 - แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนกุมภาพันธ์ 2553 ได้แก่
 1. กิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติ
 2. เล่าเรื่องจากภาพ
 3. คณิตศาสตร์แสนสนุก
 4. ภาษาไทยวันละหลายคำ
 5. ภาพสวยจากปลายนิ้ว
 6. จากภาพสู่เพลง
 7. เกมภาษาอังกฤษ
 8. เกมภาษาไทย
 - แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนมีนาคม 2553 ได้แก่
 1. ศิลปะจากการแต้มสี
 2. จากเพลงสู่ภาพ
 3. ภาพสวยจากปลายนิ้ว
 4. ดอกไม้จากก้านกล้วย
 5. ศิลปะจากวัสดุธรรมชาติ
 6. คณิตศาสตร์แสนสนุก
 7. ภาษาไทยวันละหลายคำ
 8. ภาษาอังกฤษวันละหลายคำ

- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนเมษายน 2553 ได้แก่
 1. สอนเสริมประวัติศาสตร์สุโขทัย-รัตนโกสินทร์
 2. สอนเสริมคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ
 3. ศิลปะประดิษฐ์ คือ ร้อยลูกปัด โป่งน้อยแสนสวย ดอกไม้จากถั่วเขียว
 4. เล่านิทานจากภาพ
 5. วาดภาพระบายสี
 6. นันทนาการ คือ เล่นเกม ร้องเพลง
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนพฤษภาคม 2553 ได้แก่
 1. คณิตศาสตร์/ภาษาอังกฤษแสนสนุก
 2. ศิลปะจากการแต้มสี
 3. ภาพสวยจากปลายนิ้ว
 4. กลี้อหอมแฟนซี
 5. ภาษาไทยวันละหลายคำ
 6. นันทนาการ (เกม ร้องเพลง)
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนมิถุนายน 2553 ได้แก่
 1. จุดน้อยแฟนซี
 2. กลี้อหอมแฟนซี
 3. ศิลปะจากการแต้มสี
 4. ดอกไม้สวยจากริบบิ้นผ้า สีชมพู สีฟ้า
 5. กิจกรรมวันสุนทรภู่ คือ วาดภาพระบายสี เล่าเรื่องจากภาพ ตอบคำถาม แจกขนม
 6. กิจกรรมต่อต้านการติดยาเสพติดให้โทษ คือ ให้ความรู้เรื่องสิ่งเสพติด วาดภาพต่อต้านการติดยาเสพติด จัดบอร์ดฯ โดยในเดือนมิถุนายน ห้องสมุดไทยคิดตำบลพุก ráng จัดให้เป็นเดือนของการส่งเสริมการรักการอ่าน
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนกรกฎาคม 2553 ได้แก่
 1. ตู๊กตาจากการพับผ้าขนหนู
 2. ขวดโหลสวยรู้้ง
 3. เล่าเรื่องจากภาพ
 4. ตู๊กตาจากถุงเท้า
 5. ดอกไม้จากหลอดกาแฟ

6. ตู๊กตาหูนมมือ
 7. ศิลปะจากดินน้ำมัน
 8. ดอกเข้าพรรษาสู่ภาพสวย
- แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนสิงหาคม 2553 ได้แก่
 1. ดอกมะลิสู่ภาพสวย
 2. กิจกรรมวันแม่ คือ วาดภาพพระบรมฉายาลักษณ์ แต่งกลอนวันแม่
 3. ภาษาอังกฤษแสนสนุก
 4. ภาษาไทยวันละหลายคำ
 5. ลูกบิดแฟนซี
 6. การถักเชือกมัดข้อมือ
 7. การพับกระดาษ
 8. ศิลปะจากฟิวเจอร์แปะก้อนกัวเซีย
 - แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เดือนกันยายน 2553 ได้แก่
 1. กระจุกดอกไม้จากแผ่นฟอรั่ม
 2. ศิลปะจากการแต้มสี
 3. ภาพพิมพ์จากการแต้มสี
 4. โมบายปลาตะเพียน
 5. กระดาษกลายร่าง
 6. สตรอเบอร์รี่กล้วยๆ
 7. ดอกผักนึ่ง

รูปภาพกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุดไทยคิดตำบลพูกว่าง

2.3 ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบ (Check)

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ TK Park ได้ติดตามผลการดำเนินงานโดยใช้การสะท้อนข้อมูลจากพื้นที่ด้วยการให้รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดทุกไตรมาส โดยใช้แบบฟอร์มเดียวกันกับห้องสมุดไทยคิดแห่งอื่น ซึ่งให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานห้องสมุดไทยคิดกรอกข้อมูลตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาห้องสมุดไทยคิด ดังนี้

1. จำนวนบรรณารักษ์ที่ให้บริการ
2. จำนวนหนังสือ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และคอมพิวเตอร์
3. การให้บริการและกิจกรรม
4. จากการเปิดให้บริการในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงอย่างไร
 - กายภาพ บรรยากาศ
 - บริการ
 - หนังสือ ของเล่น
 - สื่ออิเล็กทรอนิกส์
 - การจัดแบ่งพื้นที่
5. มีวิธีการให้ห้องสมุดไทยคิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ของเด็กและเป็นศูนย์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนแล้วหรือไม่ อย่างไร
6. หนังสือและสื่อการเรียนรู้ที่คัดเลือกมาเหมาะสมกับเด็กตามพัฒนาการของแต่ละช่วงวัย ได้มีการใช้สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมหรือไม่ ผลลัพธ์เป็นอย่างไร
7. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และกิจกรรมอื่นๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว
8. ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา และวิธีแก้ไข
9. โครงการหรือกิจกรรมในช่วง 3 เดือนต่อไป

อย่างไรก็ตาม แผนงานการบริหารการศึกษา ฝ่ายบริหารทั่วไป สังกัดสำนักปลัดเทศบาล ตำบลพูกวาง ได้มีโครงการที่จัดสำหรับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่องตั้งแต่ปี

พ.ศ.2552-2554 ได้แก่ โครงการปรับปรุงลานกีฬาชุมชน โครงการก่อสร้างศูนย์เด็กเล็กและเยาวชน โครงการสนับสนุนห้องสมุดประชาชน โครงการวันเด็กแห่งชาติ โครงการพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน โครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก โครงการอบรมเพิ่มความสัมพันธะระหว่างเยาวชนและครอบครัว โครงการจัดตั้งชมรมกีฬา โครงการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายและนันทนาการ และโครงการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นโครงการตามแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล โดยในบางโครงการเป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาห้องสมุดไทยคิด เช่น โครงการวันเด็กแห่งชาติ โครงการพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน โครงการอบรมเพิ่มความสัมพันธะระหว่างเยาวชนและครอบครัว ฯลฯ ดังนั้น จึงมีการติดตามและตรวจสอบให้โครงการได้ดำเนินไปตามตามแผนพัฒนา

และจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพทำให้ทราบว่า ห้องสมุดไทยคิดต้องการให้ทาง TK Park เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามใกล้ชิดมากกว่าการส่งรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดทุกไตรมาส เช่น การมาเยี่ยมเยียนห้องสมุดไทยคิด การติดต่อสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการให้บริการห้องสมุดที่ผ่านมา มีปัญหาอุปสรรคเล็กๆ น้อยๆ กล่าวคือเด็กมาจากพื้นฐานครอบครัวที่หลากหลาย การจัดกิจกรรมบางอย่างอาจไม่ค่อยเอื้อต่อพัฒนาการของแต่ละคน และปัญหาการพูดไม่เหมาะสม (พูดไม่ไพเราะ มีคำหยาบคาย) ปัญหาหลักขโมย เช่น ของเล่น สีไม้ สีเทียน แต่สามารถควบคุมและแก้ไขปัญหาได้ โดยครูบรรณารักษ์การบอกกล่าวตักเตือนและให้เพื่อนๆ คอยสอดส่องดูแลความเรียบร้อยในห้องสมุด

2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (Act)

- การปรับปรุงพัฒนาของบรรณารักษ์ห้องสมุด

ห้องสมุดไทยคิดตำบลพูกว่างมีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีบรรณารักษ์ที่มีความเข้าใจจิตวิทยาเด็กและเข้าใจพัฒนาการของเด็ก จึงมีการเลือกสรรและจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยและส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่จะจัดในแต่ละเดือนให้เด็กและผู้ปกครองได้ทราบก่อน เพื่อที่จะได้เข้าร่วมตามกิจกรรมที่สนใจได้

- การปรับปรุงพัฒนาของหน่วยงานที่ห้องสมุดสังกัดอยู่

ฝ่ายบริหารทั่วไป สังกัดสำนักปลัดเทศบาลตำบลพูกว่าง ได้ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อให้เป็นไปตามโครงการในแผนพัฒนาฯ ซึ่งเป็นแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2552-2554) ในปัจจุบัน มีประสบการณ์การจัดกิจกรรมจากปีที่ผ่านมา จึงมีการปรับปรุงกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

- การปรับปรุงพัฒนาของบริษัทที่สนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้างห้องสมุดไทยคิด

บริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย ได้ให้การสนับสนุนการสร้างห้องสมุดไทยคิดในช่วงแรก ได้เข้ามาดูแลให้การสนับสนุนกิจกรรมของห้องสมุดอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกสัปดาห์ เช่น การเข้ามาทำความสะอาดบริเวณห้องสมุด จัดสวนเพื่อให้มีบรรยากาศที่เหมาะสมในการอ่านหนังสือ บริจาคหนังสือและอุปกรณ์การศึกษาต่างๆ โดยบริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย มีบุคลากรที่ช่วยดูแลรับผิดชอบห้องสมุดไทยคิด ได้แก่ คุณสุภาดา ชลิตาพงษ์ (ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารประชาสัมพันธ์) ดูแลเรื่องการจัดหาหนังสือห้องสมุดไทยคิด และคุณคนองเดช นุ่มพูล ดูแลงานทั่วไปเกี่ยวกับห้องสมุดไทยคิด

3. วิเคราะห์ผลการติดตามการดำเนินงาน

3.1 แนวคิดและจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิดจังหวัดสระบุรี

ห้องสมุดไทยคิดตำบลพุทรา มีแนวคิดและจุดประสงค์ของการดำเนินงานเพื่อให้เด็กมีพื้นที่สร้างสรรค์ที่อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก ทั้งนี้ยังประโยชน์เพื่อให้เด็กมีนิสัยรักการอ่าน และให้เกิดแนวคิดว่าการเข้าถึงอ่านหนังสือเป็นเรื่องง่าย

3.1 การจัดพื้นที่เชิงกายภาพ เช่น โต๊ะ/มูมอ่านหนังสือ และสี้นของห้องสมุดให้น่าสนใจ และดึงดูดเด็กมาใช้บริการ รวมถึงการคำนึงถึงพัฒนาการเด็กโดยเฉพาะอายุก่อน 12 ปี ประกอบกับบรรยากาศโดยรอบของห้องสมุดมีความร่มรื่น และมีลานกิจกรรมสำหรับเด็ก

3.2 การผสมผสานกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุดไทยคิดตำบลพุทรา มีกิจกรรมหลักในการส่งเสริมการอ่าน ได้แก่ กิจกรรมสัปดาห์รักการอ่าน หนูน้อยรักการอ่าน และมีกิจกรรมเสริมที่หลากหลายและเหมาะสมกับเด็กแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมตามวันสำคัญต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี และเห็นถึงความสำคัญของวันต่างๆ

3.3 การขยายการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดไทยคิด นอกจากกิจกรรมการอ่านหนังสือที่เป็นกิจกรรมหลักของห้องสมุด ยังมีกิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการอ่านด้วย เช่น การร้องเพลงคาราโอเกะ เป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมจากเด็กๆ โดยจะมีการเปิดเพลงคาราโอเกะเพื่อให้เด็กมาร้องเพลงร่วมกัน แต่ไม่ได้ใช้ไมโครโฟน เนื่องจากจะเป็นการใช้เสียงที่ดังมากและอาจจะรบกวนผู้ที่อ่านหนังสือ ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการส่งเสริมการอ่านด้วยการอ่านตามตัวอักษรวิ้ง ทำให้เด็กจะมีความคุ้นเคยกับตัวหนังสือและใช้เพลงเพื่อสร้างความเข้าใจในความหมายของคำด้วย และการใช้ประโยชน์จากห้องสมุดไทยคิดตำบลพุทรา ไม่ได้จำกัดผู้ใช้บริการเป็นกลุ่มเด็กเท่านั้น หากแต่มีกลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มนักศึกษาคน. ฯลฯ มาใช้ประโยชน์จากพื้นที่อีกด้วย

3.4 การปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิด จากการสังเกตการณ์พบว่า เด็กที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดมีความพึงพอใจในการให้บริการ เนื่องจากห้องสมุดไทยคิดเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ ที่ไม่จำกัดเพียงการอ่านหนังสือเท่านั้น หากแต่ยังมีกิจกรรมอื่นๆ สร้างสรรค์อื่นๆ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ เช่น Internet, เกมของ TK Park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ เกมฝึกกูกูกูกู เกมซูโซทัย เกมอยุธยา เกมรามเกียรติ์, สื่อในคอมพิวเตอร์ หนังสือเสียง ชุมทรัพย์แห่งแผ่นดิน, กิจกรรมพืชนิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์ของต่างๆ เป็นต้น ประกอบกับมีพื้นที่สำหรับอ่านหนังสือและ/หรือทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก เช่น ชั้นวางแบบหกเหลี่ยมรูปร่างผึ้ง เบาะปูพื้นสำหรับนั่งหรือนอนอ่านหนังสือ เป็นต้น ซึ่งพื้นที่ทางกายภาพเป็นส่วนหนึ่งที่ดึงดูดเด็กให้เข้ามาใช้บริการ และเมื่อเด็กได้เข้ามาในห้องสมุด เด็กจะคลุกคลีกับหนังสือ หยิบมาอ่านได้สะดวก ส่งผลให้พฤติกรรมของการอ่านหนังสือของเด็กมีมากขึ้นและมีความรับผิดชอบในการดูแลรักษาหนังสือมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมจากการใช้บริการห้องสมุดยังมีนัยยะสำคัญไปสู่กลุ่มผู้ปกครองด้วย เนื่องจากผู้ปกครองพาบุตรหลานมาห้องสมุด ได้อ่านหนังสือของเด็ก ทำให้ได้เรียนรู้ร่วมกัน และมีประเด็นพูดคุยกับเด็ก ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว

3.3 การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ (ก) การวิเคราะห์ผ่านรูปแบบตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA (ข) การวิเคราะห์ผ่านรูปแบบตารางการประเมินการดำเนินโครงการห้องสมุดไทยคิด (ค) การวิเคราะห์ปัจจัยเชื้อและปัจจัยอุปสรรค ดังต่อไปนี้

ก. ตารางการประเมินวิเคราะห์การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
1.การวางแผน (Planning)						
1)มีการวางแผนงาน เช่น การมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม		★				-มีการดำเนินงานวางแผนร่วมกันภายในเทศบาลตำบล
2) การประเมินสถานการณ์และจัดทำ		★				-ประเมินสถานการณ์การใช้

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
ฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาห้องสมุดที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลงาน						บริการ และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการรวมทั้งมีการรวบรวมผลงานของเด็ก
3) กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบายผู้นำ/คณะกก.บริหารที่สำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่	★					-ผู้บริหารเห็นถึงมีวิสัยทัศน์ที่ดีและความสำคัญของการศึกษา โดยให้กิจกรรมและการดำเนินงานห้องสมุดอยู่ในแผนงานการบริหารการศึกษา
4) บุคลากรและโครงสร้างการมอบหมายหน้าที่ในองค์กร	★					-ห้องสมุดไทยคิดอยู่สังกัดการบริหารการศึกษา ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักปลัดเทศบาล
5) มีแผนการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องสอดคล้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง		★				-มีบรรณารักษ์ที่มีความเข้าใจพฤติกรรมและจิตวิทยาเด็ก
ค่าเฉลี่ย การวางแผน (Planning) = 4.4						
2.การให้บริการ(Doing)						
1) กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อ และอุปกรณ์, กลุ่มเนื้อหาของสื่อที่มีอยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือพัฒนาการ	★					-คัดเลือกหนังสือ คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เด็กและผู้ปกครอง รวมถึงผู้ใช้บริการมีส่วนคัดเลือกหนังสือเพิ่มเติม
2) การให้บริการหนังสือ สื่อ และอุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อนความเพียงพอของหนังสือ สื่อ และอุปกรณ์	★					-การให้บริการยืมคืน ไม่มีกฎระเบียบที่ตายตัว หากแต่ใช้ความรู้จักและไว้นใจกัน โดยกำหนดคร่าวๆ ให้ยืมหนังสือได้เล่มละ 1 สัปดาห์ -หนังสือมีความเพียงพอต่อการใช้

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
						บริการ เนื่องจากได้รับบริจาคหนังสือเพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ
3)การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้หรือสร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภทและจำนวนกิจกรรมรวมถึงวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผลการดำเนินงาน	★					-กิจกรรมส่งเสริมการอ่านมีเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง และหลากหลายตามความสนใจของเด็ก -มีกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ -ใช้ของขวัญ/ของรางวัลที่ดึงดูดความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
4)การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาควิชาของเอกชน รัฐและท้องถิ่น การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการพัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน		★				-กิจกรรมสัปดาห์รักการอ่าน หนุนน้อมรักการอ่าน มีการให้เด็กยืมหนังสือกลับไปอ่านให้พ่อแม่ผู้ปกครองฟังด้วย -ผู้ปกครองได้รับประโยชน์และได้ใช้เวลาอยู่กับบุตรหลาน -หน่วยงานห้างร้านต่างๆ และประชาชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนห้องสมุดไทยคิด ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม โรงสีข้าว สถานีการศึกษา อกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้นำชุมชน ฯลฯ
5)การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดให้เด็กเยาวชนเข้าร่วม	★					บรรยากาศ สีสันดึงดูดความสนใจเด็ก -ออกแบบคำนึงถึงพัฒนาการสามารถนั่งอ่าน/นอนอ่านได้ -แบ่งพื้นที่สำหรับอ่านหนังสือและ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
						เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์
ค่าเฉลี่ย การให้บริการ(Doing) = 4.8						
3.การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking)						
1)มีระบบการติดตามและประเมินผลภายใน,การเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง	★					-มีการจัดทำฐานข้อมูลห้องสมุดตามแบบฟอร์มของ TK Park -มีการรวบรวมข้อมูลการทำกิจกรรมในแต่ละเดือน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรมของเด็ก
2)การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา(Maintenance)เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้สม่ำเสมอ	★					-งบประมาณในการดูแลรักษาห้องสมุดทางกายภาพ ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย -งบประมาณในการบริหารจัดการภายใน เช่น ค่าใช้จ่ายน้ำประปา ไฟฟ้า ฯลฯ ค่าตอบแทนบรรณารักษ์ ได้รับงบประมาณจากเทศบาลฯ
3) การสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน		★				
4)มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง(TK Park)เหมาะสม				★		-ประสานงานเป็นครั้งคราวไม่ต่อเนื่อง
5)ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก	★					-เด็กเยาวชนได้รับการเสริมพัฒนาการตามวัย -สร้างนิสัยความรับผิดชอบ เช่น เก็บหนังสือ ดูแลหนังสือ -ชอบอ่านนิทานมากขึ้น และสนใจ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
						หนังสืออื่นๆมากขึ้น -ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการอ่านที่เปลี่ยนแปลงไปตามการอ่านหนังสือของเด็ก เนื่องจากได้อ่านหนังสือของเด็ก ทำให้มีความเข้าใจบุตรหลานมากขึ้น
ค่าเฉลี่ย การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking) = 4.2						
4. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action)						
1)มีข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆ เป็นทางการอันเป็นผลมาจากการติดตามตรวจสอบ		★				- TK Park ควรจัดฝึกอบรมหลักสูตรเสริมความรู้/refresh ให้กับบรรณารักษ์ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดให้เป็นระบบ/รูปธรรมและต่อเนื่อง
2)มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ		★				-ห้องสมุดไทยคิดมีการปรับปรุงและคัดสรรกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความต้องการของเด็ก
3)มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น		★				-มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานอยู่ในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลฯ
4)มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น		★				-เป็นการป้องกันและไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำของปัญหาเฉพาะหน้า เช่น ชั้นวางหนังสือพังเนื่องจากเด็กวิ่งและและกระโดด มีการตักเตือนและเพิ่มการสอดส่องมากขึ้น
5)มีการสรุปบทเรียน การเป็นต้นแบบ			★			-เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนใน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
สร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผล รูปแบบ						พื้นที่ -มีการประชาสัมพันธ์ในตำบลว่า มีห้องสมุดสำหรับเด็ก ทำให้ โรงเรียนต่างๆ ให้ความสนใจ
ค่าเฉลี่ย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action) = 3.8						
ค่าเฉลี่ยภาพรวมทุกประเด็น = 4.30						

ประเด็นการประเมินทั้ง 20 การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดตำบลทุกแห่ง จังหวัดสระบุรี ทุกด้านนับได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านการให้บริการ รองลงมาเป็นการวางแผนด้านการบริหารจัดการภายในห้องสมุด และด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ

อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้ประเมินระดับค่าเฉลี่ยภาพรวมของห้องสมุดไทยคิดตำบลทุกแห่ง จังหวัดสระบุรี พบว่า ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30

ข. ตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
Planning	<ul style="list-style-type: none"> -ห้องสมุดตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน สะดวกต่อการมาใช้บริการ -บรรยากาศ สีสัน และรูปแบบภายในห้องสมุดดึงดูดให้เด็กเข้ามาใช้บริการ -บรรยากาศภายนอกห้องสมุดมีความร่มรื่นส่งเสริมให้คนเข้ามาใช้บริการ -ผู้บริหารเทศบาลมีวิสัยทัศน์ที่ดี และให้ความสำคัญกับการศึกษา -บรรณารักษ์มีจิตวิทยาและเข้าใจธรรมชาติของเด็ก -มีภาคีความร่วมมือและการสนับสนุนจากหลายฝ่าย 	<ul style="list-style-type: none"> -การวางระบบ/บทบาท แผนงานและการกำกับติดตามระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับพื้นที่ไม่เพียงพอ -ขาดการเชื่อมโยงทุนเดิมของชุมชน เช่น ภูมิปัญญาต่างๆ -
Doing		-บรรณารักษ์คนปัจจุบันยังไม่เคยเข้า

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	<p>เหมาะสมกับเด็ก</p> <ul style="list-style-type: none"> -มีกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับเด็กต่างช่วงวัย -มีกิจกรรมกับทางโรงเรียนในพื้นที่เพื่อประชาสัมพันธ์ห้องสมุด -เป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งของโรงเรียนเพื่อให้เด็กค้นคว้า รวมถึงเป็นแหล่งดูงานของภาคีเกี่ยวข้อง/ชุมชนอื่น ๆ -ผู้ปกครองเด็กเข้าใช้บริการและสนับสนุนให้เด็กเยาวชนเข้ามาใช้บริการ -ผสมผสานและขยายการใช้ประโยชน์ของห้องสมุดไทยคิดให้กว้างขวางขึ้น -พฤติกรรมเด็กเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น 	<p>อบรมนิเทศงานและเรียนรู้เทคนิควิธีการให้บริการจาก TK Park</p> <ul style="list-style-type: none"> -สื่อคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอกับเด็กและเยาวชน
Checking	<ul style="list-style-type: none"> -มีระบบการวางระบบการสะท้อนข้อมูลและรายงานผลให้ทางส่วนกลาง -โครงการต่างๆ ของห้องสมุดได้รับการสนับสนุนและดูแลจากแผนงานการบริหารการศึกษาของเทศบาล 	<ul style="list-style-type: none"> -ระบบการรายงานกับส่วนกลางเป็นเพียงการเก็บเชิงสถิติและสื่อสารทางเดียว -ระบบการนิเทศงานและการติดตามผลการดำเนินงานจากส่วนกลางยังไม่เพียงพอ
Action	<ul style="list-style-type: none"> -บรรณารักษ์มีการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง -หน่วยงานต้นสังกัดส่งเสริมการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กและผนวกเข้าในแผนพัฒนาของเทศบาล -บริษัทที่สนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้างห้องสมุดไทยคิดมาดูแลให้การสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ 	<ul style="list-style-type: none"> -เนื่องจากระบบการนิเทศงานและกำกับติดตามประเมินผลยังไม่เป็นระบบเท่าที่ควรจึงสามารถพัฒนาและปรับปรุงการบริหารและการบริการได้เพียงในพื้นที่ ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับทางส่วนกลาง

ตารางข้างต้นนี้เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบแนวคิด PDCA แต่ละประเด็นได้แสดงให้เห็นจุดแข็ง และจุดอ่อน ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริม/พัฒนาจุดแข็งและหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมตารางข้างต้นสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุงคุณภาพการบริหารจัดการและบริการ

ค. การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรค

ห้องสมุดไทยคิดตำบลพูกว่าง นับได้ว่าเป็นห้องสมุดสำหรับเด็กที่ประสบผลสำเร็จในการเปิดให้บริการ เนื่องจากมีการบริหารจัดการที่ดี มีหน่วยงานต้นสังกัด (เทศบาลตำบลพูกว่าง) ที่เห็นถึงความสำคัญของพัฒนาการเด็ก มีบรรณารักษ์ที่มีความเข้าใจในจิตวิทยาเด็ก มีหน่วยงานเอกชนในพื้นที่ (โดยเฉพาะบริษัทปูนซีเมนต์เอเชีย) ให้การสนับสนุนและเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า มีปัจจัยเอื้อและปัจจัยอุปสรรคในการดำเนินงานของห้องสมุด ดังนี้

ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่

1. ผู้บริหารเทศบาลตำบล เห็นถึงความสำคัญของการศึกษา และพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ มีนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก มีกิจกรรมสำหรับเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบของห้องสมุดและในความรับผิดชอบของแผนงานการบริหารการศึกษา ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักปลัดเทศบาล ประกอบกับมีงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อการอุดหนุนการดำเนินงานของห้องสมุด ซึ่งส่งผลให้ห้องสมุดไทยคิดสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และมีความยั่งยืน
2. มีหน่วยงานภายนอก เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ต่างๆ, การประชาสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องสมุด ส่งผลให้เกิดความเป็นเจ้าของห้องสมุดร่วมกัน ซึ่งจะยังผลไปสู่การดูแลห้องสมุดร่วมกัน
3. แนวโน้มของสมาชิกห้องสมุดที่มีมากขึ้นจากการประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนต่างๆ เป็นปัจจัยเอื้อที่จะทำให้ห้องสมุดมีผู้ใช้บริการมากขึ้น และการทำกิจกรรมเพื่อนไทยคิด (รับสมัครสมาชิกตามโรงเรียนในพื้นที่) นับได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ประชาสัมพันธ์ห้องสมุดกับกลุ่มเป้าหมาย (เด็กนักเรียน) ได้
4. การประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น จัดกิจกรรมในโรงเรียน จัดกิจกรรมในวันสำคัญ ให้กำนันผู้ใหญ่บ้านบอกล่าวข่าวสารให้แก่ลูกบ้าน ฯลฯ นับได้ว่าเป็นการชักชวนให้มีผู้ใช้บริการมากขึ้น ทั้งนี้ สามารถเป็นต้นแบบให้กับห้องสมุดในโรงเรียนได้อีกด้วย

ปัจจัยอุปสรรค ได้แก่

1. ขาดการถอดบทเรียนความสำเร็จของการทำโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ซึ่งหากมีการถอดบทเรียน จะทำให้เห็นถึงความสนใจของเด็ก ซึ่งสามารถนำไปวางแผนโครงการหรือกิจกรรมในอนาคตได้
2. การมีสื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ กล่าวคือ มีคอมพิวเตอร์เพียง 1 เครื่อง ซึ่งต้องจำกัดเวลาให้เด็กเล่นเพียง 30 นาทีต่อคนต่อวัน ทำให้เด็กมีการเรียนรู้ที่ไม่ต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น เด็กใช้สื่อหนังสือเสียง ซึ่งบางเรื่องอาจมีความยาวเกินกว่า 30 นาที ฉะนั้น การจำกัดเวลาจึงทำให้การอ่านหนังสือไม่ต่อเนื่อง เป็นต้น โดยมีแนวทางการแก้ไข คือ เพิ่มจำนวนคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ
3. บรรณารักษ์/บุคลากรที่ดูแลห้องสมุดมีเพียง 1 ท่าน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดูแลเด็กอย่างทั่วถึง ในวันที่มีผู้ใช้บริการมาก เช่น วันเสาร์ วันอาทิตย์ โดยมีแนวทางการแก้ไข คือ ให้มีผู้ช่วยบรรณารักษ์ ซึ่งอาจจะเป็นอาสาสมัคร ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง เด็กโต ฯลฯ ช่วยดูแลความเรียบร้อยของห้องสมุด

3.3 ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดสระบุรี

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	- หญิง	39	53.4
	- ชาย	34	46.6
2. อายุ	- 4	1	1.4
	- 5	1	1.4
	- 6	2	2.7
	- 7	10	13.7
	- 8	5	6.8
	- 9	16	21.9
	- 10	16	21.9
	- 11	11	15.1
	- 12	9	12.3
	- 13	1	1.4

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
	- 15	1	1.4
3. การศึกษา	- ยังไม่เข้าโรงเรียน - เตรียมอนุบาล/Nursery - ชั้นอนุบาล - ประถมศึกษาปีที่ 1- 3 - ประถมศึกษาปีที่ 4-6 - มัธยมศึกษา	0 1 3 19 38 2	0 1.4 4.1 39.7 52.1 2.7
4. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับ	- บิดา-มารดา - บิดา - มารดา - ตา ยาย/ปู่ ย่า - ลุง ป้า/น้า อา	59 4 5 3 2	80.8 5.5 6.8 4.1 2.7
5. อาชีพของผู้ปกครอง	- รับราชการ - พนักงานรัฐวิสาหกิจ - ธุรกิจส่วนตัว - ค้าขาย - พนักงานบริษัท - แม่บ้าน - เกษตรกรรม - รับจ้างทั่วไป	2 0 1 5 9 1 4 51	2.7 0 1.4 6.8 12.3 1.4 5.5 69.9
6. ก่อนเข้าห้องสมุดไทยคิดเคยเข้าห้องสมุดบ้างหรือไม่	- เคย มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์ - เคย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์ - ไม่เคย เนื่องจากตั้งอยู่ไกลบ้าน - ไม่เคยเนื่องจากไม่มีใครมาส่ง - ไม่เคย เนื่องจากไม่รู้จัก - ไม่เคย เนื่องจากย้ายมาจากต่างจังหวัด/เพิ่งย้ายมาอยู่	14 49 4 1 5 0	19.2 67.1 5.5 1.4 6.8 0
7. ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิด	- มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ - 3-4 ครั้ง/สัปดาห์ - 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ - 3-4 ครั้ง/เดือน	8 9 50 4	11 12.3 68.5 5.5

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
- 1-2 ครั้ง/เดือน	1	1.4
- น้อยกว่า 1ครั้ง/เดือน	1	1.4

n = 73

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.4) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 46.6) มีอายุ 9, 10 ปี (ร้อยละ 21.9) มากที่สุด รองลงมา มีอายุระหว่าง 11 ปี (ร้อยละ 15.1) และอายุ 7 ปี (ร้อยละ 13.7) มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 52.1) รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 (ร้อยละ 39.7) และชั้นอนุบาล (ร้อยละ 4.1) ตามลำดับ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา (ร้อยละ 80.8) รองลงมาพักอยู่กับมารดา (ร้อยละ 6.8) และพักอยู่กับบิดา (ร้อยละ 5.5) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 69.9) รองลงมาเป็นพนักงานบริษัท (ร้อยละ 12.3) และประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 6.8) ตามลำดับ

ก่อนมีห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยใช้บริการห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 67.1) รองลงมาเคยเข้าห้องสมุดมากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 19.2) และไม่เคยเนื่องจากไม่รู้จักร (ร้อยละ 6.8) ตามลำดับ

ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้ห้องสมุด 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 68.5) รองลงมาใช้ห้องสมุดไทยคิด 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 12.3) และใช้ห้องสมุดไทยคิดมากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 11) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)
8. อ่านหนังสือ	43 (58.9)	28 (38.4)	2 (2.7)
9. ทำรายงาน ทำการบ้าน	23 (31.5)	34 (46.6)	16 (21.9)
10. ยืม คืน หนังสือ	24 (32.9)	36 (49.3)	13 (17.8)
11. เล่น Internet	2	35	36

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)
	(2.7)	(47.9)	(49.3)
12. เล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฟี กูกี้ กูกี้ กู๋, ซูโซทัย, อยูธยา, รามเกียรติ์	2 (2.7)	46 (63)	25 (34.2)
13. สื่อในคอมพิวเตอร์ หนังสือเสียง ชุมทรัพย์แห่ง แผ่นดิน	3 (4.1)	41 (56.2)	29 (39.7)
14. ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟังนิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ	29 (39.7)	40 (54.8)	4 (5.5)

n = 73

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้บริการห้องสมุดโดยกิจกรรมที่ใช้บริการเป็นประจำมากที่สุดคือ อ่านหนังสือ (ร้อยละ 58.9) รองลงมา ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟังนิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ (ร้อยละ 39.7) และยืม คีน หนังสือ (ร้อยละ 32.9) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ทำเป็นบางครั้งเมื่อใช้บริการห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้บริการสื่อคอมพิวเตอร์ หนังสือเสียง ชุมทรัพย์แห่งแผ่นดิน (ร้อยละ 56.2) และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการเลยคือ เล่น Internet (คิดเป็นร้อยละ 49.3)

park
อุทยานการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านบุคลากร								
1. เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ	57 (78.1)	13 (17.8)	3 (4.1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.73 มาก ที่สุด	.528
2. เจ้าหน้าที่จัดหนังสือเพื่อให้หาและหยิบอ่านได้ง่าย	50 (68.5)	19 (26.0)	4 (5.5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.63 มาก ที่สุด	.589
3. เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ	53 (72.6)	8 (11.0)	10 (13.7)	2 (2.7)	0 (0)	0 (0)	3.53 มาก ที่สุด	.835
4. เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส	57 (78.1)	15 (20.5)	1 (1.4)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.76 มาก ที่สุด	.457
ด้านอาหารสถานที่และบรรยากาศ								
1. ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้	38 (52.1)	23 (31.5)	11 (15.1)	1 (1.4)	0 (0)	0 (0)	3.34 มาก ที่สุด	.786
2. ห้องสมุดสะอาดเรียบร้อย	52 (71.2)	21 (28.8)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.71 มาก ที่สุด	.456
3. ห้องสมุดอากาศไม่ร้อน ไม่นาวเกินไป มีต้นไม้สวยงาม	57 (78.1)	14 (19.2)	2 (2.7)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.75 มาก ที่สุด	.494
4. โต๊ะเก้าอี้ ชั้นวางหนังสือสวยงาม	49 (67.1)	21 (28.8)	2 (2.7)	1 (1.4)	0 (0)	0 (0)	3.61 มาก	.615

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
							ที่สุด	
5. ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด	45 (61.6)	7 (9.6)	4 (5.5)	14 (19.2)	3 (4.1)	0 (0)	3.05 มาก	1.353
ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้								
1. หนังสือในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	54 (74.0)	16 (21.9)	1 (1.4)	1 (1.4)	0 (0)	1 (1.4)	3.70 มากที่สุด	1.268
2. หนังสือน่าอ่าน ทันสมัย	48 (65.8)	24 (32.9)	0 (0)	4 (1.4)	0 (0)	0 (0)	3.63 มากที่สุด	.565
3. หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด	41 (56.2)	10 (13.7)	12 (16.4)	10 (13.7)	0 (0)	0 (0)	3.12 มาก	1.130
4. คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	19 (26.0)	6 (8.2)	18 (24.7)	30 (41.1)	0 (0)	0 (0)	2.19 มาก	1.232
ด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
1. เวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับเวลาว่าง	56 (76.7)	13 (17.8)	4 (5.5)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.71 มากที่สุด	.565
2. กิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนาน น่าสนใจ	52 (71.2)	18 (24.7)	3 (4.1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.67 มากที่สุด	.554
3. ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ	55 (75.3)	9 (12.3)	9 (12.3)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	3.63 มากที่สุด	.697
4. การยืม-คืนหนังสือเป็นเรื่องง่าย	56 (46.7)	7 (9.6)	4 (5.5)	4 (5.5)	2 (2.7)	0 (0)	3.52 มากที่สุด	1.015

n = 73

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการให้บริการสูงสุดแต่ละด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิดด้านบุคลากรมากที่สุดในประเทศนี้ เจ้าหน้าที่ที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่จัดหนังสือเพื่อให้หาและหยิบอ่านได้ง่าย และเจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ ตามลำดับ

ด้านอาคารสถานที่และบรรยากาศมากที่สุดในประเทศนี้ ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด รองลงมาคือ ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้ และโต๊ะเก้าอี้ ชั้นวางหนังสือสวยงาม ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้มากที่สุดในประเทศนี้ คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน รองลงมาคือ หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด และหนังสือน่าอ่านทันสมัย ตามลำดับ และด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดในประเทศนี้การยืมคืนหนังสือเป็นเรื่องง่ายๆ รองลงมาคือ ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ และกิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนาน น่าสนใจ ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมองตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิด

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับการมองตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นการมองตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)
1. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ	72 (98.6)	1 (1.4)
2. เกมและสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ	67 (91.8)	6 (8.2)
3. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น	71 (97.3)	2 (2.7)
4. อ่านหนังสือสนุกกว่าเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือดูทีวี	59 (80.8)	14 (19.2)
5. พ่อแม่ ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน	54 (74.0)	19 (26.0)

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)
6. เคนนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไป ทำที่บ้านหรือโรงเรียน	61 (83.6)	12 (16.4)
7. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดีย ใหม่ๆ มากขึ้น	72 (98.6)	1 (1.4)
8. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้กล้าคิด กล้าทำ กล้า แสดงออก เช่น การถามคุณครูและตอบคำถามใน ห้องเรียน	65 (89.0)	8 (11.0)

n = 73

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ภายหลังการใช้ห้องสมุดไทยคิดเห็นด้วยในประเด็น มีห้องสมุดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ
และกิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.6
รองลงมา เกมส์และสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อย ๆ คิดเป็นร้อยละ 91.8
และ กิจกรรมหรือหนังสือทำให้กล้าคิด กล้าแสดงออก เช่นการถามคุณครูและการตอบคำถามใน
ห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 89 ตามลำดับ

ส่วนในประเด็นที่ไม่เห็นด้วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในประเด็น พ่อแม่ผู้ปกครอง
เคยมาห้องสมุดด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 26 รองลงมา อ่านหนังสือหรือเล่นเกมคอมพิวเตอร์สนุก
กว่าดูทีวี คิดเป็นร้อยละ 19.2 และ เคนนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไปทำที่บ้านหรือ
โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะจากพื้นที่

4.1 ข้อเสนอต่อ TK

1. TK Park ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานของห้องสมุดไทยคิดอย่างต่อเนื่อง เช่น การ
รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานห้องสมุดทุกไตรมาส การเข้าไปเยี่ยมเยียนห้องสมุด
เป็นครั้งคราว เป็นต้น เพื่อศึกษารูปแบบการทำงานและให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรม
ส่งเสริมการเรียนรู้และ/หรือการอ่าน รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาในการกำหนดแนวทางการ
พัฒนาห้องสมุด สนับสนุนด้านเทคนิคความรู้ในการจัดการห้องสมุด เพื่อให้สอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ที่วางไว้ร่วมกัน

2. ควรมีการพัฒนาบุคลากรร่วมกันอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ TK Park, ผู้บริหารห้องสมุดไทยคิด และบรรณารักษ์ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มีการรวบรวมองค์ความรู้ของห้องสมุด และสร้างโอกาสในการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกัน
3. ควรมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างห้องสมุดไทยคิดแต่ละแห่ง เพื่อให้เกิดการให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการบริหารและการให้บริการห้องสมุด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในด้านประสบการณ์ การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก และ/หรือแลกเปลี่ยนหนังสือ สื่อการเรียนรู้ระหว่างกัน

4.2 ข้อเสนอต่อห้องสมุดไทยคิด จ.สระบุรีและภาคที่เกี่ยวข้อง

1. ควรมีการปรับปรุงด้านกายภาพ ได้แก่
 - a. ขยายห้องสมุดให้เพียงพอต่อการให้บริการที่มากขึ้น เนื่องจากห้องสมุดไทยคิด ตำบลพุกวาง มีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้แนวโน้มในอนาคตจะมีผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงควรมีการขยายพื้นที่เพื่อรองรับต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ
 - b. ต้องการติดตั้งกันสาด เพื่อป้องกันแสงแดดและน้ำซึมเข้ามาทำให้น้ำหนังสือเก่าเร็วขึ้น

ห้องสมุดไทยคิด

ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนสุตา จังหวัดขอนแก่น

1. สภาพทั่วไปและความเป็นมา

สถานการณ์ทั่วไปจังหวัดขอนแก่นที่เป็นเมืองศูนย์กลางทั้งทางเศรษฐกิจและการศึกษาที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เด็กและเยาวชนอยู่สถานะของการเป็นกลุ่มเป้าหมายทางธุรกิจการค้า มีห้างสรรพสินค้า และแหล่งอบายมุขมากมาย กลุ่มเป้าหมาย มีปัญหาเด็กมีพฤติกรรมและค่านิยมไม่เหมาะสม ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของการเรียนรู้ตามวัยต่อการเป็นพลเมืองที่ไม่มีคุณภาพในอนาคต อาทิเช่น เด็กเติบโตอยู่ในสภาพแวดล้อมของอบายมุขหลากหลาย เป็นเหยื่อของทุนนิยมมีพฤติกรรมหนีเรียน เทียวห้างสรรพสินค้า สร้างค่านิยมการบริโภควัตถุต่างๆ พ่อแม่ผู้ปกครองก็อยู่ในกลุ่มเป้าหมายนั้นด้วย พ่อแม่ครอบครัวและชุมชนเองไม่มีดูแลอบรมขัดเกลาที่เพียงพอ ไม่สนใจหรือเห็นความสำคัญของการรักการอ่านเป็นทักษะชีวิตพื้นฐาน ผู้ปกครองมีค่านิยมให้เด็กเรียนพิเศษตั้งแต่ยังอยู่ในระดับประถม เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ชัดเจน ปัญหาการออกจากโรงเรียนกลางคันมีมากขึ้นทุกปี ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติในพระบาทเด็จพระเทพรัตนสุตา จังหวัดขอนแก่น เดิมสังกัดสำนักงาน กศน.จังหวัดขอนแก่น ปัจจุบันสังกัดสำนักงาน กศน.เมืองขอนแก่น ตั้งอยู่ในบริเวณสำนักงาน กศน.จังหวัดขอนแก่น แต่ตั้งอยู่คนละแห่งกับสำนักงาน กศน.เมืองขอนแก่น โดยอยู่ห่างกันประมาณ 300 เมตร มีพื้นที่ใช้สอยเพื่อการเรียนรู้ประมาณ 1 ไร่ ทิศเหนือติดกับชุมชนวัดอุดมธาราม ทิศตะวันออกและทิศใต้ติดกับโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย ส่วนทิศตะวันตกติดชุมชนห้องแถวทางรถไฟอยู่ห่างจากสถานีรถไฟไปทางทิศใต้ประมาณ 1 กิโลเมตร ห้องสมุดเป็นตึกอาคาร 3 ชั้น และมีบริเวณสวนการเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวัดขอนแก่น ซึ่งแนวคิดไม่ชัดเจนและเป็นเอกภาพในกลุ่มผู้เกี่ยวข้องนัก ภายใต้ชื่อ KK Park มีรูปปั้นไดโนเสาร์เป็นสัญลักษณ์ อยู่รอบๆ อาคาร มีบุคคลากรทั้งสิ้น 6 คน เป็นผู้จบสาขาบรรณารักษ์โดยตรง 1 คน ที่เหลือทำหน้าที่ผู้ช่วยบรรณารักษ์หรือบรรณารักษ์อัตราจ้างอีก 3 คน และหัวหน้างาน และพนักงานบริการทั่วไปอีก 2 คน เปิดให้บริการในทุกระดับ แต่ตอบเป้าหมายชีวิตโดยมุ่งการมีงานทำตามคำขวัญที่ว่า “อ่านให้ดี มีงานทำ” มีกิจกรรมให้บริการที่หลากหลาย เช่น อินเทอร์เน็ต เศรษฐกิจพอเพียง ไดโนเสาร์ วาดรูประบายสี ฯลฯ ซึ่งเป็นการให้บริการแบบไม่คิดค่าใช้จ่ายจากผู้ใช้บริการ

สำหรับการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดเด็ก เดิมมีอาคารอ่านหนังสือสำหรับเด็กรวมอยู่ในตัวอาคารชั้นเดียวด้านหลังห้องสมุดอยู่แล้ว ตามแนวคิดของผู้บริหารและบรรณารักษ์ที่เห็นความสำคัญของเด็กว่าควรมีมุมหรือห้องสมุดเป็นการเฉพาะเพื่อปลูกฝังค่านิยมและนิสัยรักอ่านตั้งแต่ยังเด็ก สภาพการดำเนินการจัดให้เป็นห้องนั่งเล่นและอ่านหนังสือสำหรับเด็ก โดยแบ่ง

หนังสือจากห้องสมุดประชาชนออกไป กลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชน ครอบครัว และเด็กทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดประชาชน ดำเนินการแบบง่าย ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครองสามารถมาพร้อมครอบครัวได้ และสามารถเพลินกับแหล่งเรียนรู้โดยรอบ ของ KK Park โดยยังไม่มียุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณอย่างเป็นทางการ เมื่อมีการดำเนินโครงการห้องสมุดเด็กไทยเกิดขึ้น ผู้บริหาร กศน. จังหวัดและเมืองขอนแก่นเดิม ได้มองเห็นความสำคัญร่วมกันถึงการดำเนินการมุ่งให้มีห้องสมุดสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ภายใต้แนวคิดห้องสมุดเสมือนบ้าน แต่การบริหารจัดการยังอยู่ภายใต้การอำนวยความสะดวกและรับผิดชอบของห้องสมุดประชาชน สำนักงาน กศน. เมืองขอนแก่น โดยปรับปรุงอาคารอ่านหนังสือเด็กหลังเดิมเป็นห้องสมุดเด็กไทยคิดโดยเฉพาะ

วิสัยทัศน์ กศน. เมืองขอนแก่น คือ รักการอ่าน ผลงานสร้างสรรค์ ผูกพันชุมชน ในขณะที่ห้องสมุดประชาชน มีวิสัยทัศน์ที่ การเป็นห้องสมุดที่มีความเป็นเลิศด้านการให้บริการ ส่วนแนวคิดหลักเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดเด็กที่คณะศึกษารวบรวมจากบุคลากรสำคัญ เช่น กศน. จังหวัดขอนแก่น หัวหน้ากลุ่มงานการศึกษาอัครยาชัย และบรรณารักษ์ห้องสมุด คือ การเป็นสื่อกลางที่สร้างสรรค์พัฒนาสังคมที่เข้าถึงชุมชน โดยมีภารกิจ และจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิดขอนแก่น โดยรวม คือ

1. การมีบทบาทและส่วนร่วมเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการห้องสมุดเด็กไทยคิด โดยการจัดปรับสภาพแวดล้อมและให้บริการของห้องสมุดให้เหมือนบ้าน มีความน่าสนใจและดึงดูดเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีเข้ามาอ่านหนังสือและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก แบบราคาถูก โดยแยกเป็นห้องสมุดสำหรับเด็กโดยเฉพาะ แต่การบริหารจัดการยังคงอยู่ภายใต้การอำนวยความสะดวกและควบคุมโดยห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติอย่างใกล้ชิด
2. การร่วมฟื้นฟูและสร้างสัมพันธ์ภาพและบทบาทของสถาบันครอบครัว ชุมชน ให้มีความอบอุ่นและเข้มแข็งสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ โดยอาศัยการจัดกระบวนการเรียนรู้และเผยแพร่แนวห้องสมุดให้เข้าถึงได้ทุกชุมชนและครอบครัว
3. การพัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น เอกชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีความเข้มแข็งและเป็นกลไกความร่วมมือเป็นในการจัดการ พัฒนาการเรียนตามอัครยาชัย และใช้ประโยชน์ประโยชน์จากห้องสมุดยกระดับคุณภาพชีวิตตนเอง มีการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องเพื่อการเป็นต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ในสังคมได้อย่างมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง

ก่อนการดำเนินงานของห้องสมุดฯ ถือว่ามีข้อจำกัดเดิมอยู่แล้วหลายประการ ได้แก่ การมีบุคลากรที่ไม่เพียงพอกับขอบเขตความรับผิดชอบที่มาก การขาดงบประมาณรองรับที่เพียงพอในแต่ละปี ซึ่งมีการดำเนินแบบห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของขับเคลื่อนงานการศึกษาตามอัธยาศัยทั้งหมด ซึ่งไม่ได้ดำเนินการเฉพาะกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในเขตอำเภอเมืองเท่านั้น แต่มีความจำเป็นให้การบริการรวมถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งจังหวัดขอนแก่นด้วย การทำงานแบบไม่มีวันหยุด เปิดให้บริการวันจันทร์-อาทิตย์ ในส่วนการดำเนินงานห้องสมุดประชาชน เคยได้รับการสนับสนุนจากอบจ.จังหวัดบึงกาฬ และค่าใช้จ่ายด้านสื่อการเรียนรู้ แต่ก็ล้นมือไปเนื่องจากอบจ.ขอนแก่น มีแนวคิดต้องการมีการพัฒนาการศึกษาและดำเนินการห้องสมุดของตนเอง และเคยได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลนครขอนแก่น ด้านสื่อ และอุปกรณ์ในห้องสมุด แต่ยังคงถือว่าไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ค่านิยมในองค์กรในการจัดองค์กรในหน่วยงานกศน.ที่มีมุมมองต่องานที่รับผิดชอบกับห้องสมุดว่าเป็นงานที่ไม่มีแรงหรือสิ่งจูงใจที่เพียงพอ และขาดโอกาสก้าวหน้าในชีวิตการทำงาน เมื่อเปรียบเทียบกับงานกลุ่มหรือกองอื่นๆ

อนึ่ง ในอีกด้านหนึ่งของจังหวัดขอนแก่น มีการดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดเด็กขององค์กรอื่น คือ ห้องสมุดเด็กลานดอกคูณ ที่ริเริ่มบึงแก่นนคร โดยความร่วมมือกันระหว่างเทศบาลนครขอนแก่น กับมูลนิธิไทยสร้างสรรค์ ซึ่งมีศักยภาพและโอกาสที่สูงกว่าทั้งทำเล ที่ตั้งและการสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงาน

2. ผลการติดตามการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดไทยคิดขอนแก่น

2.1 ขั้นตอนการวางแผนและเตรียมการ (Plan)

การเริ่มต้นโครงการโดยบุคลากรจากส่วนกลางเดินทางมาร่วมประชุมชี้แจง การรับสมัครเข้าร่วมและสำรวจประเมิน โครงการด้วยตนเอง โดยการประสานงานเริ่มต้นประสานตรงกับบรรณารักษ์แล้วจึงประสานผู้บริหาร มีการประชุมผู้บริหารเพื่อสร้างความเข้าใจแต่ผู้บริหารให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการเข้าแทน แต่ก็มีความสะดวกในการร่วมมือภายในกศน. ด้วยเงื่อนไขจากบันทึกข้อตกลงเข้าใจร่วมหรือ MOU การประเมินใช้เวลาประมาณ 1 เดือนได้เข้าร่วมโครงการในวงประมาณเดือนมิถุนายน 2551 ซึ่งประเด็นประเมินได้เข้าร่วมด้วยเหตุ 1) ปัจจัยความพร้อมด้านกายภาพ ที่ตั้ง อาคารสถานที่ บรรยากาศที่สามารถเข้ากันได้กับชุดแต่งหรือสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ เช่น ชั้นวางหนังสือแบบรังผึ้ง ถ้า ฯลฯ ที่จะนำมาติดตั้งได้ 2) ผู้บริหารและบุคลากร โดยเฉพาะบรรณารักษ์เห็นความสำคัญ มีความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ สร้างนิสัยรักอ่าน และ 3) การใช้บริการของกลุ่มเป้าหมายที่มีหลากหลายทั้งโดยเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชนที่อยู่โดยรอบ กลุ่มทั่วไปที่มีการใช้บริการห้องสมุดและการมาทัศนศึกษาดูงาน ใน

ระดับจังหวัด ส่วนเหตุผลการพิจารณาเข้าของกศน. ในส่วนผู้บริหารมองเห็นจากบันทึกความเข้าใจ แล้ว พิจารณาจากผลการดำเนินโครงการห้องสมุดไทยคิด จะช่วยการตอบโจทย์เรื่องความสอดคล้องต่อตัวชี้วัดของจังหวัดในส่วนของการมีภาคีความร่วมมือเพิ่มขึ้น

ที่ตั้งของห้องสมุดไทยคิดแยกออกจากห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ ปรับปรุงจากห้องสมุดเด็กอาคารชั้นเดียว อยู่บริเวณด้านหลัง ที่มีอยู่เดิมก่อนการตั้งโครงการ การออกแบบและดำเนินการก่อสร้างติดตั้งด้านอุปกรณ์ภายในห้องสมุดไทยคิดเป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้โดยส่วนกลางและ ผู้ให้การสนับสนุนได้ทำการติดตั้งปรับปรุงเอง ส่วนกศน.ขอนแก่นรับผิดชอบปรับปรุงความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ให้มีความเรียบร้อยโดยใช้งบประมาณโดยใช้งบประมาณมากกว่า ที่ได้รับการสนับสนุนจาก TK Park การจัดองค์การรับผิดชอบหลักอยู่ในความรับผิดชอบของห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดของกศน. จังหวัดขอนแก่น

นอกจากนี้ จากการศึกษาเอกสารแผนงานของกศน. อำเภอมะนังขอนแก่น ไม่พบว่ามีแผนงานแม่บทหรือแผนยุทธศาสตร์ และแผนดำเนินงานรองรับการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดเด็กไทยคิด เพื่อที่แสดงให้เห็นความร่วมมือระหว่างภาคีเกี่ยวข้องถึงเป้าหมายการเป็นรูปแบบตัวอย่างของจังหวัดอย่างชัดเจน ดังนั้น ระบบการดำเนินการที่เป็นอยู่อาจกล่าวได้ว่ายังไม่เต็มศักยภาพของการมีห้องสมุดเด็ก แต่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าหรือระดับไปเพียงเพื่อรอโอกาสที่จะมาถึงให้บุคลากรสามารถดำเนินกิจการห้องสมุดเด็กเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยที่เด็กมีพัฒนาการตามมาตรฐานที่มุ่งหวังไว้

2.2 ขั้นตอนการให้บริการ (Do)

ในระยะแรกของการเปิดให้บริการ มีการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดไทยคิดทางสื่อต่าง ๆ เคเบิลทีวีท้องถิ่น สถานีวิทยุ และได้เชิญสื่อมวลชนท้องถิ่นเข้าร่วม การดำเนินการระยะเริ่มต้นห้องสมุดเด็กไทยคิดอยู่ในสังกัดของกศน. จังหวัดขอนแก่น มีการแต่งตั้งผู้ช่วยบรรณารักษ์รับผิดชอบดูแลโดยตรงโดยได้รับการสนับสนุนจาก อบจ. และเทศบาลนครขอนแก่น ต่อมา 1 ปี มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการภายใน ห้องสมุดประชาชนอยู่ภายใต้กำกับของกศน. อำเภอมะนังขอนแก่น โดยห้องสมุดไทยคิด เป็นหนึ่งของห้องสมุดประชาชนเป็นเหมือนศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินงานพัฒนาและให้บริการชุมชน อยู่ภายใต้ฝ่ายการศึกษาตามอัครยาชัย

การบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิดอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ เปิดให้บริการตามปกติทุกวัน มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เสริมนิสัยรักการอ่านของทางห้องสมุด เช่น การประกวดต่างๆ และการส่งเสริมการอ่าน โดยเป็น

การทำกิจกรรมในระยะแรกของการเปิดทำการของห้องสมุดไทยคิด โดยมีการอบรมอาสาสมัครรักการอ่าน และบรรณารักษ์อาสาที่จะช่วยสนับสนุนกิจกรรมและบริการสู่ชุมชนที่กำลังดำเนินกาในโครงการกศน.ตำบล กิจกรรมห้องสมุด 3 ดี รถห้องสมุดสัญจรและการนำหนังสือให้สู่ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งกิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นนั้นใช้งบประมาณจากการประสานความร่วมมือของกศน.เมืองขอนแก่นทั้งสิ้น การบริหารใช้รูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นโครงสร้างใหญ่ในการบริหารห้องสมุด

ผู้เข้าใช้บริการห้องสมุดไทยคิดส่วนใหญ่เป็นเด็กในระดับอนุบาล ก่อนวัยเรียน จากการจัดโครงการโรงเรียนในสังกัด เทศบาลนครขอนแก่น นำเด็กเข้ามาทัศนศึกษานอกสถานที่ ในวันหยุดมีผู้ปกครองนำพาลูกหลานมาใช้บริการเนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ใช้บริการ ยังมีอายุน้อยไม่สามารถเดินทางมาใช้บริการเพียงลำพังได้ จึงต้องอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง

ข้อจำกัดที่เห็นได้ในการดำเนินการ คือ บุคลากรขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากการลาออก เพราะขาดแรงจูงใจและความมั่นคงของหน้าที่การทำงาน

2.3 ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบ (Check)

การติดตามผลงาน ไม่มีความชัดเจน เนื่องจากมีการย้ายผู้บริหารใหม่ ทิศทางการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดไม่มีเอกภาพชัดเจน มีการรายงานผลดำเนินงานที่มีลักษณะการสื่อสารทางเดียว โดยใช้แบบฟอร์มรายงานผลการดำเนินงานรอบไตรมาส ที่ออกโดย TK Park ส่วนกลาง ซึ่งบุคลากรในพื้นที่สะท้อนข้อมูลเป็นข้อสังเกตต่อบทบาทของ TK Park ว่าขาดติดตามสนับสนุนต่อเนื่องในระดับพื้นที่จากส่วนกลาง และแบบการรายงานผลการดำเนินงานเป็นการรายงานที่ต้องใช้รายละเอียดปลีกย่อย และไม่มีผลต่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอันเป็นแก้ไขปัญหาที่พื้นที่เผชิญอยู่ได้เพียงพอ

ระบบการติดตามและประเมินผลงานภายในห้องสมุดเด็กไทยคิดขอนแก่น กล่าวได้ว่า ยังไม่ได้รับการออกแบบและสร้างความเข้าใจในกลุ่มที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนไม่มีความชัดเจนร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ ทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดยังไม่ได้ระบุอย่างมีเอกภาพร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องชัดเจน การขาดแผนปฏิบัติการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจง มีประชุมบุคลากรภายในกศน.เมืองขอนแก่นต่อเนื่องหรือฝ่ายการศึกษาตามอัยยาศัยทุกเดือนแต่การตัดสินใจขึ้นกับผู้บริหารเท่านั้น อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาก็มีการสะท้อนปัจจัยและผลการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อเด็กและสังคมโดยส่วนรวมดังนี้

เชิงบวก

1. ปัจจัย อาคาร/สถานที่เอื้ออำนวย บรรยากาศ/การเข้าถึงสถานที่และกลุ่มเป้าหมาย สะดวก ปลอดภัย การมีฐานการเรียนรู้ท้องถิ่น KK Park และ รูปแบบการจัด

- สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ TK Park สื่อเกมส์ซึ่งเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อการเรียนรู้ที่เป็นหนังสือที่หลากหลายพอควร การตกแต่งภายในสามารถสร้างความสนใจ ดึงดูด และเหมาะสมกับเด็ก มีประโยชน์ต่อการสร้างพัฒนาการของเด็ก
2. เคยรับความสนใจและสำคัญในเชิงนโยบาย โดยเป็นสถานที่ให้บริการรับการศึกษาดูงาน ห้องสมุดเด็ก ของภาคีองค์กรต่างๆ หลากหลายจากอำเภอ และต่างจังหวัด ได้แก่ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาในทุกๆระดับ กลุ่มแม่บ้าน สถานรับเลี้ยงเด็ก/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบต. วัด เรือนจำ กกต. และกลุ่มองค์กรชุมชนในเครือข่ายของกศน.จังหวัดขอนแก่น
 3. เด็กมีพฤติกรรมที่เอื้อการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีมากขึ้น เช่น ร่าเริง ความมีสุข การกล้าแสดงออกทั้งการพูดและการโต้ตอบ การขยันทำการบ้าน อยากรมาห้องสมุดในช่วงเวลาว่าง ฯลฯ ซึ่งห้องสมุดถือเป็นปัจจัยดึงดูดหนึ่งในหลายปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ดังกล่าวมา
 4. หนังสือที่บริการมีความเหมาะสมกับวัยเด็ก และสะท้อนวิถีชีวิตประจำวัน หลากหลาย มีความเหมาะสมกับพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก
 5. บุคลากรมีพื้นฐานทัศนคติที่ดีต่อชุมชน มีจิตใจรักเด็ก และการทำงานเป็นทีมที่ดี

เชิงลบ

1. สื่อหนังสือ และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอและสื่อยังไม่หลากหลายรูปแบบเพียงพอจัดการเรียนรู้เสริม ควรมีสื่อประดิษฐ์อื่นเช่นหุ่นมือ เป็นต้น
2. บุคลากรแบบลูกจ้างชั่วคราวรายปี ขาดแรงจูงใจ และไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องเพียงพอ เช่นการทำหน้าที่บรรณารักษ์ การฝึกทักษะการจัดกิจกรรมเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน การวิจัยปฏิบัติการสร้างการเรียนรู้เสริมอย่างไร และการมีระบบติดตามและประเมินผลภายในเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการบริการอย่างครบวงจรต่อเนื่อง

2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (Act)

การดำเนินงานของห้องสมุดเด็กไทยคิดขอนแก่น ยังไม่ได้ออกแบบกระบวนการดำเนินการร่วมระหว่างกศน.เมืองขอนแก่น และ TK Park อย่างครบวงจรที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ที่มีการสะท้อนข้อมูลผลการติดตามและประเมินภายใน เพื่อเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องเพื่อการเป็นต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษาและองค์กร

ต่างๆ ในสังคม โดยกระบวนการและความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง และห้องสมุดไทยคิดขอนแก่นได้เปิดบริการในสถานที่เดิมเมื่อประมาณ 6 เดือนที่ผ่านมา อันเป็นผลมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกับในการจัดการและการให้บริการระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ ผู้บริหารได้ตัดสินใจใช้อาคารห้องสมุดเด็กเป็นที่จัดการเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษาระดับปวช.แทน แต่ผู้ปฏิบัติการได้มีการย้ายสถานที่ดำเนินการห้องสมุดเด็กใหม่ชั่วคราวมาอยู่บริเวณด้านหน้าห้องสมุด โดยกศน.เมืองขอนแก่นมีแผนแนวคิดก่อสร้างห้องสมุดเด็กไทยคิดแห่งใหม่ในงบประมาณปี 2554

3. วิเคราะห์ผลการติดตามการดำเนินงาน

3.1 แนวคิดและจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิด

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุดไทยคิด

วิเคราะห์ถึงแนวคิดและจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิดขอนแก่น โดยคณะผู้ศึกษาประมวลได้รวบรวมประมวลจากผู้เกี่ยวข้องได้ตั้งรูปแบบคือ 1)การทำให้ห้องสมุดเด็กเป็นที่ให้บริการความรู้และเป็นสื่อกลาง การจัดการกิจกรรมเรียนรู้เสริมจากในสู่นอกห้องสมุดให้มีความน่าสนใจและดึงดูดเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปีเข้ามาอ่านหนังสือและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็น

การพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของ เด็กและเยาวชนสามารถแก้ไขปัญหาเด็กอย่างสอดคล้องกับภาวะสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันได้ 2)สร้างและฟื้นฟูสัมพันธภาพและบทบาทของสถาบันครอบครัว ให้มีความอบอุ่นและเข้มแข็ง โดย เชื่อมโยงการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายแหล่งเรียนรู้และภูมิ ปัญญาท้องถิ่นของคน.เมืองขอนแก่น เอกชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีความเข้มแข็ง และร่วมมือเป็นเครือข่ายในการจัดการ พัฒนา สามารถและใช้ประโยชน์ห้องสมุดเด็กไทยคิด เพื่อ ร่วมแก้ไขปัญหาวิกฤตสังคมได้ โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชนในภาวะปัจจุบัน ห้องสมุดเด็กจะมี บทบาทสร้างชาตินิยมเพื่อเด็กรักการอ่าน มีการบูรณาการแนวคิดห้องสมุด 3 ดี (ซึ่งยังไม่ เพียงพอ) แต่ต้องทำให้ เป็นการดีที่เป็นปัจจัยที่ 5 หรือเป็นทักษะชีวิตพื้นฐานการพึ่งตนเองดีถึงใน บ้าน/ครอบครัว ในชุมชน

แต่การดำเนินงานของห้องสมุดเด็กไทยคิด ยังไม่ได้ออกแบบและติดตามวัดผลสัมฤทธิ์ ตามจุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบและลึกซึ้ง เนื่องจากการดำเนินการร่วมระหว่างคน.ขอนแก่นและ TK Park ยังไม่ต่อเนื่อง และครบวงจร ที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่เอื้อต่อการ เปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องเพื่อการเป็นต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ในสังคม

อย่างไรก็ตาม มีจากกลุ่มผู้ปกครอง เด็กผู้ใช้บริการบางส่วน และบรรณารักษ์ผลต่อ พัฒนาการของเด็กและการดำเนินของห้องสมุดมีความเหมาะสม ดังนี้

- เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นเช่น การอยากมาโรงเรียนในช่วงปิดเทอม อยากมาห้องสมุด การขอให้พ่อแม่ซื้อหนังสือให้อ่านถ้ามีโอกาสผ่านไปหรือเข้าร้านหนังสือ การขยันทำ การบ้าน การกล้าแสดงออกทั้งการพูดและการโต้ตอบกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง การได้ความรู้และเกิดแนวคิดสร้างสรรค์และดีงาม เป็นต้น
- การดำเนินการห้องสมุด มีจุดเด่นของการตกแต่งสภาพแวดล้อมภายในของ ห้องสมุดมีความโดดเด่นและไม่เหมือนใคร ตัวต่อรูปหกเหลี่ยมแบบรังผึ้งการมีบันได ขึ้นลง และรูปทรงแบบถ้ำก็มีส่วนอย่างมากในการสร้างบรรยากาศให้เด็กเข้าร่วมทำ กิจกรรมในห้องสมุดที่ครูสามารถสังเกตพฤติกรรมได้ง่ายหนังสือที่บริการมีความ เหมาะสมกับวัยเด็ก และสะท้อนวิถีชีวิตประจำวัน หลากหลาย มีความเหมาะสมกับ เพศ
- บรรณารักษ์ได้ทำบทบาทการจัดการจัดความรู้ที่หลากหลายแบบมีอาชีพที่มีพื้นฐานความรู้ เรื่องหนังสือ มีความรู้เรื่องเด็ก มีจิตใจรักเด็ก มีทัศนคติต่อการทำงานเป็นทีมที่ดีและ สามารถจัดกิจกรรมสร้างการรักการอ่านได้

หากพิจารณาถึงประเด็นคำถามสำคัญอื่นเช่น ความสอดคล้องห้องสมุดไทยคิดกับ วัตถุประสงค์และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กระบวนการและผลผลิตโครงการเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานและผู้รับผิดชอบนำไปใช้ได้จริง และพัฒนาการและการ เปลี่ยนแปลงของการให้บริการห้องสมุดไทยคิด โดยกระบวนการและผลผลิตของโครงการเหล่านี้ มี ความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของภาคี หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง คณะผู้ คึกษามีความเห็นว่า สำหรับพื้นที่ห้องสมุดเด็กขอนแก่น ควรมีการดำเนินโครงการ เพื่อเกิด ผลสำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายในระยะเวลาที่เหลือต่อไป ควบคู่กับการดำเนินงานวิจัยเชิง ปฏิบัติการเชิงติดตามประเมินผลภายในอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3.2 การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน

ก. ตารางการประเมินการวิเคราะห์ผลการดำเนินโครงการห้องสมุดไทยคิด

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
1.การวางแผน (Plan)						
1)มีการวางแผนงาน เช่น การมี เป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม				★		-การวางแผนยุทธศาสตร์รองรับไม่ เหมาะสมและไม่ต่อเนื่อง
2) การประเมินสถานการณ์และจัดทำ ฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ พัฒนาห้องสมุด ที่สอดคล้องกับ ตัวชี้วัดผลงาน			★			-การวางระบบ/บทบาท แผนงาน และ M&E ภายใน และร่วมกันไม่ เพียงพอ
3) กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบาย ผู้นำ/คณะกก.บริหารที่สำคัญและ เชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่			★			-ความพร้อมในภาวะผู้นำ /ภารกิจ และบทบาทภาคีสนับสนุนจาก กศน. ตาม MOU เชื้ออำนาจ เฉพาะระยะเริ่มต้น
4) บุคลากรและโครงสร้างการ มอบหมายหน้าที่ในองค์กร		★				-มีเอกภาพภายในกองการศึกษา ตาม อัยยาศัย และ ห้องสมุด ประชาชน เป็นกองที่ไม่ได้รับ คำนิยมอยากทำงานในองค์กร

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
5)มีแผนการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง สอดคล้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง			★			-การมอบหมายงาน/จัดโครงสร้างองค์กรเหมาะสมตามเงื่อนไขที่จำกัดของบุคลากร และมีความพยายามในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
ค่าเฉลี่ย การวางแผน (Planning) = 3.0						
2.การให้บริการ(Do)						
1)กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อ และอุปกรณ์ ,กลุ่มเนื้อหาหนังสือที่มีอยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือพัฒนาการ	★					-การสนับสนุนจากอุทยานการเรียนรู้TK Park -สถานที่และการจัดการภายในดึงดูดเด็ก
2)การให้บริการหนังสือ สื่อและอุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อนความเพียงพอของหนังสือ สื่อและอุปกรณ์			★			-การให้บริการแบบครบวงจรทำได้ไม่เต็มศักยภาพ มีอุปสรรคด้านการบริหารจัดการภายใน
3)การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้หรือสร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภทและจำนวนกิจกรรมรวมถึงวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผลการทำงาน			★			-ขาดแคลนบุคลากรและงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง
4)การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาครัฐ เอกชน รัฐและท้องถิ่น การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการพัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์เหมาะสมตามแผน			★			-กิจกรรมการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคีเกี่ยวข้องเชิงรุกไม่เพียงพอ ยังไม่เชื่อมโยงห้องสมุดเด็กและชุมชน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
5) การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดใจเด็กเยาวชนเข้าร่วม				☆		- เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของ TK Park ที่มีผลในช่วงเริ่มต้นและต่อมามีการย้ายสถานที่ห้องสมุดเด็กใหม่ชั่วคราวยังไม่เหมาะสม
ค่าเฉลี่ย การให้บริการ(Doing) = 3.2						
3. การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Check)						
1) มีระบบการติดตามและประเมินผลภายใน, การเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง				☆		- ยังไม่การวางระบบ/บทบาทแผนงานและ ระบบM&E ภายในและร่วมกันเพียงพอ
2) การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา(Maintenance) เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้สม่ำเสมอ				☆		
3) มีการสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน				☆		
4) มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง(TK Park) เหมาะสม				☆		- ขาดการติดตามหนุนเสริมจากส่วนกลางต่อเนื่อง
5) ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก				☆		- ระบบการจัดการเรียนรู้/บุคลากร ฯลฯ เสริมการเรียนรู้ไม่เพียงพอ และการดำเนินงานห้องสมุดเด็กยังไม่ต่อเนื่อง
ค่าเฉลี่ย การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking) = 2.0						
4. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Act)						
1) มีข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆ เป็นทางการอันเป็นผล				☆		- ยังไม่การวางระบบ ระบบM&E ภายใน และร่วมกันอย่างครบวงจร PDCA เพียงพอ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
มาจากการติดตามตรวจสอบ						
2)มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ		★				-บุคลากรมุ่งมั่นในการดำเนินการห้องสมุดต่อเนื่องแม้มีอุปสรรคมากมาย
3)มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น				★		
4)มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น				★		
5)มีการสรุปบทเรียน การเป็นต้นแบบสร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผลรูปแบบ				★		
ค่าเฉลี่ย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action) = 2.4						
ค่าเฉลี่ยภาพรวมทุกประเด็น = 2.65						

ประเด็นการประเมินทั้ง 20 การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับคะแนน 2.0-3.2 ซึ่งด้านการให้บริการมีระดับคะแนนสูงสุด และน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการภายในห้องสมุด อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้ประเมินระดับค่าเฉลี่ยภาพรวมของห้องสมุดไทยคิดขอนแก่นทุกด้านพบว่าได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.65

ข. ตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งที่มีผลต่อการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดขอนแก่นตามกรอบ PDCA

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
Planning	- ความพร้อมในภาวะผู้นำ กระบวนการทัศน์/ภารกิจและบทบาทภาคีสสนับสนุนจาก กศน. ตาม MOU - ปัจจัยอาคาร/สถานที่เอื้ออำนวย	- การวางระบบ/บทบาท แผนงานและ M&E ภายใน และร่วมกันไม่เพียงพอ - การเชื่อมโยงทุนเดิมฐานเรียนรู้ KK Park และศักยภาพของพื้นที่/ชุมชน/

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	<p>มีฐานกลุ่มเป้าหมายชัดเจน ชุมชนโรงเรียนแก่นนคร วัดและใกล้สถานีรถไฟ(ถ้าไม่เอื้อคงไม่ได้ร่วมโครงการ)</p> <p>- การมอบหมายงาน/จัดโครงสร้างองค์ชัดเจน บรรณารักษ์มีบทบาทและส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น รวมถึงการเข้าใจในบุคลากรระดับหัวหน้างานการศึกษาตามอัธยาศัย</p> <p>- การมีสื่อการเรียนรู้ที่เป็นหนังสือ มีคุณภาพ ดึงดูดและเหมาะสมกับเด็ก</p>	<p>ภาคี ที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอ เหมาะสม (มีความเป็นพิมพ์เขียวสูง)</p> <p>- การทำงานแยกส่วน ไม่รู้เรื่องการจัดการงบประมาณของTK Park</p> <p>- จังหวัดไม่ได้ให้ความสนใจและสำคัญอย่างชัดเจน เข้าร่วมตามMOU และตอบสนองของตัวชี้วัดเรื่องการมีส่วนร่วมของภาคี</p>
Doing	<p>- มีการเตรียม/พัฒนาบุคลากรกิจกรรมเสริมรักการอ่านโดย กศน. + TK Park ในช่วงเริ่มต้นโครงการ</p> <p>- ในระยะแรกเริ่มมีสื่อ และกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เหมาะสม</p> <p>- เป็นแหล่งเรียนรู้ ฐานของภาคีเกี่ยวข้อง/ชุมชนอื่น ๆ หลากหลายในระดับจังหวัด</p> <p>- บุคลากร(บรรณารักษ์และทีม)มีความมุ่งมั่นทุ่มเทตามจุดมุ่งหมายและภารกิจ/ผู้บริหาร(หัวหน้าฝ่ายการศึกษาต่อเนื่อง)มีวิสัยทัศน์และให้โอกาสแก่ทีมงาน</p>	<p>- งบประมาณขาดความต่อเนื่องไม่มีพอพัฒนาสื่อ กิจกรรมเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรเพียงพอ</p> <p>- บุคลากรไม่เพียงพอและขาดแรงจูงใจ ตำแหน่งไม่ถาวร</p> <p>- สื่อไม่หลากหลายเพียงพอสำหรับให้บริการเด็กและจัดกิจกรรมเสริม</p> <p>- ดำเนินงานไประยะหนึ่งพบว่าบรรยากาศ/การเข้าถึงสถานที่ไม่สะดวก เพราะอยู่ด้านหลัง</p> <p>- เด็ก ครอบครัว เครือข่ายเข้าใช้บริการน้อย ไม่ต่อเนื่อง การเชื่อมโยงบทบาทการมีส่วนร่วมร่วมของภาคชุมชนยังไม่เพียงพอ ปัญหาการเดินทาง</p>
Checking	<p>-บุคลากรมีความมุ่งมั่นทุ่มเทตามจุดมุ่งหมายและภารกิจ</p>	<p>- ระบบรายงานผลสื่อทางเดียวของโครงการและเป็นภาระงานยุ่งยาก</p> <p>- ขาดการเกาะติดพื้นที่/เสริมพลังจากTK park เพียงพอ</p> <p>- การโยกย้ายผู้บริหารทำให้ไม่สนับสนุน</p>

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
		งานโครงการต่อเนื่อง - การหยุดดำเนินการห้องสมุดในสถานที่แห่งเดิม เพื่อนำอาคารไปจัดการเรียนรู้แก่นักศึกษาระดับ ปวช. โดยไม่ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาอย่างชัดเจน
Action	-มีความพยายามเตรียมจัดหาและพัฒนาบุคลากร	- ระบบข้อมูล M&E ไม่ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง - ผู้บริหารชุดใหม่ไม่มีความศรัทธาเพียงพอต่อแนวคิดโครงการห้องสมุดเด็กไทย คิด ขาดความเป็นหุ้นส่วนร่วมกันที่เหมาะสม โดยมองว่าTK Park แคล้งทุนงบประมาณซึ่งไม่ได้มากมายครั้งเดียวแต่ตัดดวงผลงานไปได้ตลอด

ห้องสมุดเด็กไทยคิดดำเนินการโดยบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ ที่ให้บริการกับกลุ่มคนที่หลากหลายทั่วไป ในทุกระดับอายุ และการศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีที่ตั้งมั่นคงถาวร มีบริเวณพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้เสริม ภายใต้รูปแบบวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ในอีกมุมมองหนึ่งโครงการห้องสมุดเด็กไทยคิดเพียงแต่ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และองค์ความรู้เพียงเล็กน้อยให้แก่ห้องสมุด การให้บริการเข้าถึงประชาชนจึงยังไม่มากเท่าที่ควร หลังจากโครงการไทยคิดได้เกิดขึ้น เป็นเหตุให้องค์กรเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นทั้งทางด้านบุคลากรในการดูแลห้องสมุดไทยคิดโดยตรงซึ่งมีความจำเป็นพื้นฐานยังขาดแคลน เนื่องด้วยงบประมาณการจัดจ้าง แต่ด้วยความตั้งใจของคณะผู้ปฏิบัติงานและดูแลที่มุ่งพัฒนาการให้บริการที่เกิดประโยชน์แก่สังคม จึงได้พยายามแสวงหาความร่วมมือด้านงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งก็มีปัญหาความไม่ต่อเนื่องของงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเช่นกัน จึงเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องของห้องสมุด จำนวนผู้ใช้บริการของกลุ่มเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เด็กผู้ใช้บริการขาดความสะดวกสบายในการ

เดินทางมาใช้บริการเนื่องจากอยู่ห่างจากชุมชน และ ด้วยวัยเด็กของผู้ใช้บริการไม่สามารถรับผิดชอบตัวเองในการเดินทางได้ จึงเป็นสาเหตุที่จำนวนผู้ใช้บริการมีปริมาณไม่มากเท่าที่ควร จำนวนของวัสดุอุปกรณ์ สื่อต่างๆ มีจำนวนไม่เพียงพอกับการให้บริการยามกลับบ้าน ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใช้บริการในสถานที่ๆ จัดไว้ให้เท่านั้น โดยแนวทางการแก้ไข คือ การเพิ่มวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอสำหรับการให้บริการกลุ่มเป้าหมาย สถานที่ บุคคลากร หรือจำนวนห้องสมุดไทยคิดในระดับชุมชน ด้วยการร่วมมือกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ เพื่อพัฒนาการของเด็กในชุมชนนั้นๆ ต่อไป

ค. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและปัจจัยอุปสรรค

ความพึงพอใจและปัจจัยเอื้อ

1. เคยรับความสนใจและสำคัญในเชิงนโยบาย โดยเป็นสถานที่ให้บริการรับการศึกษาดูงาน ห้องสมุดเด็ก ของภาคีองค์กรต่างๆ หลากหลาย จากอำเภอ และต่างจังหวัด ได้แก่ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาในทุกๆระดับ กลุ่มแม่บ้านและสถานรับเลี้ยงเด็ก/ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กอบต. วัด เรือนจำ กกต. และกลุ่มองค์กรชุมชนในเครือข่ายของกศน.จังหวัดขอนแก่น
2. ความพร้อมในภาวะผู้นำ กระบวนทัศน์/ภารกิจและบทบาท ภาคีสนับสนุนจาก กศน. ตาม MOU (ในระยะเริ่มต้น)
3. ปัจจัย อาคาร/สถานที่เอื้ออำนวย บรรยากาศ/การเข้าถึงสถานที่และกลุ่มเป้าหมาย สะดวก ปลอดภัย การมีฐานการเรียนรู้ท้องถิ่น KK Park และ รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ TK Park สื่อเกมส์ซึ่งเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อการเรียนรู้ที่เป็นหนังสือที่หลากหลายพอควร การตกแต่งภายในสามารถสร้างความสนใจ ดึงดูด และเหมาะสมกับเด็ก มีประโยชน์ต่อการสร้างพัฒนาการของเด็ก
4. การจุดมุ่งหมายให้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานขององค์กรต่างๆ ที่มีแนวคิดในการสร้างห้องสมุดสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ได้เป็นที่ศึกษาดูงานจนผู้ใหญ่ในจังหวัดเห็นความสำคัญของโครงการสร้างนิสัยรักการอ่าน
5. มีการเตรียม/พัฒนาบุคลากรกิจกรรมเสริมรักการอ่านโดย กศน. และ TK Park ในระยะเริ่มต้นและบุคคลากรได้เรียนรู้เทคนิคการเล่านิทาน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ต่างๆ วิถีคิด รูปแบบในการจัดนิทรรศการและกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมโครงการ

ปัจจัยปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการห้องสมุดไทยคิด

1. การออกแบบกระบวนการดำเนินโครงการไม่เหมาะสม ขาดแผนยุทธศาสตร์รองรับที่มุ่งขยายผลอย่างเป็นระบบในระดับอำเภอ/จังหวัด และขาดการบูรณาการบทบาทภาคีที่เหมาะสมเป็นรูปแบบ Topdown+Package ที่มี Brand TK Park⁵ เป็นโครงการที่ให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง ให้การสนับสนุนแต่वलส์อุปกรณ์ และการเสริมองค์ความรู้โดยการจัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้รับผิดชอบในระยะเริ่มต้น การดูแลรักษาและกิจกรรมเสริมในห้องสมุดเป็นภาระของผู้ได้รับการสนับสนุน⁶ ดังคำกล่าวของผู้บริหารกศน.ท่านหนึ่งระบุว่า โครงการสิ้นสุดบทบาทหลังจากการจัดสร้างและพิธีเปิดห้องสมุดไทยคิดเสร็จสิ้นหรือระบุว่า TK Park ทุ่มเทสนับสนุนที่ กทม.มากกว่าภูมิภาค
2. ระบบติดตามประเมินผลภายใน ไม่ได้รับการออกแบบให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง หรือการปรับปรุงยุทธศาสตร์ ขาดการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง ไม่มีการสรุปงานชุดประสบการณ์ขององค์กรต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการ การติดตามประสานงานระหว่างผู้ให้การสนับสนุนกับผู้รับการสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง ระบบรายงานสื่อทางเดียวและเป็นภาระงานยุ่งยาก การเสริมพลังจาก TK park ไม่เพียงพอ
3. บุคลากรประจำไม่เพียงพอและไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพเพียงพอและต่อเนื่องทั้งด้านสวัสดิการและทักษะในการทำงานในบทบาทของบรรณารักษ์เชิงรุก เหมาะสมกับการพัฒนาให้เป็นห้องสมุดของเด็ก ซึ่งไม่สามารถให้เด็กใช้บริการตามลำพังได้รวมถึงความจำเป็นดำเนินงานแบบเชิงรุกที่เป็นองค์รวมเชื่อมโยงกับกลไกผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น ตลอดจนเครือข่ายครูอาสาต่างๆ ที่มีอยู่ตามภารกิจปกติของกศน.เมืองและจังหวัดขอนแก่น
4. จำนวนสื่อและหนังสือต่างๆ แม้จะมีคุณภาพ แต่จำนวนและประเภทมีน้อย ไม่หลากหลายเพียงพอสำหรับการให้บริการสำหรับเด็กแบบครบวงจรให้ยืม ขาดสื่อประเภทในการสร้างกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างนิสัยรักการอ่าน หนังสือสำหรับวัยประมาณ 9-12 ปี ยังไม่เพียงพอ และสื่ออื่นๆ เช่น คอมพิวเตอร์ ก็ไม่ได้รับการสนับสนุน
5. งบประมาณขาดความต่อเนื่อง มีผลต่อความไม่มีเพียงพอสำหรับกิจกรรมเสริมการเรียนรู้พัฒนาและจูงใจบุคลากรในการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้สร้างนิสัยรักการอ่านดังกล่าว

⁵ ผู้บริหารรายหนึ่งสะท้อนว่า การมีสัญลักษณ์ TK Park กำกับอยู่แสดงว่าโครงการมีผู้รับผิดชอบชัดเจนแล้ว ส่งผลให้ผู้สนับสนุนรายอื่นๆ ที่ไม่สนใจสนับสนุนโครงการ

⁶ ประเด็นนี้มีข้อพิจารณาระหว่างบทบาทของ TK Park กับ บทบาทห้องสมุดแต่ละพื้นที่ อันเป็นผลมาจากความเข้าใจและความคาดหวังที่คาดเคลื่อนระหว่างกัน โปรดดูรายละเอียด การวิเคราะห์ปัจจัยอุปสรรค หน้า

และการเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมของกลไกภาคีหรือทุนเดิมทางศักยภาพของภาคีเครือข่าย และแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เดิมในการบรรลุผลลัพธ์ในการสร้างสังคมรักการอ่าน ตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

6. ปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร และภาวะความขัดแย้งในแนวคิดในการบริหารที่ให้คุณค่าและความสำคัญต่อห้องสมุดเด็กต่างกันระหว่างผู้บริหารและปฏิบัติการ มีผลกระทบในด้านลบต่อการนำ (Leading) และความเป็นเอกภาพของการดำเนินงานทั้งระบบ
7. การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์เชิงรุก ถึงกลุ่มเป้าหมาย เด็กครอบครัว และชุมชนท้องถิ่นยังไม่เพียงพอ
8. การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง เป็นการให้การสนับสนุนแต่วัสดุอุปกรณ์ และการเสริมองค์ความรู้โดยการจัดการฝึกอบรมให้แก่ผู้รับผิดชอบ เพียงเท่านั้น กิจกรรมเสริมในห้องสมุดเป็นภาระของผู้ได้รับการสนับสนุน โดยทางผู้ให้การสนับสนุนสิ้นสุดบทบาทลง หลังจากการจัดสร้างห้องสมุดไทยคิดเสร็จสิ้น ไม่มีการสรุปงานชุดประสบการณ์ขององค์กรต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ
9. ความเชื่อมโยงการเมืองระดับชาติสีเหลือง-แดง เมื่อเปลี่ยนขั้วทางการเมืองมีผลต่อการดำเนินงานโครงการที่ซบเซาลง

3.3 ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	- หญิง	56	52.8
	- ชาย	50	47.2
2. อายุ	- 1	1	0.9
	- 2	1	0.9
	- 3	6	5.7
	- 4	7	6.6
	- 5	4	3.8
	- 6	8	7.5
	- 7	7	6.6

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
	- 8	5	4.7
	- 9	11	10.4
	- 10	16	15.1
	- 11	14	13.2
	- 12	19	17.9
	- 13	5	4.7
	- 14	1	0.9
	- 15	1	0.9
3. การศึกษา	- ยังไม่เข้าโรงเรียน	5	4.7
	- เตรียมอนุบาล/Nursery	8	7.5
	- ชั้นอนุบาล	7	6.6
	- ประถมศึกษาปีที่ 1- 3	19	17.9
	- ประถมศึกษาปีที่ 4-6	48	45.3
	- มัธยมศึกษา	19	17.9
4. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับ	- บิดา-มารดา	55	51.9
	- บิดา	17	16.0
	- มารดา	22	20.8
	- ตา ยาย/ปู่ ย่า	8	7.5
	- ลุง ป้า/น้ำ อ่า	4	3.8
5. อาชีพของผู้ปกครอง	- รับราชการ	29	27.4
	- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	3.8
	- ธุรกิจส่วนตัว	12	11.3
	- ค้าขาย	22	20.8
	- พนักงานบริษัท	18	17.0
	- แม่บ้าน	4	3.8
	- เกษตรกรรม	4	3.8
	- รับจ้างทั่วไป	13	12.3
6. ก่อนเข้าห้องสมุดไทยคิดเคยเข้าห้องสมุดบ้างหรือไม่	- เคย มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์	10	9.4
	- เคย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์	72	67.9
	- ไม่เคย เนื่องจากตั้งอยู่ไกลบ้าน	10	9.4
	- ไม่เคยเนื่องจากไม่มีใครมาส่ง	5	4.7

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
- ไม่เคย เนื่องจากไม่รู้จัก	9	8.5
- ไม่เคย เนื่องจากย้ายมาจากต่างจังหวัด/พื้ง ย้ายมาอยู่	0	0
7. ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิด		
- มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์	14	13.2
- 3-4 ครั้ง/สัปดาห์	23	21.7
- 1-2 ครั้ง/สัปดาห์	27	25.5
- 3-4 ครั้ง/เดือน	18	17.0
- 1-2 ครั้ง/เดือน	16	15.1
- น้อยกว่า 1ครั้ง/เดือน	8	7.5

n = 106

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.8) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 47.2) มีอายุ 12 ปี (ร้อยละ 17.9) มากที่สุด รองลงมา มีอายุระหว่าง 10 ปี (ร้อยละ 15.1) และอายุ 11 ปี (ร้อยละ 13.2) มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 45.3) รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และมัธยมศึกษา เท่ากัน (ร้อยละ 17.9) และเตรียมอนุบาล/ Nursery (ร้อยละ 7.5) ตามลำดับ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา (ร้อยละ 51.9) รองลงมาพักอยู่กับมารดา (ร้อยละ 20.8) และพักอยู่กับบิดา (ร้อยละ 16.0) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 27.4) รองลงมาค้าขาย (ร้อยละ 20.8) และรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 12.3) ตามลำดับ

ก่อนมีห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยใช้บริการห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 67.9) รองลงมาเคยเข้าห้องสมุดมากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์ และไม่เคย เนื่องจากตั้งอยู่ไกลจากบ้าน เท่ากัน (ร้อยละ 9.4) และไม่เคยเนื่องจากไม่รู้จัก (ร้อยละ 8.5) ตามลำดับ

ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้ห้องสมุด 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 25.5) รองลงมาใช้ห้องสมุดไทยคิด 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 21.7) และใช้ห้องสมุดไทยคิด 3-4 ครั้ง/เดือน (ร้อยละ 17) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการใช้ห้องสมุดไทยคดีของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวน (ร้อยละ)
15. อ่านหนังสือ	68 (64.2)	37 (34.9)	1 (0.9)	0 (0)
16. ทำรายงาน ทำการบ้าน	25 (23.6)	55 (51.9)	26 (24.5)	0 (0)
17. ยืม คืน หนังสือ	57 (53.8)	30 (28.3)	19 (17.9)	0 (0)
18. เล่น Internet	42 (39.6)	28 (26.4)	36 (34.0)	0 (0)
19. เล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฝึกู้ก กู้ก กู้, สุขุทัย, อยุธยา, รามเกียรติ์	30 (28.3)	25 (23.6)	51 (48.1)	0 (0)
20. สื่อในคอมพิวเตอร์ หนังสือเสียง ชุมชนทรัพย์แห่งแผ่นดิน	17 (16.0)	44 (41.5)	45 (42.5)	0 (0)
21. ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟัง นิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของ ต่าง ๆ	57 (53.8)	35 (33.0)	14 (13.2)	0 (0)

n = 106

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้บริการห้องสมุดโดยกิจกรรมที่ใช้บริการเป็นประจำมากที่สุดคือ อ่านหนังสือ (ร้อยละ 6) รองลงมา ยืม คืน หนังสือ และ ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟังนิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ เท่ากัน (ร้อยละ 53.8) และ เล่น Internet (ร้อยละ 39.6) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ทำเป็นบางครั้งเมื่อใช้บริการห้องสมุดไทยคดีกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้บริการทำรายงาน ทำการบ้าน (ร้อยละ 51.9) และเล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฝึกู้ก กู้ก กู้, สุขุทัย, อยุธยา, รามเกียรติ์ (คิดเป็นร้อยละ 48.1)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านบุคลากร								
1. เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ	40 (60.4)	34 (32.1)	38 (24.4)	7 (6.6)	0 (0)	1 (0.9)	3.54 มาก ที่สุด	.958
2. เจ้าหน้าที่จัดหนังสือเพื่อให้หาและหยิบอ่านได้ง่าย	39 (36.8)	65 (61.3)	1 (0.9)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.41 มาก ที่สุด	.873
3. เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ	37 (34.9)	45 (42.5)	22 (20.8)	1 (0.9)	0 (0)	1 (0.9)	3.17 มาก	1.031
4. เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส	58 (54.7)	41 (38.7)	6 (5.7)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.54 มาก ที่สุด	.946
ด้านอาหารสถานที่และบรรยากาศ								
1. ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้	42 (39.6)	38 (35.8)	23 (21.7)	2 (1.9)	0 (0)	1 (0.9)	3.19 มาก	1.075
2. ห้องสมุดสะอาดเรียบร้อย	69 (65.1)	35 (33.0)	1 (0.9)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.69 มาก ที่สุด	.894
3. ห้องสมุดอากาศไม่ร้อน ไม้หนาวเกินไป มีต้นไม้สวยงาม	56 (52.8)	29 (27.4)	20 (18.9)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.39 มาก ที่สุด	1.056
4. โต๊ะเก้าอี้ ชั้นวางหนังสือสวยงาม	74 (69.8)	29 (27.4)	2 (1.9)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.73 มาก ที่สุด	.900

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
5. ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด	33 (31.1)	19 (17.9)	28 (26.4)	9 (8.5)	16 (15.1)	1 (0.9)	2.48 น้อย	1.532
ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้								
1. หนังสือในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	64 (60.4)	40 (37.7)	1 (0.9)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.65 มากที่สุด	.897
2. หนังสือน่าอ่าน ทันสมัย	41 (38.7)	63 (59.4)	1 (0.9)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.43 มากที่สุด	.877
3. หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด	39 (36.8)	44 (41.5)	21 (19.8)	1 (0.9)	0 (0)	1 (0.9)	3.20 มาก	1.034
4. คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	31 (29.2)	45 (42.5)	12 (11.3)	4 (3.8)	13 (12.3)	1 (0.9)	2.79 มาก	1.426
ด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
1. เวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับเวลาว่าง	54 (50.9)	45 (42.5)	6 (5.7)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.50 มากที่สุด	.942
2. กิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนาน น่าสนใจ	42 (39.6)	61 (57.5)	2 (1.9)	0 (0)	0 (0)	1 (0.9)	3.43 มากที่สุด	.888
3. ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ	40 (37.7)	55 (51.9)	9 (8.5)	1 (0.9)	0 (0)	1 (0.9)	3.33 มากที่สุด	.963
4. การยืม-คืนหนังสือเป็นเรื่องง่าย	57 (53.8)	41 (38.7)	6 (5.7)	1 (0.9)	0 (0)	1 (0.9)	3.51 มากที่สุด	.973

n = 106

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการให้บริการสูงสุดแต่ละด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิดด้านบุคลากรมากที่สุดในประเทศนี้ เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่จัดหนังสือเพื่อให้หาและหยิบอ่านได้ง่าย และเจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ตามลำดับ

ด้านอาคารสถานที่และบรรยากาศมากที่สุดในประเทศนี้ ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด รองลงมาคือ ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้ และห้องสมุดอากาศไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป มีต้นไม้สวยงาม ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้มากที่สุดในประเทศนี้ คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน รองลงมาคือ หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด และหนังสือน่าอ่านทันสมัย ตามลำดับ และด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดในประเทศนี้ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อย ๆ รองลงมาคือ กิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนานน่าสนใจ และเวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับเวลาว่าง ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิด

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)
1. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ	106 (100)	0 (0)
2. เกมและสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ	75 (70.8)	31 (29.2)
3. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น	100 (94.3)	6 (5.7)
4. อ่านหนังสือสนุกกว่าเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือดูทีวี	93 (87.7)	13 (12.3)
5. พ่อแม่ ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน	94 (88.7)	12 (11.3)

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)
6. เคนนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไป ทำที่บ้านหรือโรงเรียน	94 (88.7)	12 (11.3)
7. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดีย ใหม่ๆ มากขึ้น	106 (100)	0 (0)
8. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้กล้าคิด กล้าทำ กล้า แสดงออก เช่น การถามคุณครูและตอบคำถามใน ห้องเรียน	104 (98.1)	2 (1.9)

n = 106

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ภายหลังการใช้ห้องสมุดไทยคิดเห็นด้วยในประเด็น มีห้องสมุดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ
และกิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น มากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมา
กิจกรรมหรือหนังสือทำให้กล้าคิด กล้าแสดงออก เช่น การถามคุณครูและการตอบคำถามใน
ห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 98.1 และมีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น คิดเป็น
ร้อยละ 94.3 ตามลำดับ

ส่วนในประเด็นที่ไม่เห็นด้วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในประเด็น เกมและสื่อใน
คอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมา อ่านหนังสือหรือ
เล่นเกมสื่อบริการคอมพิวเตอร์สนุกกว่าดูทีวี คิดเป็นร้อยละ 12.3 และ เคนนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทย
คิดกลับไปทำที่บ้านหรือโรงเรียน และพ่อแม่ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน เท่ากันคิดเป็นร้อย
ละ 11.3 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะจากพื้นที่

4.1 ข้อเสนอต่อ TK Park

1. TK Park ควรช่วยประสานผู้ว่า CEO ผู้บริหารท้องถิ่น ผักดันห้องสมุดเด็กรักการ
อ่าน สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (อันเป็นเจตนารมณ์ร่วมเดิมของผู้บริหารและ
บรรณารักษ์) ให้เป็นวาระของจังหวัดที่นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง ยกกระดาน
พัฒนา ให้เป็นแผนงานหรือโครงการระยะยาว (Programme) เพื่อค้นหารูปแบบ
ห้องสมุดเด็กที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทภาคีองค์กรต่างๆ ของจังหวัด

ขอนแก่น เป็นรูปแบบที่เหมาะสม พร้อมกับพัฒนาเครือข่ายกับกศน.อำเภอและ ตำบล ที่สามารถขยายผลมีต้นแบบครอบคลุม ในทุกอำเภอ

2. TK Park ไทยคิดควรมีการติดตามความต่อเนื่องและให้การสนับสนุนในการทำ กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หรือการอ่านของเด็กแก่ห้องสมุดให้เพียงพอ และร่วม เป็นที่ปรึกษาหรือหุ้นส่วน กำหนดแนวทางการสร้างห้องสมุดในชุมชนเพื่อความ สะดวกในการใช้ห้องสมุดของกลุ่มเป้าหมายในชุมชนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ วางไว้ร่วมกัน ตลอดจนถึงต้องมี

4.2 ข้อเสนอแนะต่อห้องสมุดไทยคิด จ.ขอนแก่นและภาคี

1. ระดมทุน จัดสรรและสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณที่เพียงพอ โดยการหา องค์การภาคีหุ้นส่วนเพิ่มและมีระบบติดตามประเมินผลภายในที่ดี ดูแล ป้องกัน ไม่ให้นางบประมาณไปใช้เพื่อการอื่น การวางระบบรองรับภาระที่เกิดขึ้นของการ ให้บริการ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค น่าจะมีงบประมาณอย่างเพียงพอ เพื่อการลงทุนในการสร้างให้กับสังคม สร้างบรรยากาศ พัฒนานำสู่การเป็นศูนย์ เรียนรู้สำหรับเด็กอย่างครบวงจร
2. พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ แผนดำเนินงานโครงการ และบริหารแบบเป็นโครงการ ต่อเนื่องระยะยาวจนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายหรือผลลัพธ์ที่สามารถเปลี่ยนแปลง ค่านิยมและพฤติกรรมใหม่ ในการสนใจใฝ่รู้ ปลอดภัยหรือพึ่งตนเอง ต่อยอดจาก สิ่งที่มีอยู่ มีการบริหารยุทธศาสตร์ห้องสมุดที่ระบุเป้าหมาย เครื่องวัดความสำเร็จ ที่เกิดจากภาคีมีส่วนร่วมชัดเจนและพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง ครบวงจร PDCA วงจรคุณภาพอื่น และที่สำคัญควรมีลักษณะแบบ Win-Win Strategy เชื้อต่อ ความร่วมมือเครือข่าย ภาคีรับประโยชน์ร่วมกัน โดยทำให้ผู้บริหารมีศรัทธาเป็น ลำดับสำคัญเริ่มต้น
3. มีการดำเนินงานต่อยอดในห้องสมุดเด็กไทยคิด ขอนแก่นต้นแบบที่ครบวงจร และ เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการภายใต้ห้องสมุดประชาชนหรือภายใต้ สถานศึกษา อย่างชัดเจน มีการสื่อสาร/ ประชาสัมพันธ์ เข้าถึงชุมชน กลุ่มเป้าหมายทั่วถึง และรวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และมีส่วนร่วม ชุมชนและเครือข่ายอาสาสมัครครูอาสา รักษาการอ่าน หรือบรรณารักษ์อาสา ร่วมกับท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการทบทวนการออกแบบระบบ ดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมใหม่ให้เหมาะสม มีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์งานที่ เหมาะสม

4. สร้างพัฒนารูปแบบห้องสมุดเด็กที่รักการอ่านที่หลากหลายตามประเภทองค์กรสังคม เช่น สำหรับชุมชนหมู่บ้าน ชุมชนตำบล (กศน.ตำบล) ห้องสมุดที่ทำการองค์ปกครองท้องถิ่น โรงเรียน วัด หน่วยงานรัฐ และเอกชน โดยห้องสมุดเด็กช่วยพัฒนาและแก้ไขปัญหาปัญหาเด็กและครอบครัว ในภาวะปัจจุบันและสร้างสรรค์สังคมเรียนรู้ในอนาคต
5. การสร้างเครือข่ายหรือสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาขีดความสามารถเพื่อสนับสนุนบุคลากรอย่างต่อเนื่องทุกระดับทั้งบรรณารักษ์ปฏิบัติการ บรรณารักษ์อาสาหรือครูอาสาสมัครรักการอ่าน ผู้นำชุมชน โดยเฉพาะผู้บริหาร ให้เข้าใจและจิตสำนึกอย่างลึกซึ้งต่อห้องสมุดเด็ก ที่อยู่เหนือกว่าค่านิยมแบบทันสมัยซึ่งได้มีการลงทุนสร้างร้านค้าแฟรคาเป็นล้านที่ทางเข้า หรือเลิกห้องสมุดเด็กเปลี่ยนเป็นห้องเรียนระดับปวช. ซึ่งกำลังเป็นกระแสหลักที่เห็นอยู่ทั่วไป ซึ่งในทิศทางระยะยาวผลักห้องสมุดเด็กสู่การเป็นวาระแห่งชาติต่อไป
6. พัฒนากลไกอาสาสมัครรักการอ่านสู่ชุมชนและร่วมมือเป็นเครือข่าย เป็นช่องทางสื่อสารโดยสื่อบุคคล สื่อทางเลือก และพัฒนานวัตกรรมจัดการความรู้ที่สร้างสรรค์สู่ผลลัพธ์ เช่น การรักการอ่าน การรู้เท่าทัน หรือการสร้างค่านิยมพฤติกรรม เป้าหมายเฉพาะเจาะจงอื่นๆ เช่นกลุ่มเด็กด้อยโอกาส
7. ส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พัฒนานวัตกรรมจัดการความรู้ที่สร้างสรรค์สู่ผลลัพธ์ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้เท่าทันสื่อและสังคม การสร้างค่านิยมพฤติกรรม เป้าหมายเฉพาะเจาะจงอื่นๆ เช่นกลุ่มเด็กด้อยโอกาส การผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองฯลฯ
8. ส่งเสริมช่องทางการแสวงหาความรู้ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหมาะสมมากขึ้น เช่น การมี E -Book หรือพื้นที่ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

ห้องสมุดไทยคิด ห้องสมุดประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ด

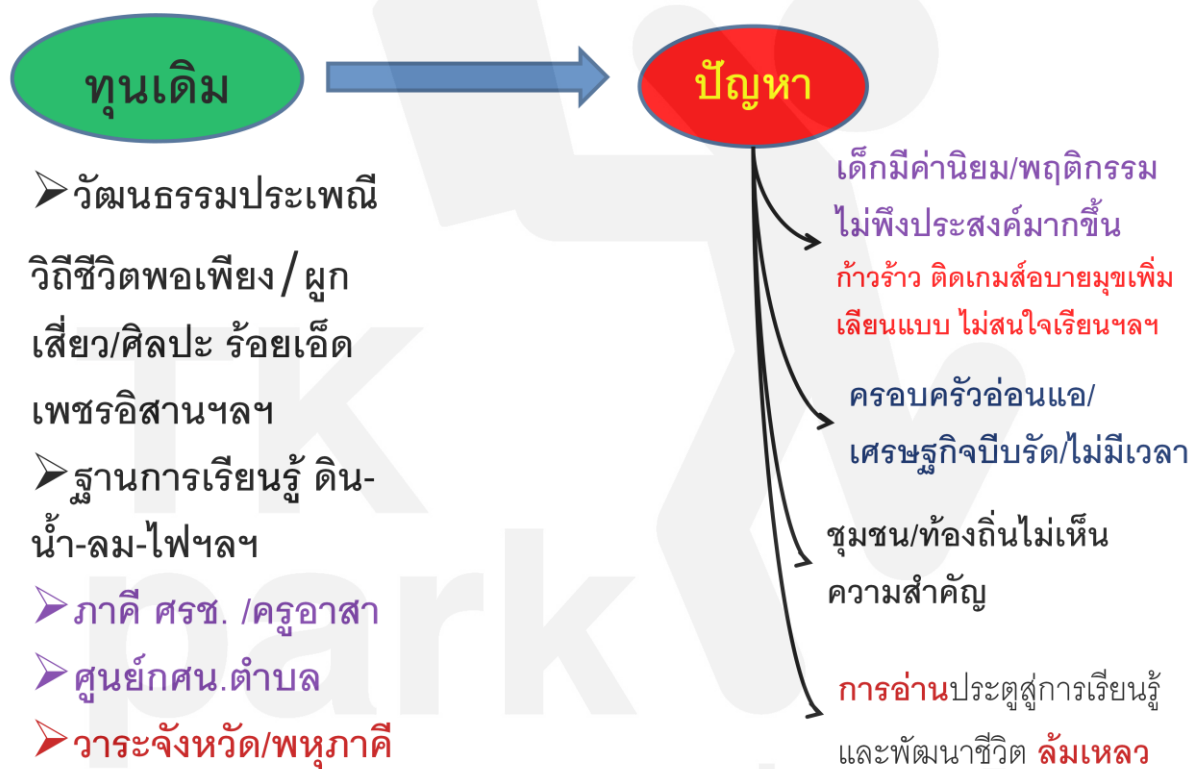
1. สภาพทั่วไปและความเป็นมา

ห้องสมุดเด็กไทยคิด ร้อยเอ็ด มีที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ กศน.จังหวัดร้อยเอ็ด ถนนรัชชูปการ ติดคลองน้ำรอบเมืองเก่า ด้านทิศตะวันออกของตัวเมืองร้อยเอ็ด ภายในบริเวณพื้นที่กศน.ร้อยเอ็ด และเมืองร้อยเอ็ด มีเนื้อที่ ประมาณ 11 ไร่ มีความเป็นสัดส่วน ขอบเขตที่ค่อนข้างกว้างขวาง ถือได้ว่าพื้นที่มีศักยภาพเอื้อต่อการจัดเป็นแหล่งเรียนรู้หรือพื้นที่สร้างสรรค์ ที่มีองค์ประกอบหลากหลาย รวมถึงการดูแลรักษาด้านความปลอดภัยแก่เด็กค่อนข้างสูง มีความร่มรื่นของต้นไม้ และฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ ที่ตั้งชื่อว่า ฐาน ดิน น้ำ ลม ไฟ และฐานการเรียนรู้อื่นที่เป็นการเอื้อต่อความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยฐานคิดที่เชื่อมโยงกับห้องสมุดประชาชนจังหวัดที่ได้รับรางวัลชนะเลิศห้องสมุด 3 ดี (หนังสือดี บรรยากาศดีและบรรณารักษ์ดี) ยอดเยี่ยมในระดับชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2552

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยการอภิปรายกลุ่มย่อยเจ้าหน้าที่กศน. ร้อยเอ็ด บรรณารักษ์ พี่เลี้ยงเด็กและผู้ปกครองถึงสถานการณ์ปัญหาของเด็กและเยาวชนในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนมีค่านิยมและพฤติกรรมที่พึงประสงค์จัดอยู่ในปัญหาหลักของจังหวัดที่ต้องได้รับความสำคัญในการแก้ไข เด็กมีความก้าวร้าวและใช้ความรุนแรงมากขึ้น ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ ชอบเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ดิดเกมส์และอบายมุขมากขึ้น เด็กไม่สนใจใฝ่เรียนรู้พัฒนาตนเอง สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากสื่อสภาพแวดล้อมในสังคมที่บริโภคสื่อโดยไม่รู้เท่าทันการเป็นสังคมบริโภคที่นิยมความทันสมัยที่มีการบริโภคเกินความจำเป็น ส่งผลต่อเนื่องต่อภาวะครอบครัวอ่อนแอ เศรษฐกิจบีบรัดทำให้ไม่มีเวลาและไม่ได้ใช้แนวทางวิธีการอบรมสั่งสอนลูกที่ถูกต้องเหมาะสมเพียงพอ ชุมชนท้องถิ่นเองก็ไม่ให้ความสำคัญ ทำให้การปลูกฝังให้เด็กสนใจใฝ่เรียนรู้พัฒนาตนเอง โดยเฉพาะค่านิยมพฤติกรรมต่อการอ่าน ซึ่งเป็นประตูด่านแรกที่จะช่วยเปิดโลกทัศน์ของเด็กให้มีการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองอย่างต่อเนื่องถือว่าประสบความสำเร็จล้มเหลว ซึ่งภาคีต่างๆ เห็นความสำคัญของการมีห้องสมุดเด็กเพื่อปลูกฝังค่านิยมพฤติกรรมการใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่เยาว์เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งต้องร่วมมือกันอย่างไร้ขีดจำกัดโดยอาศัยภาคีทุกฝ่ายเกี่ยวข้อง ทั้งสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่นตลอดจนภาคีสังคมส่วนรวมต้องรับผิดชอบร่วมกัน

ห้องสมุดเด็กไทยคิด ร้อยเอ็ด เดิมเป็นห้องเรียนเด็กเล็ก ของโครงการศาลาแม่และเด็กสังกัด กศน.เมืองร้อยเอ็ด เมื่อมีแนวคิดดำเนินโครงการห้องสมุดเด็กไทยคิด ซึ่งตรงกับแนวคิดการพัฒนาห้องสมุดเด็กของผู้บริหารกศน.เดิมอยู่แล้ว จึงปรับเปลี่ยนอาคารหนึ่งมาเป็นอาคาร

ห้องสมุดเด็กไทยคิด โดยรับการสนับสนุนและปรับปรุงของมูลนิธิชิน โสภณพานิช และธนาคารธนชาติ แยกออกมาจากห้องสมุดประชาชนจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ภายใต้การกำกับดูแลรับผิดชอบของ กศน.อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งรับโอนมาจากกศน.จังหวัดร้อยเอ็ดตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2551 มาเป็นห้องสมุดเด็กโดยตรงที่มีกลุ่มเป้าหมายชัดเจนในโครงการศาลาแม่และเด็ก มีเด็กปัจจุบัน 88 คน และกลุ่มเด็กเป้าหมายทั่วไป ที่ติดตามผู้ปกครองเข้ามาใช้บริการห้องสมุดประชาชน รวมถึงกลุ่มเด็กที่อยู่ใกล้เคียงเช่นโรงเรียนเทศบาลที่อยู่ติดกัน ฯลฯ อยู่ภายใต้การดูแลของ กศน.อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ซึ่งเดิมทางจังหวัดร้อยเอ็ด และกศน.จังหวัดร้อยเอ็ดมีแนวคิดมุ่งหวังให้เป็นห้องสมุดเด็กต้นแบบสำหรับการขยายผลห้องสมุดเด็กไปทุกอำเภอทั้งจังหวัดร้อยเอ็ด

2. กระบวนดำเนินงานพัฒนาการให้บริการห้องสมุดเด็กไทยคิด

2.1 ขั้นตอนการวางแผนและเตรียมการ (Plan)

การสร้างการรับรู้และความเข้าใจโดยบุคลากรจากส่วนกลางเดินทางมาร่วมประชุมชี้แจงโครงการเอง มีการสมัครเข้าร่วมโครงการโดยผู้อำนวยการกศน.เมืองร้อยเอ็ด ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2551 และรับการและสำรวจข้อมูลพื้นฐานประเมินจากคณะกรรมการถึงความพร้อมจึงได้เข้าร่วมโครงการ ที่มาของแนวคิด คือ ห้องสมุดประชาชนที่มีอยู่เดิมมีกลุ่มเป้าหมายรองรับเด็กด้วย แต่เนื่องจากมีบริบทการเรียนรู้ที่ต่างจากผู้ใหญ่ ทั้งรูปแบบ ระบบวิธีการและระดับการเรียนรู้

ดังนั้น ที่ตั้งของห้องสมุดเด็กไทยคิด จึงต้องแยกออกจากห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ โดยปรับปรุงจากห้องสมุดเด็กอาคารเรียนของเด็กชั้นเดียวที่มีอยู่เดิมก่อนการตั้งโครงการ ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของศาลาแม่และเด็ก ที่มีพื้นที่ใช้สอยภายใน ประมาณ 60 ตารางเมตร ซึ่งมีข้อจำกัดอยู่บ้างคือ พื้นต่ำกว่าระดับพื้นดิน ประมาณ 20 เซนติเมตร และเพดานค่อนข้างต่ำ ซึ่งผลในข้อจำกัดในการระบายอากาศ การออกแบบและดำเนินการก่อสร้างติดตั้งด้านอุปกรณ์ภายในห้องสมุดไทยคิดเป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้โดยส่วนกลางและ ผู้ให้การสนับสนุนได้ทำการติดตั้งปรับปรุงเอง โดยผู้รับการสนับสนุนไม่ทราบรายละเอียดงบประมาณที่ใช้ แต่คาดว่าใช้งบประมาณประมาณ 300,000 บาท ส่วนคน.ร้อยเอ็ดรับผิดชอบความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ให้มีความเรียบร้อยโดยใช้งบประมาณมากกว่าเล็กน้อย

บทบาทความร่วมมือโดยทางมูลนิธิชินฯ ให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องสมุดเท่านั้น ส่วนบทบาทของผู้ได้รับการสนับสนุนหรือคน.เมืองและจังหวัดร้อยเอ็ด รับผิดชอบการปรับปรุงอาคาร และการตกแต่งทั้งภายนอก และ ภายในเป็น เช่น ทาสีอาคาร เครื่องปรับอากาศ ป้ายห้องสมุด สวนหย่อม โดยมีภาคีอื่นมาร่วมด้วยช่วยกันด้วย เช่น มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ช่วยออกแบบและร่วมตกแต่งภายนอกนอกให้สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมที่มีสีเหลืองและสีแดงอันเป็นสีหลักของห้องสมุดเด็กไทยคิดด้วย ซึ่งค่าใช้จ่ายโดยรวมถือว่ามากกว่างบที่สนับสนุนจากโครงการฯ ไทยคิด

ในส่วนการบริหารจัดการ กศน.เมืองร้อยเอ็ด มีวิสัยทัศน์ เป็นสถานที่ศึกษาในการสร้างสังคม อุดมปัญญา ด้วยการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึงภายใต้ปรัชญา คิดเป็น ทำเป็น แก้ไขปัญหาเป็น แต่ภารกิจและกลุ่มเป้าหมายหลักมุ่งไปที่ประชากรวัยแรงงานในและนอกระบบ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน โดยไม่มีการระบุถึงภารกิจ ตัวชี้วัด และกลุ่มเป้าหมายที่ระบุถึงเด็กอย่างชัดเจน ในขณะที่ห้องสมุดประชาชนร้อยเอ็ด มีหลักการดำเนินโดยยึดห้องสมุด 3 ดี คือ ดีที่หนังสือสื่อเรียนรู้ดี บรรยายกาดีและบรรณารักษ์ดี เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงชุมชนสู่ความเป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ โดยพื้นฐานแนวคิดต้องการให้ห้องสมุดเด็กไทยคิดเป็นศูนย์กลางเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของห้องสมุดประชาชนด้วย มีบทบาทสร้างบรรยากาศและกระตุ้นให้ผู้ปกครองร่วมสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย

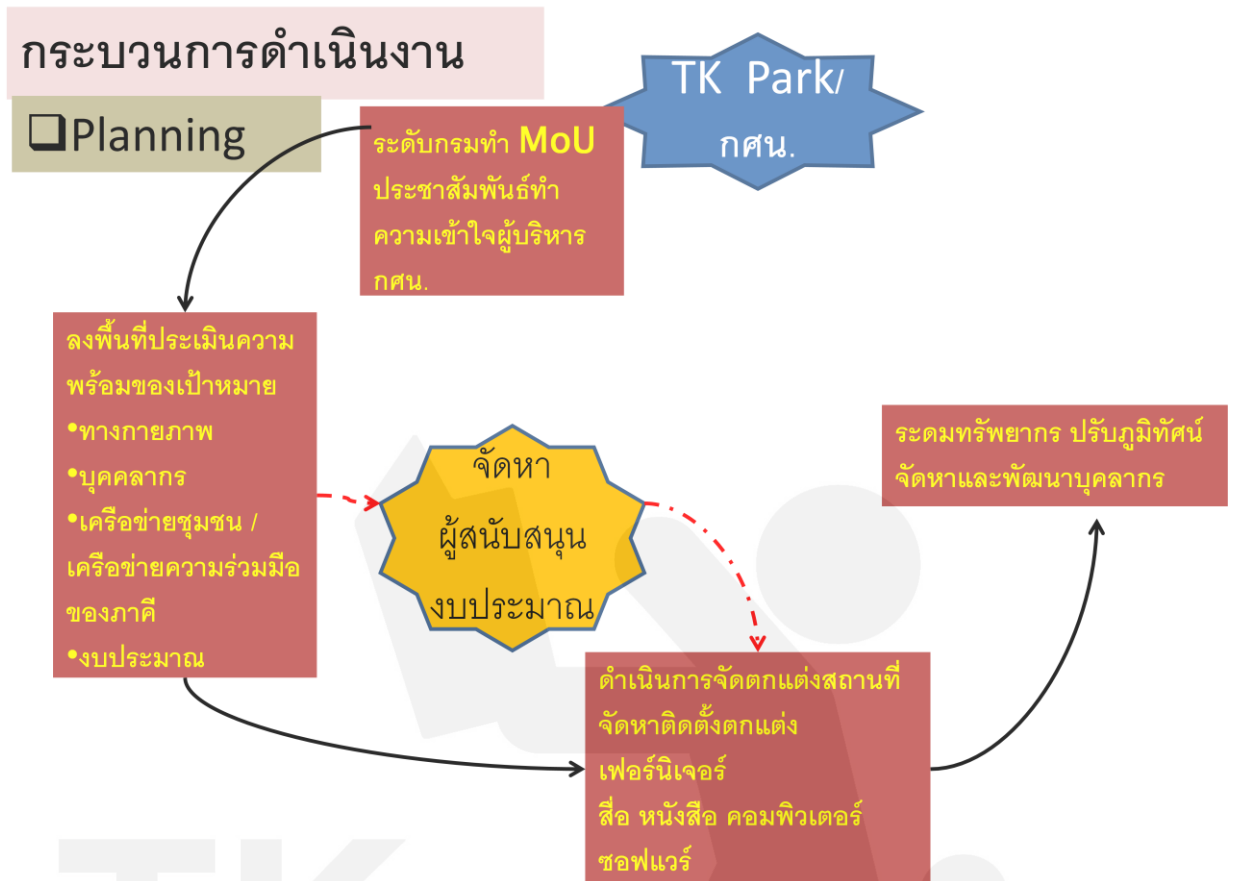
อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดเด็กไทยคิดร้อยเอ็ด การจัดโครงสร้างองค์กรถือว่ายังไม่มีบุคลากรประจำการอย่างแท้จริง ได้มอบหมายให้อยู่ในการดูแลและรับผิดชอบของโครงการศาลาแม่และเด็ก ซึ่งประกอบด้วยครูพี่เลี้ยงและครูโครงการศูนย์เรียนรู้ชุมชน (ศรช.) รวม 4 คน ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการกศน.เมืองร้อยเอ็ด ผู้ดูแลรับผิดชอบจึงเป็นบุคคลากรที่เป็นผู้ดูแลเด็กในศูนย์ ไม่ได้รับผิดชอบในการจัดการจากห้องสมุดประชาชนโดยตรง แต่การบริหารจัดการมีการปรึกษาร่วมกับ

ห้องสมุดประชาชนในการพัฒนา แต่บทบาทของบรรณารักษ์ยังไม่ได้รับการมอบหมายให้มีการ
ร่วมบริหารจัดการอย่างเป็นทางการหรือเต็มศักยภาพ

ในช่วงการเติมการระยะเริ่มต้น ได้เกิดความพยายามสนับสนุนจากจังหวัดร้อยเอ็ด
โดยเฉพาะอดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่ง (ปัจจุบันย้ายไปทำงานที่จังหวัดนครพนม)
และกศน.จังหวัดร้อยเอ็ดมีแนวคิดมุ่งหวังให้เป็นห้องสมุดเด็กต้นแบบสำหรับการขยายผลห้องสมุด
เด็กไปทุกอำเภอทั้งจังหวัดร้อยเอ็ด โดยได้ประชาสัมพันธ์ให้ให้อำเภอต่างๆ ได้ไปดำเนินการให้มี
เป็นห้องสมุดเด็กต้นแบบของตนเองทุกอำเภอ ปัจจุบัน แต่หลังจากอดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดคน
ดังกล่าวได้ย้ายไปทำงานที่จังหวัดนครพนมแล้ว มีอำเภอที่มุ่งมั่นดำเนินการในเรื่องนี้ต่อเนื่อง คือ
อำเภอจตุรพักพิมาน

นอกจากนี้ จากการศึกษาเอกสารแผนงานของกศนอำเภอยัง พบว่า ไม่มีแผนงานแม่บท
หรือแผนยุทธศาสตร์ และแผนดำเนินงานรองรับการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดเด็กไทยคิด เพื่อที่
แสดงให้เห็นการเป็นรูปแบบตัวอย่างของจังหวัดอย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติ กศน.ได้พยายาม
ดำเนินการแบบไม่มีงบประมาณโดยตรง จึงต้องแก้ไขโดยจัดสรรรายได้จากค่าธรรมเนียม ซึ่ง
จัดเก็บจากผู้ปกครองเด็กส่วนหนึ่งและงบประมาณจากปกติที่มีอยู่ส่วนหนึ่งมาใช้ในการดังกล่าว
เป็นรายปีไป ซึ่งถือว่าไม่เพียงพอ จากการศึกษาแม้ว่าบุคลากรที่มีอยู่จะสามารถปฏิบัติการ
อย่างเต็มที่ แต่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นระบบการดำเนินการที่เป็นอยู่อาจ
กล่าวได้ว่ายังไม่เต็มศักยภาพของการมีห้องสมุดเด็ก แต่เป็นไปเพียงเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการ
ห้องสมุดเด็กเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องโดยที่มีเด็กมีพัฒนาการตามมาตรฐานทั่วไปเท่านั้น

park
อุทยานการเรียนรู้

2.2 ขั้นตอนการให้บริการ (Do)

ห้องสมุดแห่งนี้เริ่มเปิดจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลากว่า 2 ปีเศษ การเปิดให้บริการ มีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้บริการ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1)กลุ่มเป้าหมายเป็นประจำและต่อเนื่อง คือ เด็กนักเรียนที่อยู่ในโครงการศาลาแม่และเด็ก ที่เปิดสอนดูแลเด็กก่อนวัยเรียนสังกัดกศน. และบรรดาผู้ปกครอง เด็กที่เรียนอยู่มีทั้งหมด 108 คน ห้องสมุดไทยคิดจึงเป็นส่วนหนึ่งในบทบาทของซัดเกลาและดูแลเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์ฯ 2)กลุ่มเด็กทั่วไปเช่นจากโรงเรียนใกล้เคียงหรือเด็กที่ติดตามผู้ปกครองมาห้องสมุดประชาชน หรือร่วมกิจกรรมของห้องสมุดเด็กโดยตรง ซึ่งพิจารณาจากแนวคิดห้องสมุดเด็กเป็นแหล่งเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์เด็กและเยาวชนแห่งหนึ่งซึ่งสามารถมาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อการเรียนรู้และนันทนาการได้ 3) กลุ่มเป้าหมายที่เป็นสถานการศึกษา เช่นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์เด็กเล็กในสังกัดอบต. โรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนในสังกัดสพฐ. ผู้นำชุมชน อาสาสมัครในเครือข่ายของกศน.เมืองร้อยเอ็ด และ สถาบันการศึกษา องค์กรรัฐและเอกชน ที่สนใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กได้มาศึกษาดูงาน โดยกลุ่มเป้าหมายที่ 2 และ 3 เข้าร่วมในกิจกรรมปกติของกศน.เมืองฯ และจังหวัดร้อยเอ็ด เช่น กิจกรรมส่งเสริมนิสัยการอ่านของทางห้องสมุด เช่น การประกวดต่างๆ และการส่งเสริมการอ่าน กิจกรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเปิดห้องสมุดให้บริการแก่เด็ก

ทั่วไปได้เข้ามาร่วมศึกษาและใช้บริการห้องสมุดเป็นครั้งคราวไป ช่วงเวลาคือวันหยุดราชการ หรือเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งมักจะมีกลุ่มเด็กระดับประถมศึกษาที่มากับผู้ปกครองเข้ามาร่วมใช้บริการต่างๆ ในห้องสมุดบ้าง และมีบางส่วนที่เล่นเกมคอมพิวเตอร์ โดยกิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นนั้นใช้งบประมาณจากการประสานความร่วมมือ ของ กศน. เมืองร้อยเอ็ดทั้งสิ้น

ส่วนกิจกรรมให้บริการที่ต่อเนื่อง 5 วันต่อสัปดาห์ วันจันทร์ถึงศุกร์จะเป็นการให้บริการสำหรับกลุ่มเด็กและผู้ปกครองภายในโครงการศาลาแม่และเด็ก ซึ่งจะเปิดให้บริการ 2 ลักษณะ คือ

1. ห้องสมุดไทยคิดเป็นที่พบปะและประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง และพี่เลี้ยงเด็ก โดยยามเข้าผู้ปกครองมาส่งเด็ก เด็กและ/หรือผู้ปกครองสามารถใช้เวลาว่างก่อนเข้าเรียน ใช้เวลาว่างเล่นและอ่านหนังสือในห้องสมุดก่อนเวลาเข้าเรียนตอนเช้า และช่วงเย็นรับเด็กกลับบ้าน เด็กสามารถเล่นและอ่านหนังสือรอผู้ปกครองในห้องสมุดได้ หรือผู้ปกครองมารับเด็กและใช้เวลาศึกษาหนังสือต่างๆ เพื่อเป็นเนื้อหาสำหรับสอนเด็กที่บ้านต่อไป นอกจากนี้ยังมีหนังสือเกี่ยวกับนิทานที่สะท้อนความคิด ความเชื่อและวิถีชีวิตแบบไทย เช่น ชูฉันทอ้ว ผาแดงนางไอ่ ฯลฯ ที่ครูพี่เลี้ยง/ผู้ปกครองเด็กกลุ่มที่สูงวัยและรู้จักให้ความสนใจอ่านแล้วนำไปเล่าเป็นนิทานสอนคตินิยมก่อนนอนที่บ้าน
2. การจัดกิจกรรมให้เด็กมาใช้บริการโดยตรง ซึ่งศาลาแม่และเด็กได้จัดเป็นตารางให้เด็กแต่ละชั้นหมุนเวียนกันมาใช้ห้องสมุดโดยมีครูพี่เลี้ยงประจำชั้นคอยดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กในแต่ละชั้นจะมีชั่วโมงที่ครูพาเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดเด็กนี้อย่างน้อยคนละ 1 ชั่วโมงต่อวัน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเสริมในและนอกห้องสมุดบ้าง ในห้องสมุดเช่น กิจกรรมเสริมการอ่านด้วยการเล่านิทาน การจัดแสดงละครหุ่นมือ ศิลปินน้อยฝึกระบายสีหรือผลิตงานศิลปะ ฯลฯ กิจกรรมนอกห้องสมุด เช่น เบบี้ไอส์ไตน์ ทดลองวิทยาศาสตร์ต่างๆ หรือกิจกรรมร่วมในวันสำคัญต่างๆ ทางศาสนา หรือสังคมเช่นวันพ่อ จัดให้เด็กประดิษฐ์การ์ดด้วยตัวเองและมอบให้พ่อ เป็นต้น สำหรับสื่อเทคโนโลยี เกมคอมพิวเตอร์เด็กในโครงการศาลาแม่และเด็ก มีเด็กเป็นส่วนน้อยที่เล่น เป็นเด็กที่มีอายุ 7-12 ปี ที่ติดตามผู้ปกครองหรือในโอกาสที่กศน. เมืองร้อยเอ็ดจัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อสังคมแล้วเปิดห้องสมุดไทยคิดร่วมด้วยเด็กจึงจะได้เล่น แต่ก็มักมีปัญหาเกี่ยวกับเครื่องเสียบ (เครื่องแอง) ประจำ และไม่เพียงพอสำหรับเด็กในยามที่มีเด็กเข้ามาใช้บริการมาก

เนื่องจากการบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิดอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของโครงการศาลาอนามัยแม่และเด็ก มีบุคลากรประจำต่อเนื่อง 2 คนที่เป็นครูพี่เลี้ยง และเป็นครูที่หมุนเวียนจากโครงการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศรช.) ส่วนเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนยังไม่มีบทบาทในการบริหารจัดการอย่างเต็มศักยภาพ การเปิดให้บริการตามปกติทุกวันในรูปแบบที่เป็นแหล่งเรียนรู้เฉพาะกลุ่มเด็กภายในโครงการศาลาแม่และเด็ก ด้วยข้อจำกัดด้านบุคลากร

งบประมาณ และสื่อที่ยังมีอยู่น้อยไม่เพียงพอ สื่อหนังสือมีประมาณ 400 เล่มแต่หนังสือแต่ประเภทมีจำนวนน้อย เครื่องคอมพิวเตอร์ 1 เครื่องพร้อมสื่อเทคโนโลยี แผ่นCD/VCD 6 แผ่น จึงยังไม่เปิดให้บริการอย่างครบวงจรตามมาตรฐานของห้องสมุดทั่วไปได้ เช่น การให้ยืมหนังสือ หรือสื่อต่างๆ ส่วนในการพัฒนาบุคลากรในช่วงแรกมีการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ในและนอกห้องสมุด ซึ่งไม่เพียงพอ ส่วนความต้องการอบรมพัฒนาพัฒนาบุคลากรที่กลุ่มครูพี่เลี้ยง ระบุ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการผู้ปกครองและอาสาสมัครชุมชนในการร่วมพัฒนาทักษะการอ่านในเด็ก เทคนิคการจัดกิจกรรมและสร้างสื่อเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ในกลุ่มเด็ก การบริหารจัดการคุณภาพการบริการห้องสมุดอย่างครบวงจร การทำการวิจัยในห้องเรียน เป็นต้น

2.3) ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบ (Check)

ระบบการติดตามและประเมินผลงานภายในห้องสมุดเด็กไทยคิดร้อยเอ็ด กล่าวได้ว่า ยังไม่ได้รับการออกแบบและสร้างความเข้าใจในกลุ่มที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนไม่มีความชัดเจนร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยสาเหตุที่สำคัญ ได้แก่ ทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดยังไม่ได้ระบุอย่างมีเอกภาพร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องชัดเจน การขาดแผนปฏิบัติการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจง มีประชุมบุคลากรภายในของโครงการศาลาแม่และเด็ก และกศน.เมืองร้อยเอ็ด ต่อเนื่องทุกเดือนโดยอาศัยเทคนิคการสังเกตส่วนตัว และมีการรายงานผลดำเนินงานโดยใช้แบบฟอร์มที่ออกแบบโดย TK Park ส่วนกลาง ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว ในการสนับสนุนต่อเนื่องของส่วน TK Park บุคลากรในพื้นที่ระบุว่า การติดตามหนุนเสริมที่เป็นระบบต่อเนื่องจากส่วนกลางถือว่ายังมีไม่เหมาะสมเพียงพอในการขับเคลื่อนห้องสมุดให้สำเร็จและเป็นต้นแบบเพื่อการขยายผลอย่างเต็มศักยภาพได้

อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษา ก็มีการสะท้อนปัจจัยและผลการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อเด็กและสังคมโดยส่วนรวมนดังนี้

เชิงบวก

- เป็นสถานที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์เชิงบทบาทในครอบครัวระหว่างเด็ก ผู้ปกครองและกลุ่ม ผู้สูงวัยให้มีมากขึ้น เป็นการลดช่องว่างปัญหาสังคมในครอบครัว และเป็นสถานที่ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่เด็กทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในช่วงวันหยุด ที่กลุ่มผู้ปกครองระบุว่าควรจะเป็นค่านิยมพื้นฐานในสังคมแทนค่านิยมนำเด็กเข้าห้างสรรพสินค้า อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน
- เด็กมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีมากขึ้น เช่น ร่าเริง มีความสุข การกล้าแสดงออกทั้งการพูดและการโต้ตอบ การอยากมาโรงเรียนในช่วงปิดเทอม การขอให้พ่อแม่อ่านหนังสือให้อ่านถ้ามีโอกาสผ่านไปหรือเข้าร้านหนังสือ การขยันทำการบ้าน การรู้จัก

วางตัวเหมาะสมและมีจิตคารวะต่อผู้ปกครองผู้สูงอายุ ฯลฯ ซึ่งห้องสมุดถือเป็นปัจจัย ดึงดูดหนึ่งในหลายปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ดังที่ กล่าวมา

- หนังสือที่ให้บริการมีความเหมาะสมกับวัยเด็ก และสะท้อนวิถีชีวิตประจำวัน หลากหลาย มีความเหมาะสมกับเพศ เช่น เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบหนังสืออ่านเล่น ถ้าเป็นเด็กผู้ชาย ชอบหนังสือแนววิทยาศาสตร์และการผจญภัยเกี่ยวกับธรรมชาติ และดึกดำบรรพ์ เช่น ไดโนเสาร์ หรือหุ่นยนต์กลไก เป็นต้น
- จุดเด่นของการตกแต่งสภาพแวดล้อมภายในของห้องสมุดมีความโดดเด่นและไม่ เหมือนใคร ซึ่งนอกจากหนังสือแล้ว ตัวต่อรูปหกเหลี่ยมแบบรังผึ้ง การมีบันไดขึ้นลง และ ทรงแบบถ้ำก็มีส่วนอย่างมากในการสร้างบรรยากาศให้เด็กเข้าร่วมทำกิจกรรมในห้องสมุด ที่ครูสามารถสังเกตพฤติกรรมได้ง่าย
- ครูพี่เลี้ยงเป็นครูอาชีพที่มีพื้นฐานความรู้เรื่องเด็กและมีจิตใจรักเด็ก มีทัศนคติต่อการ ทำงานเป็นทีมที่ดี
- ภาพรวมของสถานที่ทั้งภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกร่มรื่น บรรยากาศเสมือนบ้าน เชื้อต่อการเรียนรู้และมีความปลอดภัยแก่เด็ก โดยเฉพาะมีความวางใจ เชื่อมั่นจาก ผู้ปกครอง

เชิงลบ

- สื่อหนังสือและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ และยังไม่มียืมสื่อที่ หลากหลายเพียงพอ ควรมีสื่อประดิษฐ์อื่น เช่น หุ่นมือ เป็นต้น
- ตัวอาคารต่ำ มีปัญหาเกี่ยวกับระบบระบายอากาศ ระบบแสงส่องสว่าง การป้องกันฝนสาด และการระบายน้ำในฤดูฝน เป็นอาคารที่ไม่เอื้อต่อการอนุรักษ์พลังงาน
- บุคลากรมีการเปลี่ยนแปลงและขาดแรงจูงใจที่ดีพอ เนื่องจากอาศัยใช้ครูศรช.จาก โครงการอื่นร่วมด้วย ครูพี่เลี้ยงบางส่วนไม่สามารรถตั้งค่าตอบแทนได้โดยตรง
- บุคลากรบางส่วนมาจากวิธีการหมุนเวียนครูจากโครงการศรช. มาช่วยงานเป็นรายปีไป และบุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องเพียงพอ เช่น การ ทำหน้าที่บรรณารักษ์ การวิจัยปฏิบัติการสร้างการเรียนรู้เสริม และการมีระบบติดตามและ ประเมินผลภายในเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการบริการอย่างครบวงจรต่อเนื่อง

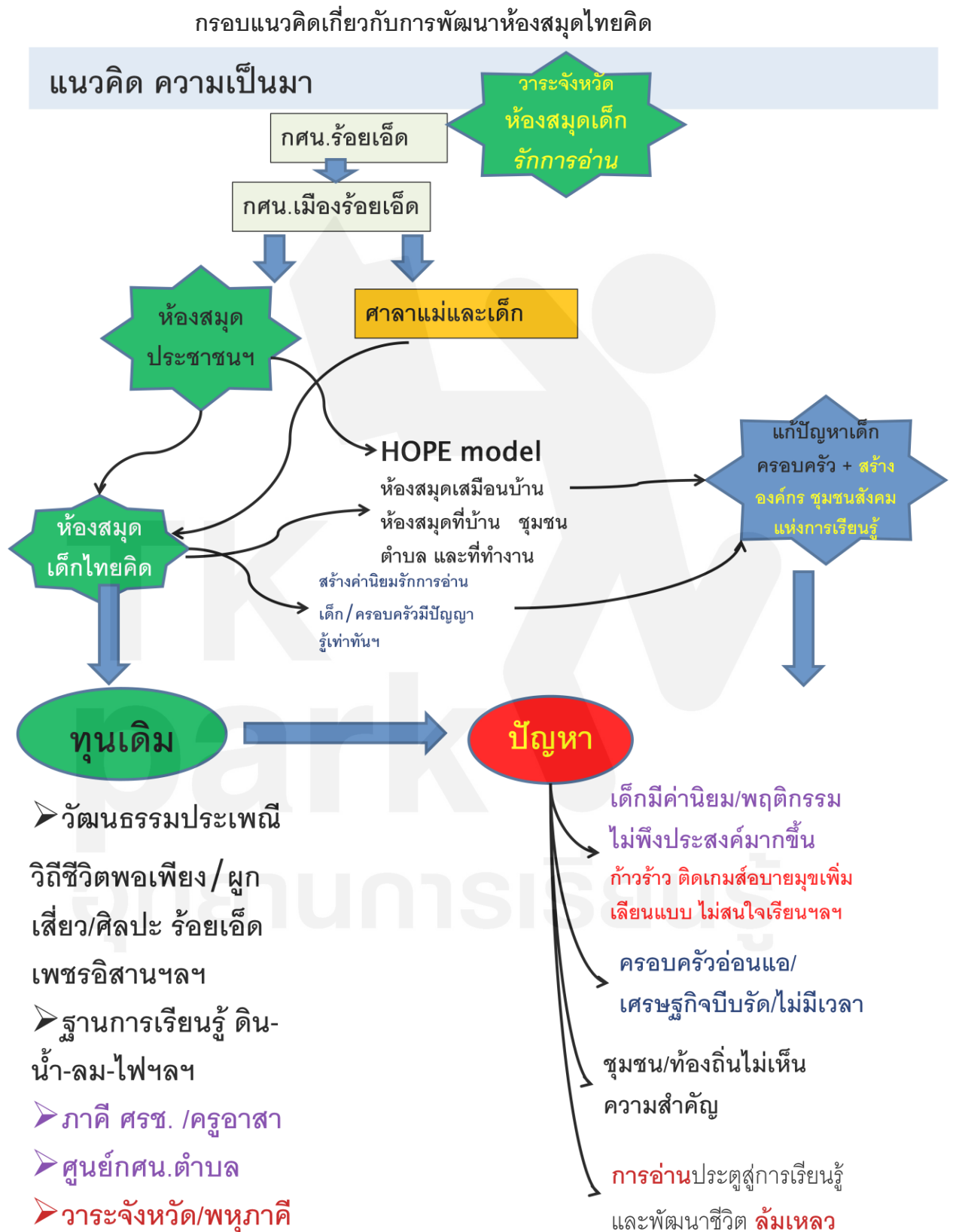
2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (Act)

การดำเนินงานของห้องสมุดเด็กไทยคิด ยังไม่ได้ออกแบบและดำเนินการร่วมระหว่างกศน.ร้อยเอ็ดและ TK Park อย่างครบวงจรที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ที่มีการสะท้อนข้อมูลผลการติดตามและประเมินภายใน มาสะท้อนและเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องเพื่อการเป็นต้นแบบห้องสมุดมีชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ในสังคม โดยกระบวนการและความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง ซึ่งควรที่จะดำเนินในการดังนี้ให้สำเร็จลุล่วงในระยะที่เหลือนต่อไป

3. วิเคราะห์ผลการติดตามการดำเนินงาน

3.1 แนวคิดและจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิด

หากวิเคราะห์ถึงแนวคิดและจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิดร้อยเอ็ด โดย คณะผู้ศึกษาประมวลตามกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาห้องสมุด คือ การจัดปรับ สภาพแวดล้อมและให้บริการของห้องสมุดซึ่งรวมถึงการจัดการกิจกรรมเรียนรู้เสริมในและนอก ห้องสมุดให้มีความน่าสนใจและดึงดูดเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี เข้ามาอ่านหนังสือและมีส่วนร่วมทำ กิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการห้องสมุดเด็กไทยคิด การสร้างสัมพันธภาพ และบทบาทของสถาบันครอบครัว ให้มีความอบอุ่นและเข้มแข็ง โดยเชื่อมโยงการใช้ทุนทางสังคม ที่มีอยู่ เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่ายแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นของกศน.เมือง ร้อยเอ็ด ภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีความเข้มแข็งและร่วมมือเป็นเครือข่ายใน การจัดการพัฒนา สามารถและใช้ประโยชน์ห้องสมุดเด็กไทยคิด เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาวิกฤติสังคม ได้ โดยเฉพาะปัญหาเด็กและเยาวชนในภาวะปัจจุบัน แต่การดำเนินงานของห้องสมุดเด็กไทยคิด ยังไม่ได้ออกแบบและดำเนินการร่วมระหว่างกศน.ร้อยเอ็ดและ TK Park อย่างครบวงจรที่เป็น ระบบและมีประสิทธิภาพ ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาคุณภาพต่อเนื่องเพื่อการเป็นต้นแบบ ห้องสมุดมีชีวิตแก่ครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ในสังคม

ข้อคิดเห็นจากเวทีการสะท้อนข้อมูลจากกลุ่มผู้ปกครอง

1. ความคาดหวังบทบาทห้องสมุดต่อการพัฒนาคุณภาพเด็ก
 - เด็กมีค่านิยมและพฤติกรรม รักเรียนรู้ เข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวได้ง่าย กล้าแสดงออก รู้จักทำหน้าที่ตนเอง เข้ากับสังคม/เพื่อนฝูง
 - มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ว่านอนสอนง่าย
 - เฉลียวฉลาด เก่ง มีคุณธรรม
 - สามารถแก้ปัญหา/กล้าเผชิญปัญหา/ยอมรับและรับผิดชอบต่อการกระทำ
 - มีเป้าหมาย และเห็นคุณค่าของวิถีไทย
2. แนวทางการเสริมสร้างเด็กให้เป็นไปตามคาดหวัง
 - ผู้ปกครองต้องมีชีวิตเป็นแบบอย่างที่ต้องการให้เด็กเป็น
 - สอนให้ช่วยตนเองทำหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบต่อตนเอง และครอบครัว
 - สอนแบบ “สุ จี ปุ ลิ” ซึ่งเป็นผลมาจากการพื้นฐานการรักการอ่าน จึงต้องสร้างให้เด็ก มีนิสัยรักการอ่านสร้างให้เด็กสามารถคิด วิเคราะห์เป็น ด้วยภูมิปัญญาตนเอง
 - ครอบครัวพ่อแม่ต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสอนลูก วางข้อตกลงเพื่อพัฒนาการ ของลูก หมั่นสังเกตว่าลูกชอบอะไร พร้อมร่วมมือกับโรงเรียน

- ร่วมกันเป็นเครือข่าย แสวงหาห้องเรียนธรรมชาติเพื่อฝึกปฏิบัติ สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เสริมแก่เด็ก และเชื่อมโยงวิถีชีวิตชนบทในอดีตกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก

3. ผลสะท้อนต่อพัฒนาการของเด็กและการดำเนินของห้องสมุด

- เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น เช่น ร่าเริงมีความสุข การกล้าแสดงออกทั้งการพูดและการโต้ตอบ การอยากมาโรงเรียนในช่วงปิดเทอม การขอให้พ่อแม่ซื้อหนังสือให้อ่านถ้ามีโอกาสผ่านไปหรือเข้าร้านหนังสือ การขยันทำการบ้าน (บางคนลักขโมยหนังสือกลับไปอ่านที่บ้าน) การรู้จักวางตัวเหมาะสมและมีจิตคารวะต่อผู้ปกครองผู้สูงอายุ ฯลฯ
- หนังสือที่บริการมีความเหมาะสมกับวัยเด็ก และสะท้อนวิถีชีวิตประจำวัน หลากหลาย มีความเหมาะสมกับเพศ เช่น เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบหนังสืออ่านเล่น ถ้าเป็นเด็กผู้ชายชอบหนังสือแนววิทยาศาสตร์และการผจญภัยเกี่ยวกับธรรมชาติ และเด็กดื่อบรรพ์เช่นไดโนเสาร์ หรือหุ่นยนต์กลไก เป็นต้น
- มีจุดเด่นของการของตกแต่งสภาพแวดล้อมภายในของห้องสมุดมีความโดดเด่นและไม่เหมือนใคร ตัวต่อรูปหกเหลี่ยมแบบรังผึ้งการมีบันไดขึ้นลง และรูปทรงแบบถ้ำก็มีส่วนอย่างมากในการสร้างบรรยากาศให้เด็กเข้าร่วมทำกิจกรรมในห้องสมุด ที่ครูสามารถสังเกตพฤติกรรมได้ง่าย
- ครูพี่เลี้ยงเป็นครูอาชีพที่มีพื้นฐานความรู้เรื่องเด็กและมีจิตใจรักเด็ก มีทัศนคติต่อการทำงานเป็นทีมที่ดี
- ภาพรวมของสถานที่ทั้งภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกร่มรื่น บรรยากาศเสมือนบ้าน เชื้อต่อการเรียนรู้และมีความปลอดภัยแก่เด็ก โดยเฉพาะมีความวางใจ เชื่อมั่นจากผู้ปกครอง
- ควรมีกิจกรรมเสริมเรียนรู้ต่อเนื่องระหว่างห้องสมุดและกลุ่มผู้ปกครอง/ชุมชนร่วมกัน หากพิจารณาถึงประเด็นคำถามสำคัญอื่น เช่น ความสอดคล้องห้องสมุดไทยคิดกับ

วัตถุประสงค์และความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กระบวนการและผลผลิตโครงการเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานและผู้รับผิดชอบนำไปใช้ได้จริง และพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของการให้บริการห้องสมุดไทยคิด โดยกระบวนการและผลผลิตของโครงการเหล่านี้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของภาคี หน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้อง คณะผู้ศึกษามีความเห็นว่าควรที่โครงการจะนำไปเป็นกรอบในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้สำเร็จ ล่วงไว้ในระยะเวลาที่เหลือต่อไป

3.2 การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานออกเป็น 2 ประเด็นได้แก่ (ก) ตารางการประเมินวิเคราะห์การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด (ข) ตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA (ค) การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรค ดังต่อไปนี้

ก. ตารางการประเมินวิเคราะห์การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
1.การวางแผน (Plan)						
1)มีการวางแผนงาน เช่น การมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม			★			
2) การประเมินสถานการณ์และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาห้องสมุด ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลงาน				★		-การวางระบบ/บทบาท แผนงาน และ M&E ภายใน และร่วมกันไม่เพียงพอ
3) กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบายผู้นำ/คณะกก.บริหารที่สำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่			★			-ความพร้อมในภาวะผู้นำ /ภารกิจ และบทบาทภาคีสนับสนุนจาก กศน. ตาม MOU เอื้ออำนวย
4) บุคลากรและโครงสร้างการมอบหมายหน้าที่ในองค์กร			★			-ความพร้อมในภาวะผู้นำ /ภารกิจ และบทบาทภาคีสนับสนุนจาก กศน. ตาม MOU เอื้ออำนวย
5)มีแผนการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องสอดคล้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง				★		-การงบประมาณ/จัดโครงสร้างองค์ไม่ชัดเจน บรรณารักษ์ไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นอย่างเหมาะสม
ค่าเฉลี่ย การวางแผน (Planning) = 2.6						
2.การให้บริการ(Do)						
1)กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อ		★				-การสนับสนุนจากอุทยานการ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
และอุปกรณ์ ,กลุ่มเนื้อหาหนังสือที่มี อยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือ พัฒนาการ						เรียนรู้TK Park
2)การให้บริการหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อน ความเพียงพอของหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์				☆		-ยังไม่มีกรให้บริการแบบครบ วงจร
3)การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้หรือ สร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับ บริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภท และจำนวนกิจกรรมรวมถึง วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผล การดำเนินงาน			☆			
4)การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีเกี่ยวข้อง เอกชน รัฐและท้องถิ่น การสร้าง สัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการ พัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน				☆		-กิจกรรมการเชื่อมโยงเครือข่าย ภาคีเกี่ยวข้องเชิงรุกไม่เพียงพอ
5)การสร้างบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมดึงดูดให้เด็กเยาวชน เข้าร่วม		☆				-เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของTK Park
ค่าเฉลี่ย การให้บริการ(Doing) = 3.0						
3.การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Check)						
1)มีระบบการติดตามและประเมินผล ภายใน,การเก็บข้อมูลเพื่อการติดตาม และประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง				☆		-ยังไม่การวางระบบ/บทบาท แผนงานและ ระบบ M&E ภายใน และร่วมกันเพียงพอ

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
2)การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา(Maintenance)เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใ้การใช้การได้สม่าเสมอ				☆		
3) การสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน				☆		
4)มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง(TK Park)เหมาะสม				☆		-ขาดการติดตามหนุนเสริมจากส่วนกลางต่อเนื่อง
5)ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก		☆				-เป็นผลมาจากหลายปัจจัยเช่นระบบการจัดการเรียนรู้/บุคลากร ฯลฯ
ค่าเฉลี่ย การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking) = 2.4						
4. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Act)						
1)มีข้อเสนอแนะต่างๆเพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆเป็นทางการอันเป็นผลมาจากการติดตามตรวจสอบ				☆		-ยังไม่การวางระบบ ระบบM&E ภายใน และร่วมกันอย่างครบวงจร PDCAเพียงพอ
2)มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ				☆		
3)มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น				☆		
4)มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น				☆		
5)มีการสรุปบทเรียน การเป็นต้นแบบสร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผลรูปแบบ				☆		

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
ค่าเฉลี่ย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action) = 2.0						
ค่าเฉลี่ยภาพรวมทุกประเด็น = 2.50						

ประเด็นการประเมินทั้ง 20 การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับคะแนน 2.0-3.0 ซึ่งด้านการให้บริการมีระดับคะแนนสูงสุด และน้อยที่สุด คือ ด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้ประเมินระดับค่าเฉลี่ยภาพรวมของห้องสมุดไทยคิดขอนแก่นทุกด้านพบว่าได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.50

ข. ตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
Planning	<ul style="list-style-type: none"> -ความพร้อมในภาวะผู้นำ กระบวนการทัศน์ภารกิจและบทบาทภาคีสถักสนับสนุนจาก กศน. ตาม MOU -ปัจจัยอาคาร/สถานที่เอื้ออำนวย -มีฐานกลุ่มเป้าหมายชัดเจน ศาลาแม่และเด็ก -จังหวัดให้ความสนใจและสำคัญ ช่วยประสานภาคี ร่วมมือดำเนินการทั้งจังหวัด และให้มีทุกอำเภอ 	<ul style="list-style-type: none"> -การวางระบบ/บทบาท แผนงานและ M&E ภายใน และร่วมกันไม่เพียงพอ -การเชื่อมโยงทุนเดิมฐานเรียนรู้ดินน้ำลมไฟ และศักยภาพของพื้นที่/ชุมชน/ภาคี ที่มีอยู่ไม่เพียงพอ เหมาะสมกับTK Park -ไม่รู้เรื่องการจัดการงบประมาณ -การงบประมาณ/จัดโครงสร้างองค์ไม่ชัดเจน บรรณารักษ์ไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น -แผนดำเนินงานและพัฒนาไม่ชัดเจนเพียงพอ

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
Doing	-บรรยากาศ/การเข้าถึงสถานที่และกลุ่มเป้าหมาย สะดวก ปลอดภัย -เตรียม/พัฒนาบุคลากรกิจกรรมเสริมรักการอ่านโดย กศน. + TK Park -สื่อการเรียนรู้ที่เป็นเอกสาร ดึงดูด และเหมาะสมกับเด็ก -เป็นแหล่งเรียนรู้ ฐานของภาคีเกี่ยวข้อง/ชุมชนอื่นๆ	-งบประมาณขาดความต่อเนื่องไม่มีสำหรับกิจกรรมเสริมการเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรเพียงพอ -แรงจูงใจ/บุคลากรไม่เพียงพอ -สื่อไม่หลากหลายเพียงพอกับเด็ก -คอมพิวเตอร์เสีย แสง -พื้นที่อาคาร หลังคาต่ำ ไม่โปร่ง มีปัญหาหน้าฝน และการระบายอากาศ
Checking	-มีระบบติดตามผล รายงาน	-ระบบรายงานสื่อทางเดียวและเป็นภาระงานยุ่งยาก -ขาดการเกาะติดพื้นที่/เสริมหลังจาก TK park เพียงพอ
Action	-เตรียมจัดหาและพัฒนาบุคลากร	-ระบบข้อมูล/เพื่อ M&E ไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง

ค. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและปัจจัยอุปสรรค

ความพึงพอใจและปัจจัยเอื้อ

1. จังหวัด (เคย) ให้ความสนใจและสำคัญ ในเชิงนโยบาย ช่วยประสานภาคีและอำเภอต่างๆ ร่วมมือดำเนินการทั้งจังหวัด และมุ่งให้มีห้องสมุดเด็กแบบไทยคิดในทุกอำเภอ
2. ความพร้อมในภาวะผู้นำ กระบวนทัศน์/ภารกิจและบทบาท ภาคีสนับสนุนจาก กศน. ตาม MOU
3. รูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นเอกลักษณ์ สื่อเกมส์ซึ่งเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อการเรียนรู้ที่เป็นหนังสือที่หลากหลายพอควร สามารถดึงดูด และเหมาะสมกับเด็ก มีประโยชน์ต่อการสร้างพัฒนาการของเด็ก
4. ปัจจัย อาคาร/สถานที่เอื้ออำนวย บรรยากาศ/การเข้าถึงสถานที่และกลุ่มเป้าหมาย สะดวก ปลอดภัย และการมีฐานกลุ่มเป้าหมายชัดเจน ศาลาแม่และเด็ก

5. เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงานขององค์กรต่างๆ ที่มีแนวคิดในการสร้างห้องสมุดสำหรับการเรียนรู้ของเด็ก ได้เป็นที่ศึกษาดูงานจนผู้ใหญ่ในจังหวัดเห็นความสำคัญของโครงการสร้างนิสัย์รักการอ่าน
6. มีการเตรียม/พัฒนาบุคลากรกิจกรรมเสริมรักการอ่านโดย กศน. และ TK Park ในระยะเริ่มต้น

และบุคลากรได้เรียนรู้เทคนิคการเล่านิทาน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ต่างๆ วิธีคิดรูปแบบในการจัดนิทรรศการและกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนร่วมโครงการ

ปัจจัยปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการห้องสมุดไทยคิด

1. การออกแบบกระบวนการดำเนินโครงการไม่เหมาะสม ขาดแผนยุทธศาสตร์รองรับที่มุ่งให้มีรูปแบบหรือขยายผลอย่างเป็นระบบในระดับอำเภอ/จังหวัด และขาดการบูรณาการบทบาทภาคีเหมาะสม
2. ระบบติดตามประเมินผลภายใน ไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง ขาดการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่อง ไม่มีการสรุปงานชุดประสบการณ์ขององค์กรต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการ การติดตามประสานงานระหว่างผู้ให้การสนับสนุนกับผู้รับการสนับสนุนไม่ต่อเนื่อง ระบบรายงานสื่อทางเดียวและเป็นภาระงานยุ่งยาก การเกาะติดพื้นที่/เสริมพลังจาก TK park ไม่เพียงพอ
3. การจัดองค์กร การมอบหมายงาน แรงจูงใจและพัฒนาบุคลากรไม่เหมาะสมเพียงพอ เป็นภาระตมบุคลากรที่มีอยู่ในหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบงานด้านอื่นอยู่มากดำเนินการร่วมกัน บุคลากรบางส่วนจึงมีความสามารถไม่ตรงกับสาขาที่ให้บริการบุคลากร มีการเปลี่ยนแปลงและขาดแรงจูงใจที่ดีพอ เนื่องจากอาศัยใช้ครูศรช.จากโครงการอื่นร่วมด้วย ครูพี่เลี้ยงบางส่วนไม่สามารถตั้งค่าตอบแทนได้โดยตรง นอกจากนั้น บุคลากรเหล่านี้ไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพเพียงพอและต่อเนื่อง เหมาะกับการดูแลเนื่องจากเป็นห้องสมุดของเด็ก ซึ่งไม่สามารถให้เด็กใช้บริการตามลำพังได้รวมถึงความจำเป็นดำเนินงานแบบเชิงรุกที่เป็นองค์รวมเชื่อมโยงกับกลไกชุมชนและผู้ปกครอง ตลอดจนภารกิจปกติและแนวคิดพื้นฐานอื่นๆ ของกศน.เมืองและจังหวัดร้อยเอ็ด
4. จำนวนสื่อและหนังสือแต่ละประเภทน้อย ไม่หลากหลายและไม่เพียงพอสำหรับการให้บริการสำหรับเด็กแบบครบวงจรทำให้ยืม เนื่องจากเด็กมีความสนใจในหนังสือเล่มเดียวกันก็จะเกิดการข้อยแย้งกันของเด็กเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายกับหนังสือ และสื่ออื่นๆ เช่น คอมพิวเตอร์

5. การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ไม่เพียงพอต่อเนื่อง และขาดการเชื่อมโยงกลไกภาคีหรือทุนเดิมทางศักยภาพของภาคีเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เดิม
6. สถานที่ไม่เหมาะกับการให้บริการในฤดูฝน เพดานต่ำ ฝนสาด และอากาศถ่ายเทไม่สะดวกจึงต้องใช้เครื่องปรับอากาศซึ่งเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายขององค์กร
7. งบประมาณขาดความต่อเนื่องไม่มีสำหรับกิจกรรมเสริมการเรียนรู้และสนใจบุคลากรเพียงพอ

3.3 ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	- หญิง	36	56.2
	- ชาย	28	43.8
2. อายุ	- 1	1	1.6
	- 2	1	1.6
	- 3	22	34.4
	- 4	18	28.1
	- 5	2	3.1
	- 7	2	3.1
	- 8	1	1.6
	- 9	2	3.1
	- 10	3	4.7
	- 11	6	9.4
	- 12	2	3.1
	- 13	2	3.1
	- 14	1	1.6
	- 15	1	1.6
	3. การศึกษา	- ยังไม่เข้าโรงเรียน	1
- เตรียมอนุบาล/Nursery		39	60.9
- ชั้นอนุบาล		4	6.2

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
	- ประถมศึกษาปีที่ 1-3	3	4.7
	- ประถมศึกษาปีที่ 4-6	13	20.3
	- มัธยมศึกษา	4	6.2
4. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับ	- บิดา-มารดา	55	85.9
	- บิดา	1	1.6
	- มารดา	4	6.2
	- ตา ยาย/ปู่ ย่า	1	1.6
	- ลุง ป้า/น้า อา	3	4.7
5. อาชีพของผู้ปกครอง	- รับราชการ	32	50.0
	- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	2	3.1
	- ธุรกิจส่วนตัว	9	14.1
	- ค้าขาย	7	10.9
	- พนักงานบริษัท	4	6.2
	- แม่บ้าน	1	1.6
	- เกษตรกรรม	3	4.7
	- รับจ้างทั่วไป	6	9.4
6. ก่อนเข้าห้องสมุดไทยคิดเคยเข้าห้องสมุดบ้างหรือไม่	- เคย มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์	10	15.6
	- เคย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์	33	51.6
	- ไม่เคย เนื่องจากตั้งอยู่ไกลบ้าน	9	14.1
	- ไม่เคยเนื่องจากไม่มีใครมาส่ง	5	7.8
	- ไม่เคย เนื่องจากไม่รู้จัก	7	10.9
	- ไม่เคย เนื่องจากย้ายมาจากต่างจังหวัด/เพิ่งย้ายมาอยู่	0	0
7. ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิด	- มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์	7	10.9
	- 3-4 ครั้ง/สัปดาห์	13	20.3
	- 1-2 ครั้ง/สัปดาห์	17	26.6
	- 3-4 ครั้ง/เดือน	3	4.7
	- 1-2 ครั้ง/เดือน	19	29.7
	- น้อยกว่า 1ครั้ง/เดือน	5	7.8

n = 64

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.2) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 43.8) มีอายุ 3 ปี (ร้อยละ 34.4) มากที่สุด รองลงมา มีอายุระหว่าง 4 ปี (ร้อยละ 28.1) และอายุ 11 ปี (ร้อยละ 9.4) มีการศึกษาสูงสุดระดับเตรียมอนุบาล/Nursery (ร้อยละ 60.9) รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 20.3) และมัธยมศึกษา (ร้อยละ 6.2) ตามลำดับ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา (ร้อยละ 85.9) รองลงมาพักอยู่กับมารดา (ร้อยละ 6.2) และพักอยู่กับลุง ป้า/น้า อา (ร้อยละ 4.7) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 50) รองลงมาเป็นธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 14.1) และประกอบอาชีพค้าขาย (ร้อยละ 10.9) ตามลำดับ

ก่อนมีห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยใช้บริการห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 51.6) รองลงมาเคยเข้าห้องสมุดมากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 15.6) และไม่เคยเนื่องจากไม่รู้จัก (ร้อยละ 10.9) ตามลำดับ

ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้ห้องสมุด 1-2 ครั้ง/เดือน (ร้อยละ 26.7) รองลงมาใช้ห้องสมุดไทยคิด 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 26.6) และใช้ห้องสมุดไทยคิดมากกว่า 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 20.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวน (ร้อยละ)
22. อ่านหนังสือ	22 (34.4)	38 (59.4)	2 (3.1)	2 (3.1)
23. ทำรายงาน ทำการบ้าน	12 (19.0)	29 (46.0)	21 (33.3)	1.6
24. ยืม คืน หนังสือ	7 (10.9)	16 (25.0)	39 (60.9)	2 (3.1)
25. เล่น Internet	8 (12.5)	14 (21.9)	41 (64.1)	1 (1.6)
26. เล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฝึกูก ูกูก ูกู, สู้โซทัย, อยุธยา, รามเกียรติ์	9 (14.1)	18 (28.1)	36 (56.2)	1 (1.6)

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวน (ร้อยละ)
27. สื่อในคอมพิวเตอร์ หนังสือเสียง ชุมชนวิทยุแห่งแผ่นดิน	9 (14.1)	24 (37.5)	30 (46.9)	1 (1.6)
28. ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟัง นิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของ ต่าง ๆ	14 (21.9)	30 (46.9)	19 (29.7)	1 (1.6)

n =64

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้บริการห้องสมุดโดยกิจกรรมที่ใช้บริการเป็นประจำมากที่สุดคือ อ่านหนังสือ (ร้อยละ 34.4) รองลงมา ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟังนิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ (ร้อยละ 21.9) และทำรายงาน ทำการบ้าน (ร้อยละ 19) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ทำเป็นบางครั้งเมื่อใช้บริการห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้บริการอ่านหนังสือ (ร้อยละ 59.4) และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการเลยคือ เล่น Internet (คิดเป็นร้อยละ 64.1)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านบุคลากร								
1. เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ	16 (25.0)	31 (48.4)	12 (18.8)	3 (4.7)	0 (0)	2 (3.1)	3.15 มาก	1.458
2. เจ้าหน้าที่จัดหนังสือเพื่อให้หาและหยิบอ่านได้ง่าย	21 (32.8)	37 (57.8)	2 (3.1)	2 (3.1)	0 (0)	2 (3.1)	3.42 มากที่สุด	1.431
3. เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ	21 (32.8)	29 (45.3)	10 (15.6)	0 (0)	1 (1.6)	3 (4.7)	3.40 มากที่สุด	1.711
4. เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส	26 (40.6)	29 (45.3)	4 (6.2)	2 (3.1)	0 (0)	3 (4.7)	3.56 มากที่สุด	1.713
ด้านอาหารสถานที่และบรรยากาศ								
1. ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้	24 (37.5)	25 (39.1)	9 (14.1)	4 (6.2)	0 (0)	2 (3.1)	3.29 มากที่สุด	1.524
2. ห้องสมุดสะอาดเรียบร้อย	24 (37.5)	36 (56.2)	1 (1.9)	1 (1.6)	0 (0)	2 (3.1)	3.51 มากที่สุด	1.146
3. ห้องสมุดอากาศไม่ร้อน ไม่นาวเกินไป มีต้นไม้สวยงาม	21 (32.8)	38 (59.4)	2 (3.1)	1 (1.6)	0 (0)	2 (3.1)	3.45 มากที่สุด	1.408
4. โต๊ะเก้าอี้ ชั้นวางหนังสือสวยงาม	24 (37.5)	33 (51.6)	3 (4.7)	1 (1.6)	0 (0)	3 (4.7)	3.57 มากที่สุด	1.681

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
5. ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด	18 (28.1)	24 (37.5)	3 (4.7)	9 (14.1)	8 (12.5)	2 (3.1)	2.76 มาก	1.785
ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้								
1. หนังสือในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	14 (21.9)	34 (53.1)	13 (20.3)	0 (0)	0 (0)	3 (4.7)	3.29 มากที่สุด	1.632
2. หนังสือน่าอ่าน ทันสมัย	22 (34.4)	32 (50.0)	7 (10.9)	0 (0)	0 (0)	3 (4.7)	3.51 มากที่สุด	1.669
3. หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด	15 (23.4)	30 (46.9)	15 (23.4)	1 (1.6)	0 (0)	3 (4.7)	3.25 มาก	1.656
4. คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	7 (10.9)	26 (40.6)	12 (18.8)	14 (21.9)	2 (3.1)	3 (4.7)	2.67 มาก	1.708
ด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
1. เวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับเวลาว่าง	18 (28.1)	29 (45.3)	13 (20.3)	3 (4.7)	0 (0)	1 (1.6)	3.07 มาก	1.202
2. กิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนาน น่าสนใจ	19 (29.7)	31 (48.4)	9 (14.1)	1 (1.6)	2 (3.1)	2 (3.1)	3.21 มาก	1.521
3. ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ	15 (23.4)	24 (37.5)	19 (29.7)	0 (0)	4 (6.2)	2 (3.1)	2.93 มาก	1.563
4. การยืม-คืนหนังสือเป็นเรื่องง่าย	10 (15.6)	32 (50.0)	5 (7.8)	2 (3.1)	12 (18.8)	3 (4.7)	2.73 มาก	1.907

n = 64

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการให้บริการสูงสุดแต่ละด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิดด้านบุคลากรมากที่สุด ประเด็น เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ และเจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ตามลำดับ

ด้านอาคารสถานที่และบรรยากาศมากที่สุดในประเด็น ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด รองลงมาคือ ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้ และโต๊ะเก้าอี้ ชั้นวางหนังสือสวยงาม ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้มากที่สุดในประเด็น คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน รองลงมาคือ หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด และหนังสือในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน) ตามลำดับ และด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดในประเด็น การยืมคืนหนังสือเป็นเรื่องง่าย ๆ รองลงมาคือ ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ และกิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนานน่าสนใจ ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิด

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ		
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวน (ร้อยละ)
1. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ	61 (95.3)	1 (1.6)	2 (3.1)
2. เกมและสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อย ๆ	52 (81.2)	10 (15.6)	2 (3.1)
3. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น	59 (92.2)	3 (4.7)	2 (3.1)
4. อ่านหนังสือสนุกกว่าเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือดูทีวี	53 (82.8)	9 (14.1)	2 (3.1)
5. พ่อแม่ ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน	53 (82.8)	9 (14.1)	2 (3.1)
6. เคยนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไปทำที่บ้านหรือโรงเรียน	49 (76.6)	13 (20.3)	2 (3.1)
7. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น	57 (89.1)	5 (7.8)	2 (3.1)

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ		
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวน (ร้อยละ)
8. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้กล้าคิด กล้า ทำ กล้าแสดงออก เช่น การถามคุณครูและ ตอบคำถามในห้องเรียน	57 (89.1)	5 (7.8)	2 (3.1)

n =64

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิดเห็นด้วยในประเด็น มีห้องสมุดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อย ๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.3 รองลงมา มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 92.2 และ กิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 89.1 ตามลำดับ

ส่วนในประเด็นที่ไม่เห็นด้วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในประเด็น เคยนำกิจกรรม ที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไปทำที่บ้านหรือโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 20.3 รองลงมา เกมและสื่อใน คอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ คิดเป็นร้อยละ 15.6 และ อ่านหนังสือหรือเล่นเกมสื่อกอมพิวเตอร์สนุกกว่าดูทีวี และพ่อแม่ ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.1 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะจากพื้นที่

4.1 ข้อเสนอแนะต่อ TK Park

1. TK Park ไทยคิดควรมีการติดตามความต่อเนื่องและให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้หรือการอ่านของเด็กแก่ห้องสมุดให้เพียงพอ และร่วมเป็นที่ปรึกษาหรือ หนุนส่วน กำหนดแนวทางการสร้างห้องสมุดในชุมชนเพื่อความสะดวกในการใช้ห้องสมุด ของกลุ่มเป้าหมายในชุมชนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่วางไว้ร่วมกัน ตลอดจนต้องมีการ วางระบบรองรับภาระที่เกิดขึ้นของการให้บริการ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค น่าจะ มีงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อการลงทุนในการสร้างให้กับสังคม สร้างบรรยากาศ พัฒนานำสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับเด็กอย่างครบวงจร

4.2 ข้อเสนอต่อห้องสมุดไทยคิด จ.ร้อยเอ็ดและภาคี

1. ควรผลักดันและสานต่อการเป็นวาระจังหวัดร้อยเอ็ด ห้องสมุดเด็กรักการอ่านสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ อันเป็นเจตนารมณ์เดิมของผู้บริหารให้เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับ

เครือข่ายกศน.อำเภอและตำบล ที่สามารถขยายผลมีต้นแบบครอบคลุม ในทุกอำเภอโดย
พิจารณา

- พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ แผนดำเนินงานโครงการ และบริหารแบบเป็นโครงการ
ต่อเนื่องระยะยาวจนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายหรือผลลัพธ์
 - ประสานบทบาทความร่วมมือและทรัพยากรระดับกองทุน/ทรัพยากร สนับสนุน
เครือข่ายองค์กรทำงาน พัฒนาเด็กต่างๆ มีเวทีหัวหน้าส่วนราชการและผู้บริหาร
ท้องถิ่น เอกชน นำสู่การมี MOU ร่วมกันภายในจังหวัดร้อยเอ็ด
 - มีการบริหารยุทธศาสตร์ห้องสมุดที่ระบุเป้าหมาย เครื่องวัดความสำเร็จ ที่เกิดจาก
ภาคีมีส่วนร่วมชัดเจนและพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง ครอบคลุมวงจร PDCA
 - มีการดำเนินงานในห้องสมุดเด็กไทยคิด ร้อยเอ็ดต้นแบบที่ครบวงจร และเป็นส่วน
หนึ่งของการบริหารจัดการภายใต้ห้องสมุดประชาชนหรือภายใต้สถานศึกษา
อย่างชัดเจน มีการสื่อสาร/ ประชาสัมพันธ์ เข้าถึงชุมชนกลุ่มเป้าหมายทั่วถึง และ
รวมถึงการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชนอย่าง
เป็นรูปธรรม
2. สร้างพัฒนารูปแบบห้องสมุดเด็กรักการอ่านฯแบบ HOPE Model ที่หลากหลายตาม
ประเภทองค์กร สังคม เช่น สำหรับชุมชนหมู่บ้าน ชุมชนตำบล (กศน.ตำบล) ห้องสมุดที่ท่า
การองค์ปกครองท้องถิ่น โรงเรียน หน่วยงานรัฐ และเอกชน โดย ห้องสมุดเด็กช่วยพัฒนา
และแก้ไขปัญหาปัญหาเด็กและครอบครัว ในภาวะปัจจุบันและสร้างสรรค์สังคมเรียนรู้ใน
อนาคต
 3. พัฒนาบุคลากร (บรรณารักษ์, นักจัดการเรียนรู้, นักพัฒนาองค์กรเครือข่าย) และพัฒนา
สร้างอาสาสมัครรักการอ่านสู่ชุมชนและร่วมมือเป็นเครือข่าย รวมจัดบุคลากรที่มีทักษะ
และความรู้ที่เหมาะสมรับผิดชอบโดยตรงร่วมด้วย
 4. ส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พัฒนานวัตกรรมจัดการความรู้ที่สร้างสรรค์สู่ผลลัพธ์
เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างนิสัยรักการอ่าน ,การรู้เท่าทันสื่อและสังคม
การสร้างค่านิยมพฤติกรรม เป้าหมายเฉพาะเจาะจงอื่นๆ เช่นกลุ่มเด็กด้อยโอกาส ฯลฯ

ห้องสมุดไทยคิด

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

1. สภาพทั่วไปและความเป็นมา

ก่อนเข้าร่วมโครงการห้องสมุดไทยคิด

สภาพทั่วไปของห้องสมุด เป็นห้องสมุดรวมกลุ่มเป้าหมาย ประชาชนที่เข้ามาใช้ห้องสมุด มาความหลากหลายกลุ่มเป้าหมาย ซึ่ง เด็กเป็นกลุ่มหนึ่งที่ใช้บริการมาก เนื่องจากพื้นที่ห้องสมุดอยู่ในบริเวณโรงเรียน

การแบ่งพื้นที่การใช้ห้องสมุด แต่เดิมพบว่า มีการแบ่งพื้นที่การใช้สมุดสำหรับเด็ก (มุมเด็ก) และเป็นที่ยอมรับมากสำหรับเด็ก ข้อจำกัดสำหรับการใช้ห้องสมุดของเด็กที่พบก่อนการมีห้องสมุดไทยคิด คือ การส่งเสียงขณะใช้ห้องสมุดของเด็ก ทั้งนี้ เนื่องจากพฤติกรรมการอ่านของเด็กกับผู้ใหญ่มีความแตกต่างกันตามพฤติกรรมตามช่วงวัย ประกอบกับเงื่อนไขกฎระเบียบของการใช้ห้องสมุดถือเป็นข้อจำกัดของการแสดงออกเชิงพฤติกรรมสำหรับเด็ก เช่น ห้ามส่งเสียงดัง ห้ามรับประทานอาหารในห้องสมุด ฯลฯ ผลที่ตามมา เด็กถูกตำหนิ ต่อว่า ซึ่งบรรณารักษ์รักษ์ แสดงความคิดเห็นว่า ข้อจำกัดระหว่างช่วงวัยกับการใช้ห้องสมุด ส่งผลให้เด็กมิได้แสดงออกเต็มที่ ทั้งนี้พฤติกรรมการอ่านของช่วงวัยนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการมีอิสระในการแสดงออก

การบริหารจัดการห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ พบว่า เป็นการบริหารจัดการที่เปิดพื้นที่ให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการห้องสมุดในรูปของคณะกรรมการห้องสมุด ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ และคณะกรรมการห้องสมุด ที่ประกอบไปด้วย ประชาชนชนในท้องถิ่น มีความหลากหลายสาขาอาชีพ เช่น ข้าราชการครูอาวุโสที่เกษียณอายุและยังไม่เกษียณอายุ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนทั่วไปเหล่านี้ทำให้มีประชาชนในพื้นที่เข้ามาใช้บริการจากห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติเป็นจำนวนมาก

ซึ่งแนวทางการพัฒนานักิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการอ่านที่ผ่านมา (ก่อนที่จะมีห้องสมุดไทยคิด)

จากการศึกษาพบว่า บรรณารักษ์มีฐานคิดเพื่อการส่งเสริมการอ่าน จากการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้ นอกจากนี้ยังพบว่า

1. แนวคิด “รักการอ่าน” พบว่า บรรณารักษ์เป็นผู้ที่รักการอ่าน ทำให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจถึง การเลือกหนังสือ การสร้างบรรยากาศในการอ่าน (บริบทแวดล้อมที่ดึงดูดการอ่าน)

2. แนวคิด/ความรู้ เกี่ยวกับ “ธรรมชาติพัฒนาการตามช่วงวัยของมนุษย์” พบว่า บรรณารักษ์ มีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก กล่าวคือ มีฐานคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ทำให้การจัดกิจกรรมหรือการเลือกหนังสือสำหรับเด็กสามารถตอบสนองพัฒนาตามช่วงวัย และมีการจัดพื้นที่ในห้องสมุดสำหรับเด็ก แต่ข้อจำกัดที่พบคือ แม้มีการแบ่งโซนแยกระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ แต่ทั้งนี้ด้วยธรรมชาติของเด็กทำให้บางครั้งรบกวนการอ่านของผู้ใหญ่ เช่น ส่งเสียงดัง วิ่งเล่น กินขนม ฯลฯ และมีการตำหนิ ทำให้เด็กบางส่วนไม่เข้ามาใช้ห้องสมุด

3. แนวคิด “การส่งเสริมการอ่านเชิงรุก” ที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤตินิสัยไม่ชอบอ่านหนังสือ ประกอบกับมีวิถีชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำ จึงมีการจัดกิจกรรมนอกห้องสมุดเพื่อการส่งเสริมการอ่าน เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ กิจกรรมรับสมัครห้องสมุดฟรี กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น เสียมซี ตอบปัญหาชิงรางวัล มีองค์ความรู้ ฯลฯ ซึ่งในการทำกิจกรรมนอกห้องสมุด หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเชิงรุก จึงเป็นโอกาสที่ทำให้บรรณารักษ์ได้สำรวจความต้องการประเภทหนังสือของประชาชนในพื้นที่ด้วย

จากแนวคิดที่เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ห้องสมุดมีกลุ่มประชาชนเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก และหลากหลายช่วงวัย

ข้อจำกัด

1. เดิมมีอัตราเจ้าหน้าที่ห้องสมุด 3 คน ตอนนี้ลดอัตรากำลัง คือ บรรณารักษ์ 1 คน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 2 คน จากนั้นเหลือบรรณารักษ์ 1 คน นักการภารโรง 1 คน
2. การจัดพื้นที่ใช้ร่วมระหว่างพื้นที่ของผู้ใหญ่ร่วมกับห้องสมุดเด็ก แม้มีการแบ่งพื้นที่สำหรับเด็ก แต่ปัญหาที่พบ กลุ่มเด็กที่เข้ามาใช้บริการอายุระหว่าง 1-12 ปี ซึ่งผู้ที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติจะมีกลุ่มอายุที่หลากหลาย เมื่อมีเด็กเข้ามาใช้บริการส่งเสียงดัง วิ่งเล่น กินขนม รบกวนผู้ใช้บริการกลุ่มผู้ใหญ่ที่ต้องการใช้สมาธิในการอ่านหนังสือ กลุ่มเด็กเหล่านี้มักโดนดุ ห้ามปราม ทำให้บางส่วนไม่ยอมเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดอีก
3. วินัยในการใช้ห้องสมุดของเด็ก กล่าวคือ เด็กหลายคนมีพฤติกรรมการฉีกหนังสือ หยิบหนังสือกลับบ้าน ด้วยเพราะเด็กไม่รู้วิธีการยืมหนังสือที่ถูกต้องหรือการที่เจ้าหน้าที่กล่าวตักเตือนเด็ก ทำให้เด็กไม่กล้าเข้าไปคุยสนทนากับเจ้าหน้าที่โดยตรง เมื่อต้องการหนังสือจึงใช้วิธีการแอบฉีกหนังสือไปเป็นสมบัติส่วนตัว

4. เจ้าหน้าที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง “การเลือกหนังสือ” การเลือกหนังสือเข้าห้องสมุดเด็ก เจ้าหน้าที่ห้องสมุดไม่มีความรู้เกี่ยวกับหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละช่วงวัย หรือไม่มีความรู้ในการจัดวางหนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ดังคำกล่าว

“เมื่อก่อนมีโครงการห้องสมุดไทยคิด ห้องสมุดเด็กอยู่บนตึกรวมกันในห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ บรรณารักษ์ไม่มีจิตวิทยาเด็กและไม่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเด็ก เมื่อไปเลือกซื้อหนังสือก็คัดหนังสือมาโดยไม่รู้ว่าหนังสือเล่มไหนเหมาะสมกับเด็กวัยไหน” (ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอสันกำแพง, 2553)

ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น ความเครียดและความกดดันที่ต้องแสดงพฤติกรรมเรียบร้อย เพื่อให้ไม่ให้อุบัติเจ้าหน้าที่ห้องสมุดดูหรือตักเตือนจากการส่งเสียงดัง ภาวการณ์ฝืนธรรมชาติของเด็ก และการเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้ใหญ่ โดยการฉีกหนังสือเพื่อเก็บกลับไปอ่านหรือเล่นต่อบ้าน ฯลฯ นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดจากการเลือกซื้อหนังสือที่ไม่เหมาะสมกับช่วงวัยและการจัดหมวดหมู่ลักษณะของหนังสือ เกิดขึ้นจากเจ้าหน้าที่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้อและจัดแบ่งหมวดหมู่หนังสือสำหรับเด็ก ทำให้เด็กไม่มีแรงดึงดูดใจในการเข้ามาอ่านหนังสือในห้องสมุดเด็ก และปัญหาต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังทำให้เด็กจำนวนไม่น้อย ไม่อยากเข้ามาใช้บริการในห้องสมุดอีก

ดังนั้น การเข้ามาของโครงการห้องสมุดไทย จึงเป็นโอกาสที่ทั้งผู้บริหารห้องสมุด คณะกรรมการห้องสมุด เห็นพ้องร่วมกันในการจัดทำห้องสมุดสำหรับเด็ก เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการอ่านให้เกิดขึ้นในกลุ่มเป้าหมายเด็ก

หลังเข้าร่วมโครงการห้องสมุดไทยคิด

ห้องสมุดไทยคิด เกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการให้มีห้องสมุดเฉพาะสำหรับเด็กในอำเภอสันกำแพง ซึ่งก่อนรับโครงการมีการประชุมเครือข่าย คือ คณะกรรมการห้องสมุด และเล็งเห็นพ้องกันถึง “โอกาสที่เด็กจะได้รับในการมีห้องสมุดสำหรับเด็กโดยเฉพาะ” ดังคำกล่าวของบรรณารักษ์ที่ว่า “...นี่ถึงเด็กในชุมชน ที่จะได้สิ่งดีๆ...”

ซึ่งสภาพห้องสมุดหลังจากโครงการฯ เข้ามา เป็นพื้นที่แยกเฉพาะ (ห้องสมุดสำหรับเด็ก) เป็นเอกเทศสำหรับเด็ก และได้รับการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะกับเด็ก ทำให้เด็กกลุ่มเป้าหมายมีความสนใจและความกระตือรือร้นที่จะเข้ามาใช้บริการมากขึ้น ดังที่บรรณารักษ์ได้สะท้อนคำพูดของเด็กดังนี้

“หลังจากที่ห้องสมุดไทยคิดเข้ามาช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณ พื้นฐานความรู้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในอาคารหลังใหม่แล้ว เด็ก ๆ ที่เข้ามาใช้

บริการมักจะบอกว่า ห้องสมุดสี่แสนสไตล์ ชอบที่อ่านหนังสือ เพราะแปลกดี
ได้นอนอ่านเล่นสนุกดี และ ที่สำคัญหนังสือมีความหลากหลายและน่าสนใจ”

พัฒนาการหลังจากโครงการห้องสมุดไทยคิดเข้ามา

จากการสัมภาษณ์ พบว่า โครงการห้องสมุดไทยคิด หรือห้องสมุดสำหรับเด็กมีการเปลี่ยนแปลง โดยสรุป ดังนี้

1. พัฒนาการด้านสถานที่ ห้องสมุดไทยคิดของห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติสิรินกัมภัง เป็นห้องสมุดที่มีอาคารแยกเฉพาะเป็นเอกเทศ มีรูปแบบเฉพาะตัว ที่ถูกปรับให้เหมาะกับเด็ก เช่น ชั้นวางหนังสือ พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ การใช้สี มีมุมหนังสือ ฯลฯ หนังสือมีความหลากหลายและน่าสนใจ สามารถดึงดูดความสนใจให้เด็กเข้าไปใช้บริการห้องสมุด
2. พัฒนาการด้านความรู้/แนวคิด หลังจากเข้าร่วมโครงการเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และแนวคิดในการส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก เช่น อบรมเรื่องการเลือกหนังสือสำหรับเด็ก การเขียนแผนพัฒนาห้องสมุด เทคนิคการจัดกิจกรรม เทคนิคการเล่านิทาน ฯลฯ
3. พัฒนาการด้านกิจกรรม มีการพัฒนากิจกรรมเพื่อดึงดูดและส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็ก โดยใช้ฐานความรู้จากการเรียนมาในระดับปริญญาตรี การอบรมของไทยคิด และการติดตามชมรายการของ TK Park ทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมให้แก่เด็กที่มาใช้บริการ กิจกรรมที่บรรณารักษ์สร้างสรรค์ขึ้นมาเอง อาทิ กิจกรรมเชื่อมชีความรู้ อั่งเปาความรู้ เป็นต้น
4. พัฒนาการเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของเด็ก การใช้บริการห้องสมุดสำหรับเด็กเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังมีโครงการไทยคิดเข้ามา พบว่า จำนวนเด็กกลุ่มเป้าหมายเข้ามาใช้บริการมากขึ้น ดังเห็นได้จากสถิติการยืมและคืนหนังสือของเด็กเพิ่มขึ้น จำนวนสมาชิกห้องสมุดเด็กมากขึ้น จำนวนเด็กที่เข้ามาใช้บริการภายในห้องสมุดมีมากขึ้น อัตราการอ่านหนังสือของเด็กมากขึ้น โดยสังเกตจากพฤติกรรมของเด็กที่มีการแนะนำหนังสือและเล่าสาระเนื้อหาของหนังสือให้เพื่อนฟัง ตลอดจนมีการถ่ายทอดความรู้จากหนังสือที่ตนเองสนใจให้เพื่อน พ่อแม่ ครู หรือ บรรณารักษ์ห้องสมุดฟัง เด็กเข้ามาใช้บริการจะเล่นและอ่านหนังสืออย่างมีความสุข สนุกสนานมากกว่าเดิม เป็นต้น

และสำคัญเด็กมีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดที่มีวินัยมากขึ้น ดังเห็นได้จาก เด็กไม่ฉีกหนังสือของห้องสมุด เนื่องจากบรรณารักษ์เน้นการบอกกล่าวให้เด็กเข้าใจถึงคุณค่าของหนังสือ เว้นการตำหนิและให้อิสระในการอ่านอย่างมีความสุขของเด็ก โดยให้เด็กสามารถ

พูดคุย ชักถามกับเจ้าหน้าที่ บรรณารักษ์ได้โดยตรง รวมทั้งเด็กได้เรียนรู้วิธีการยืมคืนหนังสือที่ถูกต้อง เพื่อสร้างวินัยในการใช้หนังสือร่วมกันทำให้พฤติกรรมการฉีกหนังสือน้อยลง

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาเข้ามาสำรวจรายการหนังสือของห้องสมุดไทยคิด เพื่อนำไปซื้อหาเพิ่มเติมให้ห้องสมุดของโรงเรียน เนื่องจากมีนักเรียนที่เคยมาใช้บริการบอกต่อให้มาราบถึงความน่าสนใจของหนังสือในห้องสมุดไทยคิด

ช่วงเวลาที่เด็กนิยมมาใช้บริการห้องสมุดไทยคิด ได้แก่ ช่วงเปิดเทอม เป็นช่วงที่มีเด็กมาใช้บริการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงพักกลางวันและช่วงหลังเลิกเรียนเพื่อรอผู้ปกครองมารับ ซึ่งบางกรณีผู้ปกครองต้องรอให้เด็กสนุกกับการอ่านหนังสือก่อนจึงจะกลับบ้าน ส่วนช่วงปิดเทอมหรือวันหยุด มีเด็กเข้ามาใช้บริการน้อยลง ซึ่งเด็กที่เข้ามาใช้บริการจะให้ผู้ปกครองมาส่งที่ห้องสมุดหรือการชักชวนกันระหว่างเพื่อนเพื่อมาอ่านหนังสือที่ห้องสมุดไทยคิด จนมีประโยคที่เรียกติดปากว่า “ไปไทยคิด” นั่นเอง

ดังนั้น ผลหลังจากที่โครงการห้องสมุดไทยคิดเข้ามาดำเนินการ ทำให้เด็ก ๆ มีพื้นที่สร้างสรรค์ เป็นพื้นที่ทางเลือกสำหรับการเรียนรู้มากขึ้น โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านหนังสือ ซึ่งผลพวงที่เกิดขึ้นตามมาคือ ความรู้ของประชาชนที่ต้องการให้ห้องสมุดไทยคิดดำรงอยู่ต่อไป ดังเห็นได้จากคำกล่าวร่วมกันของคณะกรรมการห้องสมุด ซึ่งเป็นตัวแทนของภาคประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ กล่าวว่

“ห้องสมุดนี้เป็นห้องสมุดสำหรับเด็กที่ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน เด็กได้อ่านหนังสืออย่างอิสระในความเป็นเด็ก ไม่ถูกปิดกั้น ไม่ถูกผู้ใหญ่ดู อยากให้ห้องสมุดนี้มีอยู่ต่อไป” (คณะกรรมการห้องสมุด, เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2553)

2. ผลการติดตามการดำเนินการพัฒนาห้องสมุดไทยคิด

2.1 ขั้นตอนการวางแผนและเตรียมการ (Plan)

ก่อนที่โครงการฯ เข้ามา ทางห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับโครงการห้องสมุดไทยคิดคัดเกณฑ์ ได้แก่

1. การเตรียมความพร้อมด้านการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างคณะกรรมการห้องสมุด
2. การเตรียมความด้านสถานที่ ซึ่งมีการปรับอาคารสถานที่ โดยงบประมาณที่ใช้เพื่อการปรับอาคารพื้นที่ มาจากเงินกองทุนของคณะกรรมการห้องสมุด
3. การมีกลุ่มเป้าหมายเด็ก ช่วงอายุ 0-12 ปี ด้วยห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ ใช้พื้นที่ในบริเวณโรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้บริการห้องสมุดโดยตรง

โดย TK Park เป็นผู้สนับสนุนในส่วนของการตกแต่งภายใน เช่น ชั้นวางหนังสือ โต๊ะ พื้นที่นั่งอ่านหนังสือ และหนังสือที่ใช้ในห้องสมุด

หลังจากเข้าร่วมโครงการฯ มีการวางแผนเพื่อการพัฒนาห้องสมุดไทยคิด (ห้องสมุดสำหรับเด็ก)

ผู้บริหารห้องสมุดต้องการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินการของห้องสมุดไว้เป็นแนวทาง เพื่อให้มีการดำเนินงานห้องสมุดเด็กอย่างต่อเนื่อง หากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารห้องสมุดสันกำแพง อีกทั้งการกำหนดเป็นนโยบายนี้จะสามารถทำให้องค์กรท้องถิ่นอย่างเช่น อบต. วิทยากรและเข้าใจแนวทางของห้องสมุด จะเป็นการส่งเสริมให้มีการประสานงานการดำเนินงานของห้องสมุดได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถดึงดูดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น

2.2 ขั้นตอนการให้บริการ (Doing)

การให้บริการของห้องสมุดไทยคิด เปิดให้บริการแก่เด็กตั้งแต่ จันทร์ถึงอาทิตย์ โดยมีบริการยืมคืน และรับสมัครเป็นสมาชิกโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การพัฒนาห้องสมุดเพื่อให้เอื้อต่อการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ทางเจ้าหน้าที่มีการพัฒนากิจกรรมควบคู่ไปกับการบริการด้านการอ่าน หรือบริการด้านหนังสือ คือ เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านหนังสือ และกิจกรรมส่งเสริมความรู้

ซึ่งสามารถสรุปประเด็นการให้บริการของห้องสมุดไทยคิด มีดังนี้

1. บริการด้านการอ่าน เป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการให้บริการยืมคืนหนังสือสำหรับเด็ก ทั้งในเวลา คือ ช่วงพัก และหลังเลิก หมายถึงรวมถึงวันหยุด และช่วงปิดเทอม ตลอดจนมีบริการยืมกลับบ้าน โดยใช้ระบบสมาชิกที่ไม่ต้องเสียค่าสมัคร
2. บริการด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นกิจกรรมที่บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ร่วมกันจัดขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมที่ TK PARK สนับสนุน เช่น อินเทอร์เน็ต ฯลฯ และส่วนหนึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเองเพื่อดึงดูดความสนใจในการใช้ห้องสมุด เช่น การเล่นเกม เชื่อมซีความรู้ อังเปาความรู้ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมี บริการด้านกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเชิงรุก ซึ่งเป็นกิจกรรมก่อนมีห้องสมุดไทยคิด ที่ยังดำเนินการอยู่ ส่วนหนึ่งเพื่อเผยแพร่การใช้ห้องสมุดไทยคิด ห้องสมุดสำหรับเด็ก เช่น กิจกรรมห้องสมุดเคลื่อนที่ กิจกรรมตอบคำถามแจกรางวัล ฯลฯ

2.3 ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบ (Checking)

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดไทย ขั้นตอนการติดตามตรวจสอบ ยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่มีปรากฏการณ์ของสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของการเข้ามาใช้ห้องสมุดไทยคิด (ห้องสมุดสำหรับเด็ก) ที่สามารถสังเกตได้ เมื่อเปรียบเทียบการใช้ห้องสมุดสำหรับเด็กก่อนและหลังมีโครงการไทยคิดเข้ามา พบว่า จำนวนเด็กกลุ่มเป้าหมายเข้ามาใช้บริการมากขึ้น และเด็กมีพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดที่มีระเบียบวินัย ตลอดจนมีพัฒนาการด้านการอ่านที่ดีขึ้น เมื่อสังเกตจากกลุ่มเด็กที่มาใช้บริการ ดังเห็นได้จาก

- สถิติการยืมและคืนหนังสือของเด็กเพิ่มขึ้น
- มีจำนวนสมาชิกห้องสมุดเด็กมากขึ้น
- จำนวนเด็กที่เข้ามาใช้บริการภายในห้องสมุดมีมากขึ้น
- อัตราการอ่านหนังสือของเด็กมากขึ้น โดยเด็กจะมีการถ่ายทอดความรู้จากหนังสือที่ตนเองสนใจให้เพื่อน พ่อแม่ ครู หรือ บรรณารักษ์ห้องสมุดฟังมากขึ้น
- เด็กๆ ที่เข้ามาใช้บริการจะเล่นและอ่านหนังสืออย่างมีความสุข สนุกสนานมากกว่าเดิม
- เด็กที่มาใช้บริการหลายคนมีความสุขจากการอ่านหนังสือ เช่น มีการเล่าเรื่องจากหนังสือเรื่องที่ได้อ่านให้เพื่อน ให้ครูฟัง
- เด็กมีพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดที่มีระเบียบวินัยมากขึ้น เห็นได้จาก จำนวนหนังสือที่เสียหายน้อยลง การจัดเก็บหนังสือมีความเป็นระเบียบมากขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น ขั้นตอนการติดตามและตรวจสอบห้องสมุดไทยคิด ของห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ แม้ว่าไม่มีขั้นตอนที่มีกระบวนการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม แต่สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมเด็กที่เข้ามาใช้บริการ จำนวนเด็กเข้ามาใช้บริการพิจารณาผ่านระบบสมาชิกและการยืมคืนหนังสือ

2.4 ขั้นตอนการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพต่อเนื่อง (Action)

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ ยังไม่มีการวางแผนการพัฒนาที่เป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของการใช้และได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งยังไม่งบประมาณสนับสนุนเพื่อการพัฒนาและดูแลห้องสมุดไทยคิดโดยตรง และไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต้นสังกัด

ซึ่งจากการสัมภาษณ์ พบว่า การดำเนินการเพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดที่ผ่านมา ได้แก่ การพัฒนาด้านการจัดหาหนังสือเพิ่มเติม เพื่อให้หนังสือมีความพอเพียงกับเด็กที่เข้าใช้บริการ และชัดเจนในส่วนของหนังสือที่หายไปหรือเกิดการชำรุดเสียหาย ซึ่งการใช้งบประมาณ

จัดซื้อหนังสือ ใช้งบประมาณในส่วนห้องสมุดเฉลิมพระเกียรติเป็นหลักสำคัญ ซึ่งยังไม่มีแผนการ
พัฒนาที่ชัดเจน

แต่ทั้งนี้ในส่วนของผู้บริการห้องสมุดและคณะกรรมการห้องสมุด มีความว่า ห้องสมุดไทย
หรือห้องสมุดเด็กจะต้องดำรงอยู่ต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากเป็นห้องสมุดที่เกิดประโยชน์จริง ดังนั้น
ขณะนี้ได้มีการกล่าวถึง การวางแผนการพัฒนาห้องสมุด โดยจะตั้งองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นเข้า
มามีส่วนร่วม และสร้างความตระหนักรู้ถึงความเป็นเจ้าของห้องสมุดร่วมกัน แต่ยังไม่มียุทธวิธี
ในเชิงแผนงานที่ชัดเจน

3. วิเคราะห์ผลการติดตามการดำเนินงาน

3.1 แนวคิดและจุดประสงค์ของการให้บริการห้องสมุดไทยคิดจังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดและจุดประสงค์ของการดำเนินงานของห้องสมุดไทยคิด อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่
คือ

1. แนวคิด “รักการอ่าน” จากการทำบรรณารักษ์เป็นผู้ที่รักการอ่าน ทำให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจ
ถึงการเลือกหนังสือเข้าห้องสมุด และการสร้างบรรยากาศในการอ่าน (ปรับทเวดล้อมที่
ดึงดูดการอ่าน)
2. แนวคิด/ความรู้ เกี่ยวกับ “ธรรมชาติพัฒนาการตามช่วงวัยของมนุษย์” พบว่า บรรณารักษ์
มีความเข้าใจธรรมชาติของเด็ก กล่าวคือ มีฐานคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ทำให้การจัด
กิจกรรมหรือการเลือกหนังสือสำหรับเด็กสามารถตอบสนองพัฒนาตามช่วงวัย และมีการ
จัดพื้นที่ในห้องสมุดสำหรับเด็ก ถือได้ว่าเป็นการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็ก อย่างไรก็ตาม
ตามยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง คือ แม้มีการแบ่งโซนแยกระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ แต่ทั้งนี้ด้วย
ธรรมชาติของเด็กทำให้บางครั้งรบกวนการอ่านของผู้ใหญ่ เช่น ส่งเสียงดัง วิ่งเล่น กินขนม
 ฯลฯ และมีการตำหนิ ทำให้เด็กบางส่วนไม่เข้ามาใช้ห้องสมุด
3. แนวคิด “การส่งเสริมการอ่านเชิงรุก” ที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤตินิสัยไม่
ชอบอ่านหนังสือ ประกอบกับมีวิถีชีวิตแบบหาเช้ากินค่ำ จึงมีการจัดกิจกรรมนอกห้องสมุด
เพื่อการส่งเสริมการอ่าน เช่น ห้องสมุดเคลื่อนที่ กิจกรรมรับสมาชิกห้องสมุดฟรี กิจกรรม
ส่งเสริมการอ่าน เช่น เชียมซี ตอบปัญหาชิงรางวัล มีอั่งเปาความรู้ ฯลฯ ซึ่งในการทำ
กิจกรรมนอกห้องสมุด หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเชิงรุก จึงเป็นโอกาสที่ทำให้
บรรณารักษ์ได้สำรวจความต้องการประเภทหนังสือของประชาชนในพื้นที่ด้วย

จากแนวคิดการดำเนินงานของห้องสมุดเป็นปัจจัยสนับสนุนให้มีกลุ่มประชาชนเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก และหลากหลายช่วงวัย

3.2 การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานออกเป็น 3 ประเด็นได้แก่ (ก) การวิเคราะห์ผ่านรูปแบบตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA (ข) การวิเคราะห์ผ่านรูปแบบตารางการประเมินการดำเนินโครงการห้องสมุดไทยคิด (ค) การวิเคราะห์ปัจจัยเอื้อและปัจจัยอุปสรรค ดังต่อไปนี้

ก. ตารางการประเมินวิเคราะห์การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิด

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
1.การวางแผน (Planning)						
1)มีการวางแผนงาน เช่น การมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม			☆			
2) การประเมินสถานการณ์และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาห้องสมุด ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลงาน			☆			
3) กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบาย ผู้นำ/คณะกก.บริหารที่สำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่	☆					- มีการดึงภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารห้องสมุด ในรูปของ คณะกรรมการห้องสมุด ซึ่งคณะกรรมการห้องสมุดมีความเห็นชอบให้มีห้องสมุดไทยคิด -การดำเนินกิจกรรมของห้องสมุดไทยคิด ต อ บ ส น อ ง ต อ กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่โรงเรียน ทำให้กลุ่มเด็กมาใช้บริการจำนวนมาก

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
4) บุคลากรและโครงสร้างการ มอบหมายหน้าที่ในองค์กร		★				-บุคลากรมีจำนวนจำกัด แต่ บุคคลกร เจ้าหน้าที่ ผู้บริหาร ห้องสมุด ตลอดจนคณะกรรมการ ห้องสมุดเล็งเห็นความสำคัญของ การมีห้องสมุดไทยคิด โดยเฉพาะ บรรณารักษ์ มีความเข้าใจและมี ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึง ทำให้การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม การใช้และการอ่านหนังสือของ เด็ก ตลอดจนการให้บริการ ห้องสมุดแก่เด็ก สามารถ สร้างสรรค์และดึงดูดการเข้ามาใช้ บริการได้ ดังเห็นได้จากจำนวน ผู้ใช้บริการ จำนวนสมาชิกและ จำนวนการยืมคืนที่เพิ่มขึ้น ฯลฯ
5) มีแผนการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง สอดคล้องกับภารกิจและบทบาท หน้าที่ที่คาดหวัง			★			
ค่าเฉลี่ย การวางแผน (Planning) = 3.6						
2.การให้บริการ(Doing)						
1) กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อ และอุปกรณ์ ,กลุ่มเนื้อหาของสื่อที่มี อยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือ พัฒนาการ	★					- การคัดเลือกหนังสือ ของ ห้องสมุดไทยคิด บรรณารักษ์ให้ ความสำคัญ และเป็นผู้คัดเลือก หนังสือด้วยตนเอง ตามที่ได้รับ การอบรมจาก TK PARK นอกจากนี้ยังมีการจัดซื้อหนังสือ เพิ่มเติมเพื่อทดแทนหนังสือที่

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
						ซ้ำชุดและสูญหายอย่างต่อเนื่อง
2)การให้บริการหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อน ความเพียงพอของหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์	★					- ห้องสมุดไทยคิด ได้รับความ สนใจจากเด็กเป็นจำนวนมาก ดั่ง เห็นได้จาก จำนวนสมาชิก ปริมาณการยืมคืน และจำนวน ผู้ใช้บริการที่เพิ่มมากขึ้น แต่ ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ สื่อการ เรียนรู้ เช่น คอมพิวเตอร์ และ จำนวนหนังสือไม่มีเพียงพอต่อ จำนวนผู้ใช้บริการ ฯลฯ
3)การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้หรือ สร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับ บริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภท และจำนวนกิจกรรมรวมถึง วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผล การดำเนินงาน	★					- การจัดกิจกรรมเพื่อหนุนเสริม การเรียนรู้และส่งเสริมลักษณะ นิสัยการอ่าน พบว่า บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ มีการจัดกิจกรรม เพิ่มเติมนอกเหนือจากการอ่าน เช่น กิจกรรมเล่านิทาน เชื่อมชี ความรู้ อึ้งเปาความรู้ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่จะพัฒนา กิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อสร้างแรง ดึงดูดและแรงจูงใจในการใช้ ห้องสมุดมากขึ้น
4)การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีเกี่ยวข้อง เอกชน รัฐและท้องถิ่น การสร้าง สัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการ พัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน	★					-มีคณะกรรมการห้องสมุดที่มา จากภาคส่วนต่างๆ อย่าง หลากหลาย และ การได้มาซึ่ง ห้องสมุดไทยคิดก็ผ่านการ เห็นชอบร่วมกันของ คณะกรรมการห้องสมุด และ เงินกองทุนที่ใช้ในการปรับปรุง

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
						อาคารเพื่อใช้เป็นห้องสมุดไทยคิดมาจากเงินกองทุนของคณะกรรมการห้องสมุด
5)การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดให้เด็กเยาวชนเข้าร่วม	★					- มีพื้นที่ห้องสมุดไทยคิดที่เป็นเอกเทศ แยกเป็นอาคารเฉพาะทำ让孩子们มีอิสระในการแสดงออกมากกว่า ที่มีพื้นที่ห้องสมุดร่วมอยู่ในอาคารเดียวกับห้องสมุดผู้ใหญ่ เนื่องจากพฤติกรรมโดยธรรมชาติของเด็กต้องการอิสระในการแสดงออก ดังนั้น การมีพื้นที่ที่เป็นเอกเทศทำให้ช่วยสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมให้กับกลุ่มเด็กผู้มาใช้บริการได้เป็นอย่างดี
ค่าเฉลี่ย การให้บริการ(Doing) = 5.0						
3.การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking)						
1)มีระบบการติดตามและประเมินผลภายใน,การเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง			★			
2)การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา(Maintenance)เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้สม่ำเสมอ			★			
3) การสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน			★			
4)มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง(TK Park)เหมาะสม			★			

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
5) ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก	★					<p>1) เด็กมีอิสระในการแสดงออกของการใช้ห้องสมุดสำหรับเด็กอย่างเต็มที่ เช่น สามารถนอนอ่านเล่นกัน เสียงดัง ฯลฯ ในขณะเดียวกัน มีข้อสังเกต คือ เด็กๆ มีพฤติกรรมที่มีวินัยในการอ่านมากขึ้น เช่น การรักษาหนังสือ ส่งเสียงรบกวนเพื่อนน้อยลง ฯลฯ</p> <p>2) มีความสนใจในการอ่านและเรียนรู้การถ่ายทอด ดึงเห็นได้จากเด็กที่มีใช้ห้องสมุด มีอัตราความถี่ของการเข้าใช้ที่บ่อยครั้งมากขึ้น อัตราการยืมคืนสูงขึ้น และข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ เด็กมีการอ่าน เล่า และแนะนำหนังสือให้เพื่อนอ่านได้</p>
ค่าเฉลี่ย การบริหารจัดการภายในห้องสมุด(Checking) = 3.4						
4. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action)						
1) มีข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆ เป็นทางการอันเป็นผลมาจากการติดตามตรวจสอบ	★					
2) มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ		★				
3) มีการกำหนดเป้าหมายหรือ			★			

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน					ข้อสังเกต
	5	4	3	2	1	
มาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น						
4)มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น		☆				
5)มีการสรุปบทเรียน การเป็นต้นแบบสร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผลรูปแบบ			☆			
ค่าเฉลี่ย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ(Action) = 3.8						
ค่าเฉลี่ยภาพรวมทุกประเด็น = 3.95						

ประเด็นการประเมินทั้ง 20 การดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทุกด้านนับได้ว่าอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านการให้บริการ รองลงมาเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ ด้านการวางแผน และด้านการบริหารจัดการภายในห้องสมุด อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยได้ประเมินระดับค่าเฉลี่ยภาพรวมของห้องสมุดไทยคิดอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ได้ระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.95

ข. ตารางแสดงผลวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบ PDCA

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
Planning	-การมีคณะกรรมการห้องสมุดที่เข้มแข็ง ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนทั่วไปหลากหลายสาขาอาชีพ การที่จะทำกิจกรรมใด ๆ กิจกรรมการจะมีการจัดประชุมระดมความคิดเห็น วางแผนงานร่วมกันก่อน	-ยังไม่มีแผนงานเฉพาะเกี่ยวกับห้องสมุดไทยคิด (ห้องสมุดสำหรับเด็ก) -ขาดงบประมาณรองรับในการพัฒนากิจกรรมของห้องสมุดไทยคิด
Doing	-บรรณารักษ์มีความเข้าใจถึงพัฒนาการเด็ก และธรรมชาติของความเป็นเด็ก ทำให้	-กิจกรรมสำหรับเด็กที่จัดขึ้นเพื่อการส่งเสริมการอ่าน เป็น

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	<p>บรรณารักษ์มีความเข้าใจ อดทน และใส่ใจ ในการให้บริการเด็กที่เข้ามาใช้ห้องสมุด เป็นพิเศษ</p> <p>-บุคลากรของ กศน. ที่ทำหน้าที่เป็น เจ้าหน้าที่ดูแลห้องสมุดเด็กมีการช่วยกัน ทำงานเป็นทีม ทำให้งานประสบความสำเร็จ เช่น การทำห้องสมุดเคลื่อนที่ ฯลฯ</p> <p>-การแยกห้องสมุดเด็กออกจากห้องสมุดเดิม และมีอาคารพื้นที่ของห้องสมุดที่เป็นเอกเทศ ทำให้เด็กมีอิสระในการแสดงพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดสำหรับเด็กอย่างเป็นธรรมชาติ สามารถทำกิจกรรม และผ่อนคลายอิริยาบถขณะอ่านหนังสือได้อย่างเต็มที่ เด็กจึงชอบที่จะเข้าไปใช้ห้องสมุดในการอ่านหนังสือ</p>	<p>กิจกรรมที่ได้กรวมเป็นประจำทุกวัน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกซ้ำซาก ซึ่งทางเจ้าหน้าที่เห็นร่วมกันว่าควรจะมีการพัฒนา กิจกรรมให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเข้ามาใช้บริการของเด็ก และเกิดความรู้ที่แน่นไม่ซ้ำซากจำเจ</p> <p>-งบประมาณที่จัดสรรมาใช้สำหรับห้องสมุดยังมีไม่เพียงพอ</p> <p>-ขาดเจ้าหน้าที่ บรรณารักษ์ที่ดูแลห้องสมุดเด็ก ซึ่ง ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ต้องผลัดกันดูแล และทำหน้าที่หลายงาน จึงไม่มีเวลาดูแลห้องสมุดเด็กอย่างเต็มที่</p> <p>-การดำเนินงานของห้องสมุดเด็กในช่วงแรกเกิดปัญหาจากการประสานงานกันกับทางจังหวัด ทำให้การดำเนินงานของห้องสมุดไม่ราบรื่นและไม่ได้รับการสนับสนุน</p> <p>-กิจกรรมขาดความต่อเนื่อง ด้วยภาระงานที่มาก ต้องรับผิดชอบทั้งในส่วนของห้องสมุดรวมและห้องสมุดเด็ก ประทับกับบุคลากรที่มีจำกัด</p>
Checking	<p>-สามารถติดตามตรวจสอบพัฒนาการของการใช้ห้องสมุดได้จาก จำนวนสมาชิกห้องสมุด การยืมคืนหนังสือมีมากขึ้น</p>	<p>-ยังไม่มี การติดตามตรวจสอบ อย่างเป็นรูปธรรม เช่น เชิงสถิติ หรือ การจัดทำแบบประเมิน</p>

	จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
	จำนวนเด็กที่เข้ามาใช้บริการ ตลอดจนพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของเด็กที่มีระเบียบวินัยมากขึ้น เห็นได้จาก หนังสือที่ชำรุดมีจำนวนน้อยลง นอกจากนี้ยังพบพฤติกรรมรักการอ่านที่สังเกตได้จาก เด็กมีการแนะนำหนังสือให้เพื่อนอ่านได้ และสามารถเล่าสาระจากการอ่านให้เพื่อน พ่อแม่ และครูฟังได้	ฯลฯ
Action	-ผู้บริหาร คณะกรรมการห้องสมุด และเจ้าหน้าที่ มีแนวคิดที่พัฒนาห้องสมุดไทย ห้องสมุดสำหรับเด็กให้เป็นห้องสมุดของชุมชนที่ยั่งยืน โดยมีแนวคิดที่จะดึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของห้องสมุดไทยคิดและต้องการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นคุณค่าและสร้างความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของห้องสมุดร่วมเป็นต้น	-การพัฒนาวางแผนเพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดยังไม่แนวนโยบาย หรือการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นรูปธรรม

ตารางข้างต้นนี้เป็นกรณีวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งตามกรอบแนวคิด PDCA แต่ละประเด็นได้แสดงให้เห็นจุดแข็ง และจุดอ่อน ซึ่งมีประโยชน์อย่างยิ่งในการส่งเสริม/พัฒนาจุดแข็งและหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมตารางข้างต้นสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนเชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุงคุณภาพการบริหารจัดการและบริการ

ค. การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรค

ปัจจัยเอื้อต่อห้องสมุดไทยคิด

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยเอื้อต่อห้องสมุดไทยคิด สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การมีเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และผู้บริหารห้องสมุดที่มีความเข้าใจและมีแนวคิด “รักการอ่าน” แนวคิด “ธรรมชาติพัฒนาการตามช่วงวัยของมนุษย์” และแนวคิด “การส่งเสริมการ

อ่านเชิงรุก” ซึ่งเป็นปัจจัยเอื้อที่ทำให้ห้องสมุดไทยคิดของห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติ มีกิจกรรมที่สามารถสร้างแรงดึงดูดและจูงใจให้กลุ่มเด็กเข้ามาใช้บริการในจำนวนมาก และต่อเนื่อง จนสามารถสังเกตถึงพฤติกรรมของเด็กกับการเข้ามาใช้บริการ

2. คณะกรรมการห้องสมุดมีความเข้มแข็ง และมีการทำงานเป็นทีม ที่มาจากภาคส่วนต่างๆ ที่หลากหลาย โดยภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและดำเนินการห้องสมุดทั้งในส่วน of ห้องสมุดประชาชนเฉลิมพระเกียรติและห้องสมุดไทยคิด ซึ่งการเกิดขึ้นของห้องสมุด เกิดมาจากความเห็นพ้องร่วมกันของคณะกรรมการห้องสมุด ผู้บริหารห้องสมุด และเจ้าหน้าที่
3. พื้นที่อาคารที่ตั้งห้องสมุดมีความเป็นเอกเทศ และอยู่ในรั้วพื้นที่เดียวกับโรงเรียน เป็นปัจจัยเอื้อที่ทำให้การเข้ามาใช้บริการของกลุ่มเด็กสะดวก และเข้าถึงบริการของห้องสมุดได้ง่าย ตลอดจนพื้นที่ที่เป็นเอกเทศของห้องสมุด ถือเป็นพื้นที่ที่เป็นเอกเทศสำหรับเด็กเช่นกัน เนื่องจากสามารถตอบสนองพฤติกรรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็กได้ดี ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่ห้องสมุดไทยคิด สามารถตั้งกฎระเบียบการใช้ห้องสมุดที่เหมาะสมสำหรับเด็ก เช่น ไม่ห้ามกินขนม ส่งเสียงดังได้ สามารถเล่นกันได้ แต่ต้องรักษาหนังสือร่วมกัน ส่งหนังสือคืนตามเวลาที่กำหนด เก็บหนังสือเข้าที่เมื่ออ่านเสร็จ ฯลฯ เหล่านี้ส่งผลให้เด็กที่เข้ามาใช้บริการมีพัฒนาการการเรียนรู้ผ่านการอ่านที่ดีขึ้น
4. ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญและสนับสนุนให้บุตรหลานเข้ามาใช้บริการห้องสมุดไทยคิด จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ประกอบการซึ่งร่วมเป็นคณะกรรมการห้องสมุด กล่าวว่า “จากการสังเกตพฤติกรรมของลูกที่เข้ามาใช้บริการ มีการยืมและอ่านหนังสือมากขึ้น” ซึ่งปัจจัยนี้จะเอื้อให้ห้องสมุดได้รับการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมและมีความยั่งยืน

ปัจจัยอุปสรรค

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของห้องสมุดไทยคิดสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารต้นสังกัด ไม่เข้ามามีส่วนร่วมหรือสนับสนุนโครงการห้องสมุดไทยคิด
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ให้การสนับสนุนมากนัก ซึ่งทางคณะกรรมการห้องสมุด เจ้าหน้าที่และผู้บริหารห้องสมุด เห็นร่วมกันว่า จะต้องกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากขึ้น โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนงบประมาณ เฉพาะในการส่งเสริมห้องสมุดไทยคิด ซึ่งควรจะมีการผลักดันให้เป็นกิจกรรม/โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ขาดการวางระบบ แผนการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม ในการบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิด ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานยังไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน ไม่มีแผน
4. บุคลากรในการดำเนินงานห้องสมุดไทยคิดมีจำกัด แม้ว่าการดำเนินงาน การดูแล และการพัฒนากิจกรรมของห้องสมุดไทยคิดเป็นไปได้ด้วยดี แต่ด้วยจำนวนบุคลากรที่มีจำกัด และต้องดำเนินงานในหลายบทบาทหน้าที่ ทำให้การพัฒนาทิศทางในมิติอื่น ๆ เกิดข้อจำกัด เช่น การวางระบบงาน การจัดทำแผนการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม การกระจายบทบาทหน้าที่ ฯลฯ

3.3 ข้อมูลเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	- หญิง	67	42.9
	- ชาย	89	57.1
2. อายุ	- 6	2	1.3
	- 7	3	1.9
	- 8	3	1.9
	- 9	31	19.9
	- 10	61	39.1
	- 11	46	29.5
	- 12	7	4.5
	- 13	2	1.3
3. การศึกษา	- ยังไม่เข้าโรงเรียน	0	0
	- เตรียมอนุบาล/Nursery	0	0
	- ชั้นอนุบาล	2	1.3
	- ประถมศึกษาปีที่ 1- 3	14	9.0
	- ประถมศึกษาปีที่ 4-6	138	88.5
	- มัธยมศึกษา	2	1.3
4. ปัจจุบันพักอาศัยอยู่กับ	- บิดา-มารดา	130	83.3

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
- บิดา	7	4.5
- มารดา	13	8.3
- ตา ยาย/ปู่ ย่า	6	3.8
- ลุง ป้า/น้า อา	0	0
5. อาชีพของผู้ปกครอง		
- รับราชการ	15	9.6
- พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	0.6
- ธุรกิจส่วนตัว	9	5.8
- ค้าขาย	40	25.6
- พนักงานบริษัท	10	6.4
- แม่บ้าน	5	3.2
- เกษตรกรรม	10	6.4
- รับจ้างทั่วไป	66	42.3
6. ก่อนเข้าห้องสมุดไทยคิดเคยเข้าห้องสมุดบ้างหรือไม่		
- เคย มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์	33	21.2
- เคย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์	88	56.4
- ไม่เคย เนื่องจากตั้งอยู่ไกลบ้าน	12	7.7
- ไม่เคย เนื่องจากไม่มีใครมาส่ง	14	9.0
- ไม่เคย เนื่องจากไม่รู้จัก	9	5.8
- ไม่เคย เนื่องจากย้ายมาจากต่างจังหวัด/พืงย้ายมาอยู่	0	0
7. ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิด		
- มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์	35	22.4
- 3-4 ครั้ง/สัปดาห์	42	26.9
- 1-2 ครั้ง/สัปดาห์	35	22.4
- 3-4 ครั้ง/เดือน	16	10.3
- 1-2 ครั้ง/เดือน	10	6.4
- น้อยกว่า 1ครั้ง/เดือน	18	11.5

n = 156

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 57.1) และเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 42.9) มีอายุ 10 ปี (ร้อยละ 39.1) มากที่สุด รองลงมา มีอายุระหว่าง 11 ปี (ร้อยละ 29.5) และอายุ 9 ปี (ร้อยละ 19.9) มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 88.5) รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 (ร้อยละ 9) และชั้นอนุบาล และมัธยมศึกษา เท่ากัน (ร้อยละ

1.3) ตามลำดับ ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา (ร้อยละ 83.3) รองลงมาพักอยู่กับมารดา (ร้อยละ 8.3) และพักอยู่กับบิดา (ร้อยละ 4.5) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 42.3) รองลงมาเป็นค้าขาย (ร้อยละ 25.6) และประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 9.6) ตามลำดับ

ก่อนมีห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยใช้บริการห้องสมุดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 56.4) รองลงมาเคยเข้าห้องสมุดมากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 21.2) และไม่เคยเนื่องจากไม่มีใครมาส่ง (ร้อยละ 69) ตามลำดับ

ความถี่ในการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้ห้องสมุด 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 26.9) รองลงมาใช้ห้องสมุดไทยคิด 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ และใช้ห้องสมุดไทยคิดมากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ (ร้อยละ 22.4) และ 3-4 ครั้ง/เดือน (ร้อยละ 10.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลด้านการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวน (ร้อยละ)
29. อ่านหนังสือ	50 (32.1)	102 (65.4)	4 (2.6)	0 (0)
30. ทำรายงาน ทำการบ้าน	33 (21.2)	36 (23.1)	87 (55.8)	0 (0)
31. ยืม คืน หนังสือ	21 (13.5)	29 (18.6)	106 (67.9)	0 (0)
32. เล่น Internet	12 (7.7)	33 (21.2)	111 (71.2)	0 (0)
33. เล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฝึกู้ก กูกู กู๋,สุขโขทัย,อยุธยา, รามเกียรติ์	8 (5.1)	22 (14.1)	126 (80.2)	0 (0)
34. สื่อในคอมพิวเตอร์ หนังสือเสียง ชุมชนทรัพย์แห่งแผ่นดิน	14 (9.0)	31 (19.9)	111 (71.2)	0 (0)
35. ร่วมกิจกรรมกับห้องสมุด เช่น ฟัง นิทาน ทำงานศิลปะ ประดิษฐ์สิ่งของ	18 (11.5)	71 (45.5)	66 (42.3)	1 (0.6)

ลักษณะบริการของห้องสมุด	ทำเป็นประจำ จำนวน (ร้อยละ)	ทำบ้าง บางครั้ง จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เคย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่ตอบ จำนวน (ร้อยละ)
ต่าง ๆ				

n = 156

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะการใช้บริการห้องสมุดโดยกิจกรรมที่ใช้บริการเป็นประจำมากที่สุดคือ อ่านหนังสือ (ร้อยละ 32.1) รองลงมา ทำรายงาน ทำการบ้าน (ร้อยละ 21.2) และ ยืม คืน หนังสือ (ร้อยละ 13.5) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ทำเป็นบางครั้งเมื่อใช้บริการห้องสมุดไทยคิดกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้บริการอ่านหนังสือ (ร้อยละ 65.4) และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เคยใช้บริการเลยคือ เล่นเกมของ TK park ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ฝึกู้ก ฝึกู้ก กู้, ซูโซทัย, อยุธยา, รามเกียรติ์ (คิดเป็นร้อยละ 80.8)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการ

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
ด้านบุคลากร								
1. เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ	40 (25.6)	57 (36.5)	38 (24.4)	16 (10.3)	5 (3.2)	0 (0)	2.71 มาก	1.060
2. เจ้าหน้าที่จัดหนังสือเพื่อให้หาและหยิบอ่านได้ง่าย	62 (39.7)	63 (40.4)	22 (14.1)	6 (3.8)	3 (1.9)	0 (0)	3.12 มาก	.925
3. เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ	40 (25.6)	62 (39.7)	25 (16.0)	19 (12.2)	10 (6.4)	0 (0)	2.66 มาก	1.172
4. เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส	57 (36.5)	48 (30.8)	27 (17.3)	14 (9.0)	10 (6.4)	0 (0)	2.82 มาก	1.205
ด้านอาหารสถานที่และบรรยากาศ								

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้	56 (35.9)	53 (34.0)	27 (17.3)	15 (9.6)	5 (3.2)	0 (0)	2.89 มาก	1.097
2. ห้องสมุดสะอาดเรียบร้อย	72 (46.2)	64 (41.0)	17 (10.9)	2 (1.3)	1 (0.6)	0 (0)	3.30 มากที่สุด	.767
3. ห้องสมุดอากาศไม่ร้อน ไม่นาวเกินไป มีต้นไม้สวยงาม	62 (39.7)	64 (41.0)	24 (15.4)	5 (3.2)	1 (0.6)	0 (0)	3.16 มาก	.846
4. โต๊ะเก้าอี้ ชั้นวางหนังสือสวยงาม	66 (42.3)	60 (38.5)	25 (16.0)	4 (2.6)	1 (0.6)	0 (0)	3.19 มาก	.843
5. ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด	53 (34.0)	34 (21.8)	22 (14.1)	34 (21.8)	13 (8.3)	0 (0)	2.51 น้อย	1.370
ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้								
1. หนังสือในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	75 (48.1)	53 (34.0)	23 (14.7)	4 (2.6)	1 (0.6)	0 (0)	3.26 มาก	.851
2. หนังสือน่าอ่าน ทันสมัย	69 (44.2)	54 (34.6)	25 (16.0)	7 (4.5)	1 (0.6)	0 (0)	3.17 มาก	.903
3. หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด	28 (17.9)	61 (39.1)	43 (27.6)	19 (12.2)	5 (3.2)	0 (0)	2.56 มาก	1.023
4. คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน	18 (11.5)	39 (25.0)	49 (31.4)	42 (26.9)	8 (5.1)	0 (0)	2.10 น้อย	1.087
ด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้								
1. เวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับเวลาว่าง	50 (32.1)	73 (46.8)	23 (14.7)	8 (5.1)	2 (1.3)	0 (0)	3.03 มาก	.890
2. กิจกรรมที่ห้องสมุดสนุกสนาน น่าสนใจ	66 (42.3)	62 (39.7)	18 (11.5)	10 (6.4)	0 (0)	0 (0)	3.17 มาก	.876
3. ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ	44 (28.2)	66 (42.3)	35 (22.4)	10 (6.4)	1 (0.6)	0 (0)	2.91 มาก	.904

ประเด็นการสำรวจความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ						\bar{X}	S.D.
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่เคยใช้/ไม่มีบริการ	ไม่ตอบ		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
4. การยืม-คืนหนังสือเป็นเรื่องง่าย ๆ	54 (34.6)	53 (34.0)	21 (13.5)	19 (12.2)	9 (5.8)	0 (0)	2.79 มาก	1.206

n = 156

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจในการให้บริการสูงสุดแต่ระดับต่ำพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความพึงพอใจของเด็กผู้ใช้บริการห้องสมุดไทยคิดด้านบุคลากรมากที่สุดในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ช่วยตอบให้ถ้าสงสัย เช่น หาหนังสือไม่เจอ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่เดินมาดูแลบ่อยๆ และ เจ้าหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ตามลำดับ

ด้านอาคารสถานที่และบรรยากาศมากที่สุดในประเด็น ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ หรือ มีเพื่อนเจออุบัติเหตุในห้องสมุดไทยคิด รองลงมาคือ ใช้เวลาน้อยในการเดินทางมาห้องสมุดหรือสามารถเดินทางมาเองได้ และห้องสมุดอากาศไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป มีต้นไม้สวยงาม ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรห้องสมุดและสื่อการเรียนรู้มากที่สุดในประเด็น คอมพิวเตอร์ในห้องสมุดมีพอสำหรับทุกคน รองลงมาคือ หนังสือและคอมพิวเตอร์ไม่พัง ไม่ฉีกขาด และหนังสือน่าอ่านทันสมัย ตามลำดับ และด้านบริการและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดในประเด็นการยืมคืนหนังสือเป็นเรื่องง่าย ๆ รองลงมาคือ ห้องสมุดจัดกิจกรรมบ่อยๆ และเวลาเปิด-ปิดห้องสมุดตรงกับเวลาว่าง ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิด

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิดของกลุ่มตัวอย่าง

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ	135 (86.5)	21 (13.5)

ประเด็นการมองเห็นตนเอง	ความเห็นต่อข้อความ	
	เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)	ไม่เห็นด้วย จำนวน (ร้อยละ)
2. เกมและสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อย ๆ	100 (64.1)	56 (35.9)
3. มีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น	129 (82.7)	27 (17.3)
4. อ่านหนังสือสนุกกว่าเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือดูทีวี	103 (66.0)	53 (34.0)
5. พ่อแม่ ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน	66 (42.3)	90 (57.7)
6. เคยนำกิจกรรมที่ทำในห้องสมุดไทยคิดกลับไปทำที่บ้านหรือโรงเรียน	92 (59.0)	64 (41.0)
7. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น	134 (85.9)	22 (14.1)
8. กิจกรรมหรือหนังสือทำให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก เช่น การถามคุณครูและตอบคำถามในห้องเรียน	116 (74.4)	40 (25.6)

n = 156

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังการใช้ห้องสมุดไทยคิดเห็นด้วยในประเด็น มีห้องสมุดแล้วทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อยๆ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.5 รองลงมา กิจกรรมหรือหนังสือทำให้มีความคิดหรือไอเดียใหม่ๆ มากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 85.9 และมีห้องสมุดไทยคิดแล้วทำให้ชอบอ่านหนังสือมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82.7 ตามลำดับ

ส่วนในประเด็นที่ไม่เห็นด้วยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยในประเด็น พ่อแม่ผู้ปกครองเคยมาห้องสมุดด้วยกัน คิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมา เกมและสื่อในคอมพิวเตอร์สนุก ทำให้อยากมาห้องสมุดบ่อย ๆ คิดเป็นร้อยละ 35.9 และ อ่านหนังสือสนุกกว่าเล่นเกมคอมพิวเตอร์หรือดูทีวี ร้อยละ 34 ตามลำดับ

4. ข้อเสนอแนะจากพื้นที่

จากการศึกษา พบว่า มีข้อเสนอแนะเชิงข้อคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ห้องสมุด คณะกรรมการห้องสมุดที่จะพัฒนาห้องสมุดไทยคิด ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะต่อ TK Park

ความคาดหวังเชิงเป้าหมาย: อยากให้เด็กได้แหล่งเรียนรู้ที่ดีเหมาะสม และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันทั่วประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเรียนรู้อย่างไร้พรมแดน ผ่านโลกทางอินเทอร์เน็ต โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- ควรจะมีการพัฒนาองค์ความรู้ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับห้องสมุด เช่น การอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม/การออกแบบกิจกรรมสำหรับเด็ก การอบรมความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก การให้บริการกับเด็กอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำแผน ฯลฯ โดยการสนับสนุนของ TK PARK

ข้อเสนอแนะห้องสมุดไทยคิด จ.เชียงใหม่และภาคี

ความคาดหวังสู่ความยั่งยืน: ห้องสมุดไทยคิดเป็นของประชาชน ชุมชนเป็นเจ้าของ จึงจะทำให้ห้องสมุดไทยคิดมีความยั่งยืน โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรจะมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่ห้องสมุดไทยคิด เนื่องจากปัจจุบันนี้เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และไม่สามารถจะอยู่ประจำที่ห้องสมุดเด็กได้ จะต้องมีการหมุนเวียน ผลัดเปลี่ยนกันไปดูแลห้องสมุดเด็ก
2. พัฒนาระบบสื่อและเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายมากขึ้น ตามความสนใจของเด็ก เช่น VCD, Internet, หนังสือต่างๆ และควรที่จะเพิ่มอุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารสำหรับเด็ก เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องปรับอากาศ จอโปรเจคเตอร์สำหรับฉายหนัง หรือการ์ตูน ฯลฯ ตลอดจนพัฒนารูปแบบสื่อที่มีความหลากหลายเพิ่มเติม เช่น หนังสือสำหรับเด็ก ประเภท pop-up เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก ให้มีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น
3. ขยายฐานอายุในการให้บริการ กล่าวคือ จากจุดเริ่มต้นของการมีห้องสมุดไทยคิด เพื่อกลุ่มเป้าหมายเด็กเป็นหลัก ชุมชนต้องการอยากให้มีการขยายพื้นที่เพิ่มเป็นส่วนการใช้ประโยชน์ เป็นพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมแก่ ผู้สูงอายุ วัยรุ่น ผู้ใหญ่ แบบครบวงจร ตามความสนใจของแต่ละช่วงวัยในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงกัน ตลอดจนพบว่า มีกลุ่มเยาวชนช่วงวัยรุ่นตอนต้นเข้ามาใช้บริการร่วมกับเด็ก 0-12 ปี จึงควรจะมีการขยายฐานอายุ และจัดสรรหนังสือที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเยาวชนในช่วงวัยที่ต้องการขยายฐานร่วมด้วย

4. เพิ่มพื้นที่ให้บริการน้ำดื่ม อาหารว่าง โดยเด็กสามารถใช้บริการได้อย่างอิสระ เพราะคูปนิสส์เด็กคือ ซอรับประทานขนมและน้ำ ขณะอ่านหนังสือ จะเป็นการสลับการอ่านได้อีกทางหนึ่ง
5. พัฒนาพื้นที่แวดล้อมห้องสมุดเพิ่มเติมเพื่อสร้างบรรยากาศในการอ่านหรือสร้างแรงจูงใจในการเข้ามาใช้บริการ เช่น เพิ่มโต๊ะเก้าอี้ มีของเล่นเสริมสร้างพัฒนาการ ฯลฯ
 - การกระตุ้นและดึงองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของห้องสมุดไทยคิดเป็นหลัก ตั้งแต่ร่วมรับผิดชอบ ร่วมวางแผนงาน ร่วมดำเนินงาน กล่าวคือ ผลักดันเป็นแผนงานหนึ่งขององค์ประกอบของส่วนท้องถิ่น
 - ดึงผู้ประกอบการและประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการวางแผนงานเกี่ยวกับห้องสมุดเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ และตระหนักรู้รับผิดชอบร่วมกัน
 - เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกับห้องสมุดไทยคิด เช่น ร่วมมือโรงเรียนอนุบาลที่มีกลุ่มเป้าหมายของห้องสมุดไทยคิด เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างเสริมพฤติกรรมการรักการอ่าน และสร้างวินัยในการใช้ห้องสมุด ตลอดจนหนุนเสริมความรู้ให้กับบรรณารักษ์ด้านการจัดทำห้องสมุดเด็ก ฯลฯ

บทวิเคราะห์การบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิด ระยะที่ 1

ในบทนี้จะวิเคราะห์ (1) การบริหารจัดการโครงการห้องสมุดไทยคิดระยะที่ 1 โดยอาศัยตารางวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดภายใต้กรอบประเด็น PDCA เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน พร้อมนำเสนอบทวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการท้ายตาราง (2) การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในภาพรวมโดยอาศัยตารางวิเคราะห์ปัจจัย พร้อมบทวิเคราะห์ท้ายตาราง และ (3) การวิเคราะห์แนวทางการสร้างความสำเร็จของโครงการโดยอาศัยแผนที่ผลลัพธ์ (outcome mapping) ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ตามกรอบ PDCA⁷

จังหวัด ประเด็นการประเมิน	จังหวัด				
	สิงห์บุรี	สระบุรี	ขอนแก่น	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่
1.การวางแผน (Planning)					
P 1)มีการวางแผนงาน เช่น การมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม	★ ★ ★	★ ★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★
P 2) การประเมินสถานการณ์และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาห้องสมุด ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลงาน	★ ★ ★	★ ★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★	★ ★ ★
P 3) กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบาย ผู้นำ/คณะกก.บริหารที่สำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่	★ ★ ★	★ ★ ★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★	★ ★ ★ ★ ★

⁷ การประเมินระดับคะแนน Ranking ต่อไปนี้ ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการเปรียบเทียบว่าห้องสมุดไทยคิดที่ใดดีกว่า หรือ ด้อยกว่าที่ใด เพราะห้องสมุดไทยคิดแต่ละแห่งมีปัจจัยสนับสนุนที่แตกต่างกัน เพียงแต่ต้องการนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น และการ Ranking นี้ไม่มีผลต่อการได้รับ หรือ ไม่ได้รับการสนับสนุนใดๆต่อโครงการ หนึ่งมีเพียง จ.ขอนแก่น และ จ.ร้อยเอ็ดเท่านั้นที่การ Ranking ผ่านการหารือจากพื้นที่แล้ว ส่วน จ.สิงห์บุรี จ.สระบุรี และ จ.เชียงใหม่ อาศัยการวิเคราะห์และตีความจากนักวิจัย

จังหวัด ประเด็นการประเมิน	จังหวัด				
	สิงห์บุรี	สระบุรี	ขอนแก่น	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่
P 4) บุคลากรและโครงสร้างการ มอบหมายหน้าที่ในองค์กร	☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆☆	☆☆ ☆☆
P 5) มีแผนการพัฒนาบุคลากร ต่อเนื่อง สอดคล้องกับภารกิจและ บทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง	☆	☆☆ ☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆☆
2.การให้บริการ (Doing)					
D 1) กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อและอุปกรณ์ ,กลุ่มเนื้อหาหนังสือที่ มีอยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือ พัฒนาการ	☆☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆
D 2) การให้บริการหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อน ความเพียงพอของหนังสือ สื่อและ อุปกรณ์	☆☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆☆ ☆☆
D 3) การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ หรือสร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยง กับบริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภท และจำนวนกิจกรรมรวมถึง วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผล การดำเนินงาน	☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆☆	☆☆☆	☆☆☆ ☆☆
D 4) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีเกี่ยวข้อง เอกชน รัฐและท้องถิ่น การสร้าง สัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการ พัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน	☆☆ ☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆☆ ☆☆

จังหวัด ประเด็นการประเมิน	จังหวัด				
	สิงห์บุรี	สระบุรี	ขอนแก่น	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่
D 5) การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดใจเด็กเยาวชนเข้าร่วม	☆☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆
3. การบริหารจัดการภายใน ห้องสมุด(Checking)					
C 1) มีระบบการติดตามและประเมินผลภายใน, การเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง	☆☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆
C 2) การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา(Maintenance) เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้สม่ำเสมอ	☆☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆
C 3) การสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน	☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆
C 4) มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง(TK Park) เหมาะสม	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆
C 5) ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก	☆☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆☆ ☆☆
4. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ที่มีพัฒนาการ(Action)					
A 1) มีข้อเสนอแนะต่างๆเพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆเป็นทางการอันเป็นผลมาจากการติดตามตรวจสอบ	☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆ ☆☆

จังหวัด ประเด็นการประเมิน	จังหวัด				
	สิงห์บุรี	สระบุรี	ขอนแก่น	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่
A 2) มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ	☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆ ☆☆
A 3) มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น	☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆
A 4) มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น	☆☆	☆☆ ☆☆	☆☆	☆☆	☆☆ ☆☆
A 5) มีการสรุปทบทวน การเป็นต้นแบบ สร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผลรูปแบบ	☆☆	☆☆☆	☆☆	☆☆	☆☆☆
ค่าเฉลี่ยรายจังหวัด	3.10	4.30	2.65⁸	2.50	3.95

โดยภาพรวมของการบริหารจัดการ โครงการห้องสมุดไทยคิดระยะที่ 1 พบว่า ด้านการให้บริการของห้องสมุดเป็นปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้และรักการอ่านของเด็ก แสดงให้เห็นว่าการให้ความสำคัญในการให้บริการทั้งในกระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อและอุปกรณ์ ,กลุ่มเนื้อหาหนังสือที่มีอยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือพัฒนาการ, การให้บริการหนังสือ สื่อและอุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อนความพึงพอใจของหนังสือ สื่อและอุปกรณ์, การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้หรือสร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภทและจำนวนกิจกรรมรวมถึงวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผลการดำเนินงาน, การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคราชการ เอกชน รัฐและท้องถิ่น การสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว รวมถึงการพัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน และการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดให้เด็กเยาวชนเข้าร่วม เป็นประเด็นที่ห้องสมุดควรให้ความสนใจ เนื่องจากสามารถสร้างแรงจูงใจให้เด็กเข้ามาใช้บริการห้องสมุด

⁸ กรณีห้องสมุดไทยคิด จ.ขอนแก่นการระดับคะแนนการประเมินที่ปรากฏอยู่ในรายงานวิจัยฉบับนี้เป็น การประเมินในช่วงระหว่างรอยต่อของการดำเนินงานเพราะในขณะนี้ห้องสมุดไทยคิด จ.ขอนแก่นอยู่ช่วงหยุดให้บริการทำให้การประเมินที่ออกมาอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ประเมินระดับค่าเฉลี่ยภาพรวมของห้องสมุดไทยคิดของทั้ง 5 จังหวัดพบว่า จังหวัดสระบุรี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดร้อยเอ็ด ตามลำดับ ซึ่งทุกจังหวัดมีการวางแผน วางเป้าหมายและแผนการพัฒนา รวมถึงการให้บริการอย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตาม ในประเด็นของการบริหารจัดการภายในห้องสมุดและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ ยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก ดังนั้น จึงทำให้แต่ละจังหวัดมีระดับค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกัน

2. การวิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในภาพรวม

จังหวัด ปัจจัยสนับสนุน	จังหวัด				
	สิงห์บุรี	สระบุรี	ขอนแก่น	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่
กลุ่มเป้าหมายมีความชัดเจน ผู้ใช้บริการมีทั้งเด็กเล็ก เด็กโต และผู้ปกครอง	✓	✓	✓	✓	✓
การได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาและงบประมาณต่อเนื่องจากเอกชน อปท. ภาคประชาชน	✓	✓	(เคยมีในอดีต)	(เคยมีในอดีต)	✓
ผู้บริหารทุกระดับมีความตั้งใจ เอาใจใส่จริงจังในการสนับสนุนห้องสมุด	✓	✓	(เคยมีในอดีต)	-	✓
บรรณารักษ์มีความเข้าใจพัฒนาการเด็ก และจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	-	✓	-	-	✓
การประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการเข้าถึงบริการห้องสมุด/เป็นแหล่งเรียนรู้	-	✓	-	✓	-
สถานที่ที่มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓
มีการบูรณาการกับภูมิปัญญาและ/หรือบริบทพื้นที่	✓	-	-	-	-

ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานโครงการห้องสมุดไทยคิดระยะที่ 1 พบว่า ทุกพื้นที่ที่มีปัจจัยด้านกลุ่มเป้าหมายมีความชัดเจน ผู้ใช้บริการมีทั้งเด็กเล็ก เด็กโต และผู้ปกครอง และห้องสมุดไทยคิดเป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งสนับสนุนให้โครงการฯ ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ประเด็นการได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาและงบประมาณต่อเนื่องจากเอกชน อปท.

ภาคประชาชน ก็เป็นปัจจัยสนับสนุนอีกประการหนึ่งของโครงการฯ แต่บางพื้นที่ (จ.ร้อยเอ็ดและจ.ขอนแก่น) ยังไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากภาคีที่เกี่ยวข้อง

ในขณะที่จังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนจากเอกชน อปท. ภาคประชาชน คือ จ.สิงห์บุรี จ.สระบุรี และ จ.เชียงใหม่ ที่ได้รับการสนับสนุนจากบริษัทเอกชนแหล่งทุน เทศบาล และภาคีชุมชนอย่างมาก ทำให้ห้องสมุดไทยคิดยังคงพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

ประเด็นผู้บริหารทุกระดับให้ความสนใจ เอาใจจริงเอาจ้งในการสนับสนุนการดำเนินโครงการก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญโดยเฉพาะที่จ.สิงห์บุรี จ.เชียงใหม่และจ.สระบุรี

อีกปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจ คือ การบูรณาการกับภูมิปัญญาและบริบทพื้นที่ เพราะมีเพียง จ.สิงห์บุรีเท่านั้นที่ดำเนินการอย่างเด่นชัดในแง่การบูรณาการโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ภายใต้บริบทของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมร้องเพลง กิจกรรมจัดกิจกรรมวิชาการต่างๆ ภายในห้องสมุด

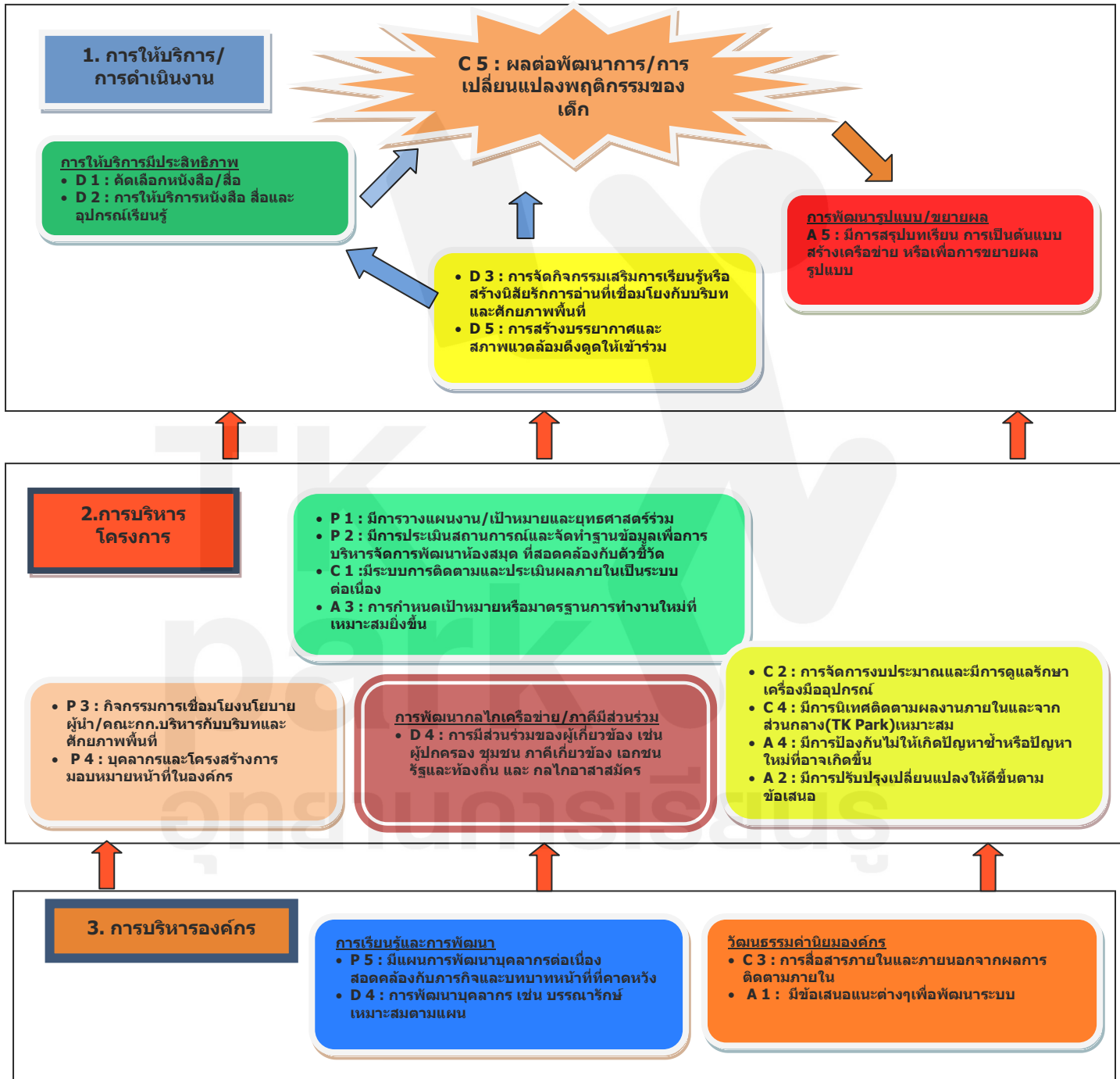
จังหวัด ปัจจัยอุปสรรค	จังหวัด				
	สิงห์บุรี	สระบุรี	ขอนแก่น	ร้อยเอ็ด	เชียงใหม่
การให้บริการไม่ต่อเนื่อง	-	-	✓	-	-
ผู้บริหารไม่สนับสนุนการดำเนินงานเท่าที่ควร	-	-	✓	-	✓
การขาดบุคลากรประจำในการให้บริการ และไม่ได้ รับการส่งเสริมทักษะการทำงานกับเด็กและเยาวชน	✓	-	✓	-	✓
การขาดการถอดบทเรียน สรุปผลการดำเนินงาน	✓	✓	✓	✓	✓
การขาดการสนับสนุนจาก TK Park ส่วนกลาง	✓	✓	✓	✓	✓
สื่ออุปกรณ์ไม่เพียงพอหรือเสียหาย	✓	✓	✓	✓	✓
สถานที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ขนาดเล็ก อากาศร้อน	-	-	-	✓	-
การไม่มีการบูรณาการกับภูมิปัญญาและบริบทพื้นที่ เท่าที่ควร	✓	✓	✓	✓	✓

โครงการห้องสมุดไทยคิดมีปัจจัยหลายด้านที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ ปัจจัยอุปสรรคหลักๆ ที่มีผลต่อทุกพื้นที่ ได้แก่ การขาดการถอดบทเรียน สรุปผลการดำเนินงาน การขาดการสนับสนุนจาก TK Park ส่วนกลาง และการไม่มีการบูรณาการกับภูมิปัญญาและบริบทพื้นที่เท่าที่ควร เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นของทุกพื้นที่ หนึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายวิชาการ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ พบว่า ในประเด็น การขาดการสนับสนุนจาก TK Park ส่วนกลาง ที่เป็น

อุปสรรคของโครงการนี้ ข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า ทางสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานตนเองออกเป็น (1) จัดทำหลักเกณฑ์และแนวทางการจัดตั้งและการดำเนินการห้องสมุดไทยคิด (2) จัดทำแบบแปลนมาตรฐาน สามารถนำไปออกแบบปรับใช้กับพื้นที่ต่างๆ ได้ทันที (3) กำหนดคุณสมบัติจำเป็นของวัสดุครุภัณฑ์บางรายการ (4) อบรมให้ความรู้การบริหารจัดการห้องสมุดมีชีวิตแก่ผู้บริหารและบุคลากรของหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้การบริหารจัดการห้องสมุดเด็ก (5) การคัดเลือกหนังสือและสื่อ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านการเรียนรู้ ให้แก่บรรณารักษ์ของหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการ (6) แบ่งปันสื่อการเรียนรู้ของ TK Park (7) เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ (8) ติดตามผลการทำงาน เยี่ยมเยียน และประเมินผลโครงการ (เอกสารประกอบการบรรยาย การบริหารจัดการ “ห้องสมุดไทยคิด” โดย วัฒนชัย วิณิชจะกุล) การกำหนดบทบาทของ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ ได้จัดวางบทบาทการทำงานไว้ในลักษณะที่เป็นผู้สนับสนุนการดำเนินงาน ในขณะที่ห้องสมุดไทยคิดแต่ละพื้นที่ต้องการการเป็นผู้สนับสนุนทั้งการดำเนินงาน การประสานงาน และการให้บริการ เช่น ต้องการงบประมาณ ต้องการการติดตามอย่างใกล้ชิด กล่าวได้ว่า ประเด็นตรงนี้เป็นความคลาดเคลื่อนของความเข้าใจของพื้นที่ที่มีต่อสำนักงาน อุทยานการเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนาโครงการในระยะต่อไปจึงควรสร้างการยอมรับร่วมกันและชี้แจงเป้าหมาย/บทบาทของหน่วยงานทั้งสองอย่างชัดเจนเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นได้อีก

ส่วนปัจจัยอุปสรรคที่เหลือเป็นปัจจัยอุปสรรคของแต่ละพื้นที่ เช่น การให้บริการไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารไม่สนับสนุนการดำเนินงานเท่าที่ควร การขาดบุคลากรประจำในการให้บริการ และไม่ได้รับการส่งเสริมทักษะการทำงานกับเด็กและเยาวชนและสถานที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ขนาดเล็ก อากาศร้อน

คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ภาพรวมของการบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิด ระยะที่ 1 ซึ่ง
แสดงเป็นแผนภาพ ดังนี้

คำอธิบาย

- การวางแผน (Planning) ได้แก่

P1 = มีการวางแผนงานอย่างไร เช่น การมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม

P2 = การประเมินสถานการณ์และจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการพัฒนาห้องสมุด ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดผลงานมีประเด็นการจัดเก็บข้อมูลเรื่องอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงเพราะอะไร

P3 = กิจกรรมการเชื่อมโยงนโยบายผู้นำ/คณะกก.บริหารที่สำคัญและเชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่

P4 = บุคลากรและโครงสร้างการมอบหมายหน้าที่ในองค์กรเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่หรือ

P5 = มีแผนการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่อง สอดคล้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่คาดหวัง

- การให้บริการ (Doing) ได้แก่

D1 = กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อและอุปกรณ์ กลุ่มเนื้อหาของสื่อที่มีอยู่สอดคล้องกับช่วงวัยหรือพัฒนา

D2 = การให้บริการหนังสือ สื่อและอุปกรณ์เรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายใดบ้าง ปริมาณการยืม/คืน และผลสะท้อนเป็นอย่างไร จำนวนหนังสือ สื่อและอุปกรณ์ เพียงพอหรือไม่

D3 = การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้หรือสร้างนิสัยรักการอ่านที่เชื่อมโยงกับบริบทและศักยภาพพื้นที่ ประเภทและจำนวนกิจกรรมอะไรบ้าง วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการและผลเป็นอย่างไร

D4 = การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ภาคีเกี่ยวข้อง เอกชน รัฐและท้องถิ่น มีบทบาทและสนับสนุนอะไรอย่างไรบ้าง การสร้างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว รวมถึงการพัฒนาบุคลากร เช่น บรรณารักษ์ เหมาะสมตามแผน

D5 = การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดให้เข้าร่วม

- กระบวนการบริหารจัดการภายในห้องสมุด (Checking) ได้แก่

C1 = มีระบบการติดตามและประเมินผลภายใน มีการเก็บข้อมูลเพื่อการติดตามและประเมินผลเป็นระบบต่อเนื่อง

C2 = การจัดการงบประมาณและมีการดูแลรักษา (Maintenance) เครื่องมืออุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้สม่ำเสมอ

C3 = การสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายใน

C4 = มีการนิเทศติดตามผลงานภายในและจากส่วนกลาง (TK Park) เหมาะสม

C5 = ผลต่อการพัฒนาการและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก

- การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการ (Action) ได้แก่

A1 = มีข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อพัฒนาระบบ กระบวนการ ผลผลิตหรือนวัตกรรมต่างๆ เป็นทางการ อันเป็นผลมาจากการติดตามตรวจสอบ

- A2 = มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นตามข้อเสนอ
- A3 = มีการกำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการทำงานใหม่ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
- A4 = มีการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำหรือปัญหาใหม่ที่อาจเกิดขึ้น
- A5 = มีการสรุปบทเรียน การเป็นต้นแบบ สร้างเครือข่าย หรือเพื่อการขยายผลรูปแบบ

บทวิเคราะห์สรุป

คณะผู้วิจัยใช้เครื่องมือแผนที่ผลลัพธ์เชิงประจักษ์มาเป็นกรอบในการสรุปผลการศึกษาวิจัยและประเมินผลการดำเนินงาน ดังรายละเอียดในแผนภาพ โดยได้แบ่งกรอบประเด็นหลักในการวิเคราะห์ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การให้บริการและการดำเนินงาน (2) การบริหารโครงการ และ (3) การบริหารองค์กร โดยทั้ง 3 ประเด็น มุ่งไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ ผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กในฐานะผู้ใช้บริการ ซึ่งในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การให้บริการและการดำเนินงาน

อาจกล่าวได้ว่าในประเด็นนี้เป็นจุดแข็งโครงการห้องสมุดไทยคิดเลยทีเดียวได้ เนื่องจากห้องสมุดทุกแห่งล้วนให้ความสำคัญกับการให้บริการ ทูมเทพดังและทรัพยากรเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ เช่น กระบวนการคัดเลือกหนังสือ สื่อและอุปกรณ์ การให้บริการหนังสือ สื่อและอุปกรณ์เรียนรู้ และที่สำคัญการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมดึงดูดให้เข้าร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการให้บริการของห้องสมุดซึ่งมีผลทางตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เช่น เด็กและเยาวชนสนใจการอ่านมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีระเบียบวินัยมากขึ้น มีผลต่อการกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มากขึ้น⁹

ทั้งนี้และทั้งนี้ประเด็นการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้และรักการอ่านของห้องสมุดแต่ละแห่งพบข้อน่าสนใจดังนี้ ห้องสมุดไทยคิด จ. สระบุรีออกแบบกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็ก ห้องสมุดไทยคิด จ. สิงห์บุรีใช้การผสมผสานกิจกรรมต่างๆของห้องสมุดเข้าไว้กับกิจกรรมของโรงเรียน เป็นต้น ในขณะที่ห้องสมุดแห่งอื่นๆก็ได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอยู่บ้าง ทว่ากิจกรรมที่จัดขึ้นในทุกพื้นที่ ยกเว้น ห้องสมุดไทยคิด จ. สระบุรี ยังไม่มีความหลากหลายและขาดความต่อเนื่องเป็นกระบวนการ

อย่างไรก็ดี ประเด็นการให้บริการนี้ก็ยังมีข้อที่ยังต้องได้รับการหนุนเสริมโดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาคลังเครือข่าย/ภาคีการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการพัฒนารูปแบบและการขยายผลซึ่งอยู่ในส่วนการให้บริการด้วยเช่นกัน คณะผู้วิจัยพบว่าทั้งสองประเด็นใน

⁹ กรุณาดูรายละเอียดทั้งในข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณโดยเฉพาะส่วนที่ 3 ประเด็นเกี่ยวกับการมองเห็นตนเองและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายหลังจากการใช้ห้องสมุดไทยคิด

ทุกพื้นที่ต้องได้รับการหนุนเสริมทั้งหน่วยงานที่ปรึกษา TK Park และ หน่วยงานในพื้นที่เช่น อบต. เทศบาล แหล่งทุนต่างๆที่สนับสนุนห้องสมุดไทยคิด

2. การบริหารโครงการ

การบริหารโครงการห้องสมุดไทยคิดเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานและพัฒนาโครงการในระยะยาว อาจกล่าวได้ว่า หากโครงการห้องสมุดไทยคิดมีความสำเร็จอย่างสูงในประเด็นการให้บริการและผลทางบวกต่อเด็กและเยาวชนผู้ใช้บริการ ทว่าการบริหารโครงการนั้นกลับไม่พบว่าห้องสมุดไทยคิดในแต่ละแห่งสร้างหรือพัฒนาระบบบริหารโครงการเพื่อนำสู่ความยั่งยืนของโครงการมากนัก ประกอบกับส่วนกลาง TK Park เองก็มีบทบาทเพียงผู้ริเริ่ม ผู้ประสานงานและประสานทรัพยากรโครงการ ในระยะต้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ ในส่วนของการบริหารโครงการเริ่มตั้งแต่กระบวนการวางแผนงาน เป้าหมายและยุทธศาสตร์ร่วม การแสวงหาเครือข่ายและการเชื่อมโยงกับบริบทเชิงพื้นที่ที่ห้องสมุดแต่ละแห่งยังทำได้ไม่ดีนักเพราะโครงการห้องสมุดไทยคิดมีรูปแบบที่ตายตัวอาจมีส่วนที่ละเลยประเด็นความสอดคล้องกับพื้นที่แม้แต่ประเด็นการสร้างระบบการจัดการงบประมาณ ระบบการติดตามประเมินผล ระบบการนิเทศงานจากส่วนกลาง และระบบการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น อันเป็นการปรับปรุง/พัฒนาโครงการ ทั้งสี่ระบบนี้ต้องมีการจัดการ เช่น ต้องให้ความสำคัญระบุไว้ในแผนบริหารงานขององค์กร หรือ มีการกำหนดกลไกรองรับที่ชัดเจน ทว่าในความเป็นจริงมีเพียง ห้องสมุดไทยคิด จ.สระบุรีที่ระบุการพัฒนาทั้งงบประมาณ การติดตามภายในไว้ในแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพูกว่าง ปี พ.ศ. 2552 – 2554 ในขณะที่ห้องสมุดอื่นๆยังไม่ได้กำหนดชัดเจน มีบางแห่งให้ห้องสมุดไทยคิดเป็น “งานฝาก” ในภารกิจประจำโดยจัดสรรงบประมาณบริหารจัดการ การจัดวางกำลังคนจำนวนน้อยซึ่งยังไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานจริง

ดังนั้น ในประเด็นการบริหารโครงการห้องสมุดไทยคิดจึงมีความน่าเป็นห่วงต่อการพัฒนาโครงการในระยะยาว รวมไปถึงความยั่งยืนของโครงการซึ่งหากส่วนกลาง TK Park หรือ แหล่งทุนสนับสนุนลดการสนับสนุนลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อโครงการห้องสมุดไทยคิดของแต่ละพื้นที่อย่างแน่นอน

3. การบริหารองค์กร

แม้ว่าการบริหารองค์กรจะเป็นเรื่องใหญ่ แต่คณะผู้วิจัยจะวิเคราะห์เจาะลึกในประเด็นการบริหารองค์กรที่สัมพันธ์โครงการห้องสมุดไทยคิด กล่าวคือ ประเด็นการมีแผนการพัฒนาและกิจกรรมการพัฒนาบุคลากรต่อเนื่องที่ชัดเจน และการสื่อสารภายในและภายนอกจากผลการติดตามภายในกรณีนี้หากองค์กรไม่มีแผนการพัฒนาบุคลากรและมีกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาบุคลากรจริง เช่น การพัฒนาบรรณารักษ์ การส่งบรรณารักษ์ไปศึกษาดูงาน การจัดอบรม

บรรณารักษ์โดย TK Park อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการสร้างระบบการสื่อสารภายในองค์กรเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและนำไปสู่การพัฒนาองค์กร

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การวิจัยติดตามผลห้องสมุดไทยคิด ระยะที่ 1 มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงบริหารจัดการ และข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อสำนักงานอุทยานการเรียนรู้

1. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ควรพิจารณาการสนับสนุนการนิเทศงาน และฝึกอบรมหลักสูตรใหม่ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านกับเด็กเยาวชน รวมถึงการบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิดอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดในแง่งบประมาณ และเทคนิคความรู้
2. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ควรสร้างระบบการติดตามความต่อเนื่อง และเป็น การประเมินแบบสองทาง กล่าวคือ เป็นการเปิดโอกาสให้พื้นที่ได้สะท้อนข้อมูลกลับ เพื่อ การพัฒนาการเรียนรู้ของห้องสมุดไทยคิดร่วมกัน หรือ อาจใช้การเปลี่ยนแปลงวิธีการ สื่อสารกับพื้นที่ เช่น ใช้การอีเมล การสร้างเว็บไซต์/ชุมชนออนไลน์เพื่อการรับฟังความ คิดเห็นระหว่างกัน
3. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ควรการจัดกิจกรรมและติดต่อสื่อสารกับห้องสมุด เป็นประจำ และควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของผู้บริหารและ บรรณารักษ์ในการให้บริการห้องสมุดของแต่ละจังหวัด เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ยังเป็นการสร้างเครือข่ายหรือสถาบันการเรียนรู้ และพัฒนาขีดความสามารถเพื่อ สนับสนุนบุคลากรอย่างต่อเนื่องทุกระดับ
4. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ควรบูรณาการงานด้านการส่งเสริมการอ่านกับ หน่วยงานภาครัฐที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น สำนักส่งเสริมและ พิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคง ของมนุษย์, กระทรวงศึกษาธิการ
5. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ควรผสมผสานแนวคิดเรื่องพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน
6. สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park) ควรพิจารณาเรื่องการขยายฐานอายุในการให้บริการ กล่าวคือ จากวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ห้องสมุดไทยคิด เป็นห้องสมุดเด็ก แต่อย่างไรก็ ตาม จากการศึกษา พบว่า มีผู้ใช้บริการที่หลากหลาย ดังนั้นจึงควรขยายพื้นที่เพิ่มเป็นส่วน

การใช้ประโยชน์ เป็นพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมแก่ ผู้สูงอายุ วัยรุ่น ผู้ใหญ่ แบบครบวงจร ตามความสนใจของแต่ละช่วงวัย

ข้อเสนอแนะเชิงบริหารจัดการห้องสมุดไทยคิดแต่ละพื้นที่

1. ห้องสมุดไทยคิดควรมีความร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และควรเป็นความร่วมมือและการสนับสนุนระยะยาว
2. ห้องสมุดไทยคิดควรมีการสร้าง และพัฒนาแผนการดำเนินงานและแผนพัฒนาบุคลากรเข้ากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. ห้องสมุดไทยคิดควรมีการจัดทำฐานข้อมูลการใช้บริการห้องสมุด เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการให้บริการในระยะยาว
4. ห้องสมุดไทยคิดควรมีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปในกิจกรรมสำหรับเด็ก
5. ห้องสมุดไทยคิดควรจัดสรรบรรณารักษ์ที่มีความรู้ความเข้าใจพัฒนาการของเด็ก และมีทักษะในการทำงานกับเด็ก

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรส่งเสริมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พัฒนานวัตกรรมจัดการความรู้ที่สร้างสรรค์สู่ผลลัพธ์ เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถสร้างนิสัยรักการอ่าน การรู้เท่าทันสื่อและสังคม การสร้างค่านิยมพฤติกรรม ฯลฯ
2. ควรมีการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการอ่านอย่างจริงจัง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

กองกลาง สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ,
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ:
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2551

เคมสเตอร์ เกรช. ไชยปริศนาความสำเร็จห้องสมุดมีชีวิต. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2550

จิตติ มงคลชัยอรัญญา และคณะ, โครงการศึกษาบทบาทของชุมชนที่พึงประสงค์ในการป้องกันและเฝ้าระวัง
ปัญหาการค้ามนุษย์โดยเฉพาะกรณีการค้าหญิงและเด็ก กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบัน
ครอบครัวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550

จิตติ มงคลชัยอรัญญา ,ชานนท์ โกมลมาลย์ และสุชาติ เครือเขื่อนเพชร. รายงานผลการศึกษาวิจัยการถอด
บทเรียนการดำเนินงานโครงการสร้างบทบาทและพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน ประจำปี
2552, กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2552.

วัฒน์ชัย วินิจจะกุล และคณะ. เปิดประตูสู่ไทยคิด. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2550

เอกสารอื่นๆ

จดหมายข่าวไทยคิด ฉบับที่ 1

จดหมายข่าวไทยคิด ฉบับที่ 2

จดหมายข่าวไทยคิด ฉบับที่ 3

จดหมายข่าวไทยคิด ฉบับที่ 4

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

<http://www.iamchild.org/>

http://www.scbfoundation.com/main_th.php

http://eduserv.ku.ac.th/km/index.php?option=com_content&task=view&id=137&Itemid=68

ชนิกานต์ เขียรสูตร, วงจร PDCA คืออะไร?, 12 มีนาคม 2551

<http://www.vcharkam.com/vblog/33553>

คณะผู้วิจัย

อาจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์
อาจารย์สุชาติ เครือเขื่อนเพชร
อาจารย์นงพงา มหามิตร
อาจารย์สุชума อรุณจิต
อาจารย์อัมรินทร์ ทิพย์บุญราช
นางสาวอัมฤตา สารวิวงศ์
นายนอปรกุล จตุรพรพันธ์
นางสาวณัฐฎิภา ปิงขอด
นายพนัส ศรีไชยบาล
นางสาวปิยรัตน์ เส้นยีหิม

หัวหน้าโครงการ
นักวิจัย
นักวิจัย
นักวิจัย
นักวิจัยและผู้ประสานงาน
ทีมสนับสนุนวิชาการ
ทีมสนับสนุนวิชาการ
ทีมสนับสนุนวิชาการ
ทีมสนับสนุนวิชาการ
ทีมสนับสนุนวิชาการ

TK
park
อุทยานการเรียนรู้